

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Hájčův dvorec v Praze – Stodůlkách: studie obnovy areálu
Diplomová práce

Autor práce: Mgr. Eva Caithamlová
Obor studia: Zahradní a krajinařská architektura

Vedoucí práce: Jan Hendrych, Cert Mgmt, ASLA

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Janu Hendrychovi, Cert Mgmt, ASLA za trpělivost a cenné rady při vedení mé práce.

Dále bych ráda poděkovala celé mé rodině, především manželovi a tchýni za úžasnou podporu během celého studia, která byla pro mě, mámu čtyř dětí, naprosto stěžejní.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Hájčí dvorec v Praze – Stodůlkách: studie obnovy areálu“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 10. 7. 2020

HÁJČÍ DVOREC V PRAZE – STODŮLKÁCH: STUDIE OBNOVY AREÁLU

SOUHRN

Krajina pražských usedlostí představuje charakteristickou historickou kulturní krajinu mnohých pražských čtvrtí vzniklých urbanizací v 19. a 20. století. Vyvíjela se za hranicemi historické Prahy již od středověku, zejména za vlády Karla IV. jako krajina viniční, později od období baroka až do 20. století jako krajina villegiatur po italském vzoru.

Tvoří ji zejména menší usedlosti, ale i honosnější letohrádky nacházející se v prstenci kolem centrální Prahy. Většinou je jedná o památkově chráněné objekty, které často doprovází vinice, sady nebo krajinářské parky.

V druhé polovině 20. století tyto kulturní památky postupně chátraly. Dnes probíhá jejich postupná obnova, která přináší do urbanizovaných čtvrtí předměstí původní historické kulturní hodnoty a otevírá tak obyvatelům možnost poznání místa a ztotožnění se s ním.

Studovaná usedlost – kulturní památka Hájčí dvorec se nachází v městské části Stodůlky. Usedlosti dlouho dominovala zemědělská funkce. V 19. století byla přestavěna na reprezentativní sídlo se sadem a krajinářským parkem. Po období úpadku probíhá v současnosti komplexní rekonstrukce objektu usedlosti, který bude do budoucna sloužit pro potřeby rezidenčního bydlení, doplněné o restauraci, galerii, případně menší provoz.

Cílem předkládané studie je navrhnout ucelenou podobu jednotlivých prostorů usedlosti – nádvoří, sadu, krajinářského parku a okolních prostorů tak, aby na jedné straně respektovaly její historický rámec, ale na druhé straně vyhověly potřebám plánovaného funkčního využití.

Klíčová slova:

historická kulturní krajina, ochrana historických krajin, krajina pražských usedlostí, usedlost, rehabilitace historické usedlosti, krajinářský park, historické nádvoří, tradiční sad

THE HÁJČÍ DVOREC IN STODŮLKY REGENERATION STUDY

SUMMARY

The landscape of Prague's estates represents a characteristic historical cultural landscape of many Prague districts urbanised in the 19th and 20th centuries. It was developed beyond the borders of historic Prague since the Middle Ages, especially during the reign of Charles IV. as a vineyard landscape, later from the Baroque period until the 20th century, following the Italian model, as a landscape of villegiaturas.

It consists mainly of smaller estates, but also of ostentatious summer houses located in a ring around central Prague. Most of them belong to legislatively protected cultural monuments. They are often accompanied by vineyards, orchards, or landscape parks.

In the second half of the 20th century, these cultural monuments gradually dilapidated. Their present renewal brings original historical cultural values to the urbanized suburbs and opens the possibility for the inhabitants to better know and identify with the place.

Studied estate - cultural monument Hájčí dvorec is located in the district of Stodůlky. Hájčí dvorec has long been dominated by an agricultural function. In the 19th century, it was rebuilt into a representative residence with an orchard and a landscape park. After a period of dilapidation, an overall reconstruction of the estate building takes place. In the future, it will be used for the needs of residential housing, supplemented by a restaurant, gallery, or a smaller workshop.

The aim of the presented study is to design the comprehensive form of separate areas of the estate - courtyard, orchard, landscape park and surrounding areas. On the one hand it must respect the historical framework, on the other hand it has to meet the needs of the planned functional use.

Keywords:

Historic cultural landscape, Historic landscape preservation, Landscape of Prague's estates, Villeggiatura, Historic estate rehabilitation, Landscape garden, Historic courtyard, Traditional orchard

OBSAH

1	ÚVOD	1	3.6.2	REFERENČNÍ OBNOVY JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ	19
2	CÍL PRÁCE	1	3.6.2.1	Dvůr	19
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	2	3.6.2.2	Sad	20
3.1	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	2	3.6.2.3	Park	20
3.2	KULTURNÍ KRAJINA	2	4	ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ	22
3.2.1	DEFINICE	2	4.1	LOKALIZACE A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA	22
3.2.2	TYOLOGIE	2	4.2	PŘÍRODNÍ POMĚRY	23
3.2.3	OCHRANA	3	4.3	HISTORICKÉ SOUVISLOSTI	24
3.2.4	OBNOVA	4	4.3.1	HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ	24
3.3	VÝVOJ KULTURNÍ KRAJINY	5	4.3.2	HISTORIE USEDLOSTI	24
3.3.1	OD ANTIKY PO BAROKO	5	4.3.3	STAVEBNĚ HISTORICKÝ VÝVOJ USEDLOSTI	25
3.3.2	KRAJINÁŘSKÝ PARK	7	4.4	PROSTOROVÉ SOUVISLOSTI	28
3.3.2.1	Základní principy a příklady	7	4.4.1	DOPRAVNÍ DOSTUPNOST	28
3.3.2.2	Okrasný statek	10	4.4.1.1	Automobilová doprava a pěší prostupnost	28
3.4	KRAJINA PRAŽSKÝCH USEDLOSTÍ	11	4.4.1.2	Městská hromadná doprava a cyklo doprava	29
3.4.1	HISTORICKÝ VÝVOJ	11	4.4.2	OBČANSKÁ VYBAVENOST	29
3.4.2	POLOHA A CHARAKTER	11	4.4.3	NEJBLIŽŠÍ OKOLÍ USEDLOSTI	30
3.5	USEDLOSTI	13	4.4.3.1	Limity lokality	30
3.5.1	CHARAKTERISTIKA	13	4.4.3.2	Potenciál lokality	32
3.5.2	JEDNOTLIVÉ ČÁSTI	13	4.4.4	VZTAHY A LIMITY	34
3.5.2.1	Dvůr	13	4.4.4.1	Vlastnické vztahy	34
3.5.2.2	Park	13	4.4.4.2	Územní a památková ochrana	34
3.5.2.3	Produkční plochy	13	4.4.4.3	Územní plán	34
3.5.3	OBNOVA	14	4.4.4.4	Metropolitní plán	35
3.5.3.1	Dvůr	14	4.4.4.5	Inženýrské sítě	35
3.5.3.2	Park	14	4.5	SOUČASNÝ STAV	36
3.5.3.3	Ovocný sad	15	4.5.1	STAV JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ	36
3.5.3.4	Okolní prostor	15	4.5.2	DENDROLOGICKÝ ROZBOR	37
3.6	REFERENČNÍ PROJEKTY OBNOVY	16	4.5.2.1	Hodnocení ploch	37
3.6.1	REFERENČNÍ OBNOVY CELÝCH USEDLOSTÍ	16	4.5.2.2	Hodnocení jednotlivých dřevin	38
3.6.1.1	Kotlářka	16	4.5.2.3	Skladba a stav posuzovaných jedinců	38
3.6.1.2	Jinonický dvůr	17	4.6	FUNKČNÍ ROZBOR	43
3.6.1.3	Šafránka	18	4.6.1	PLÁNOVANÉ VYUŽITÍ USEDLOSTI	43

4.6.2	PROVOZNÍ ROZBOR	44
4.7	POTENCIÁL ROZVOJE	45
4.7.1	MÍSTNÍ ROZVOJ	45
4.7.2	ŠIRŠÍ NÁVAZNOST	45
5	VLASTNÍ PROJEKT	46
5.1	CÍL NÁVRHU	46
5.2	KONCEPT	46
5.3	NÁVRH	47
5.3.1.	CELKOVÁ SITUACE	47
5.3.2	ŘEŠNÍ PROSTORU NÁDVOŘÍ	48
5.3.3	ŘEŠENÍ KRAJINÁŘSKÉHO PARKU	50
5.3.4	ŘEŠENÍ OVOCNÉHO SADU	52
5.3.5	ŘEŠENÍ OKOLNÍHO PROSTORU	54
5.4	ŘEZOPOHLEDY	56
5.5	NADHLED	57
5.6	DETAILY	58
5.6.1	VYVÝŠENÁ CESTA A KORYTO DRENÁŽNÍHO ODTOKU	58
5.6.2	DŘEVĚNÝ ALTÁN	60
5.6.3	PROKOŘENITELNÝ PROSTOR PRO STROM	62
5.7	SADOVNICKÉ ŘEŠENÍ	64
5.7.1	NÁVRH PROBÍREK A KÁCENÍ	64
5.7.2	VÝCHODISKA	65
5.7.3	STROMY A KEŘE	65
5.7.4	BYLINNÉ PATRO	68
5.8	MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ	72
5.9	VYBRANÉ STAVEBNĚ TECHNICKÉ PRVKY	72
5.10	MOBILIÁŘ	73
5.11	VÝKAZ VÝMĚR PROJEKTU	74
6	DISKUZE	75
7	ZÁVĚR	75
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	76

1 ÚVOD

Hlavní město Praha je celosvětově známé pro jako jedno z nejkrásnějších historických měst na světě. Označení „Stověžatá Praha“ mu patří zaslouženě. Nejsou to však jen památky v centru města, které ho činí nádherné. Jedinečným ho činí jeho členitý reliéf, významné plochy zeleně a v neposlední řadě množství drobných, často zapomenutých, památek, které se nacházejí mimo centrální část. Jsou to panské domy, usedlosti, kláštery, mlýny, kapličky apod., které v minulosti vznikly za hranicemi města, ale postupně se staly jeho integrální částí.

Mnohé z nich bohužel již zanikly, zejména v souvislosti s nerespektováním jejich hodnoty komunistickým režimem. Po roce 1989 byly mnohé památky v bývalém Československu v tristním stavu a týkalo se to zejména meších, málo významných lokálních památek.

Postupně si památky zase vydobily svoje postavení a v současnosti přichází na řadu i ty menší. Je úžasné sledovat, že mnohé, skoro již ruiny, zase získávají svou krásu a budou ní moct ozvláštnit své okolí.

Kulturní památka, usedlost Hájčí dvorec v pražských Stodůlkách, podobně jako mnohé jiné, byla na okraji totálního rozpadu. Lidi objevující zapomenuté části Prahy ji na internetu ve svých nápadech na výlety popisovali jako zapomenutou, prakticky zničenou památku. Již několik let však probíhá její komplexní obnova a brzy tak v Praze vznikne jedno drobné místo se svým neopakovatelným Geniem loci, které bude radost navštívit.

2 CÍL PRÁCE

Cílem práce je navázat na architektonickou obnovu kulturní památky Hájčí dvorec a nastínit způsob, jak pojmout její vnitřní a vnější okolní prostor tak, aby souzněl se samotnou památkou, uspokojil praktické provozní potřeby objektu, a navíc ji vhodně zakomponoval do okolního prostoru.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Dvůr/nádvoří – prostor usedlosti zcela nebo z velké části uzavřený objekty obytných a hospodářských budov, dnes často s dominantní obytnou funkcí, využívaný převážně obyvateli přilehlých domů.

Historická kulturní krajina – krajina vzniklá spolupůsobením přírodního prostředí a lidského faktoru. Vychází z určitých kulturních hodnot a ovlivňuje jejich další rozvoj. Vyniká svou jedinečností a významem hodnot.

Krajina pražských usedlostí – historická kulturní krajina nacházející se v okrajových částech Prahy, kvůli urbanizaci zachovaná fragmentárně v podobě jednotlivých usedlostí. Je pro ni charakteristický výskyt staveb typu villegiatura doprovázených sady nebo vinicemi, případně krajinářským parkem.

Krajinářský park (přírodní, anglický) – termín běžně používaný pro park komponovaný na principu volného uspořádání ploch a prvků, inspirovaný představami o ideální krajině.

Pražská usedlost – usedlost vzniklá za hranicemi historické Prahy, dnes součást hlavního města; původně s dominantní zemědělskou funkcí (viniční usedlosti), později reprezentativní funkcí (přestavění na villegiatury v 17. až 19. století) a později u některých s rozvinutou hospodářskou funkcí (19. a 20. století). V porovnání s panstvím byla usedlost skromnější a přináležel k ní menší pozemek.

Rehabilitace – obnova zanedbaného objektu zeleně vedoucí k obnovení jeho historických a kulturních hodnot a umožňující slučitelnost s jeho funkčním využitím.

Villegiatura – letní venkovské sídlo (letohrádek) movitějších šlechticů a měšťanů, často využívané pro sezónní letní pobyty mimo město.

Sad (štěpnice) – historická část zahrady usedlosti osázená ovocnými stromy ve formě extenzivního ovocného sadu.

3.2 KULTURNÍ KRAJINA

3.2.1 DEFINICE

Pojem krajina je velice široký a různé vědné disciplíny mají pro krajinu svoje vlastní definice, které se navzájem liší a nemají všezahrnující charakter.

Ve všeobecnosti byl pojem krajina dlouho vnímán úzce jako určité území formované přírodními vlivy. Až později se vnímání rozšířilo o interakci vztahů člověka a krajiny a začalo být vnímáno jako výsledek vztahu člověka a okolního prostředí (Mitchell et al. 2009).

Zatímco zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (Federální shromáždění 1992) definuje krajinu jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky, Evropská úmluva o krajině (v upraveném překladu) již akcentuje jedinečnost a neopakovatelnost jednotlivých krajin. Krajinu definuje jako část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů (Ministerstvo zahraničních věcí 2017).

Krajina však není jenom různorodá a jedinečná. Krajina představuje dynamický komplex, který se neustále vyvíjí. Na její změny mají vliv přírodní procesy, zejména charakter reliéfu, půdy, vodní složky, vegetace a klimatu. Tyto procesy se můžou odehrávat z řádek tisíců až milionů let jako např. zvětrávání nebo v řádech sekund či dnů jako např. zemětřesení, povodeň nebo požár. Kromě přírodních procesů na krajinu významně působí antropogenní faktory. Od období neolitu člověk postupně mění krajinu svojí zemědělskou, lesnickou, vodohospodářskou činností, těžbou nerostných surovin, výstavbou průmyslových areálů, urbanizací.

Dle úrovně ovlivnění krajiny člověkem rozlišujeme krajinu přírodní a krajinu kulturní. Zatímco krajina přírodní (dnes už prakticky neexistující) se vytváří bez působení člověka, krajina kulturní nese méně nebo více významné stopy antropogenní činnosti. Podle

intenzity antropického ovlivnění lze rozlišit harmonickou kulturní krajinu, narušenou a devastovanou kulturní krajinu.

Podle převažujícího způsobu využívání můžeme členit kulturní krajinu na krajinu lesní, zemědělskou, rybníční, průmyslovou, urbanizovanou a další.

Z hlediska hodnot a následné ochrany kulturní krajiny mluvíme dále o kulturní krajině ve smyslu historické kulturní krajiny. Birnbaum (1994) ji definuje jako zeměpisně vyčleněnou oblast s přírodními i kulturními hodnotami spojenou s historickou událostí, činností, osobností nebo mající jiné kulturní a estetické hodnoty. Tím, jak tato krajina vypadá, jak byla/je využívána a jaké má charakteristické znaky, poukazuje na původ a vývoj území. Může se jednat o malé plochy velikosti menší než 1 hektar, ale i plochy o rozloze tisícovek hektarů.

S myšlenkou, že ochrana krajiny může přispět k udržitelnému využití krajiny, pomůže udržet nebo podpořit její přírodní složku a tím ovlivnit i její biodiverzitu byl v roce 1992 seznam světového dědictví UNESCO obohacen o kategorii kulturní krajina (UNESCO 1992–2020a). Kulturní krajinu definuje jako krajinu vzniklou vzájemným působením člověka a přírody. Tato krajina dokládá vývoj osídlení a rozvoje společnosti v čase pod vlivem přírodního prostředí a sociálních, ekonomických a kulturních vlivů (UNESCO 2019). V příručce pro zachování a správu kulturních krajin UNESCO (Mitchell et al. 2009) dále upřesňuje, že kulturní krajina vyniká svojí jedinečností a že kulturní hodnoty, z kterých vychází, ovlivňují její další rozvoj.

3.2.2 TYPOLOGIE

M. C. Halbrooks (2015) člení kulturní krajinu podle způsobu vzniku na historické místa spojené s historickou událostí, osobností apod., etnografickou krajinu, historicky navrhnutou krajinu – krajinu vytvořenou krajinnými architekty, zahradníky apod. jako umělecké dílo (v ČR např. Lednicko-valtický areál) a regionální nebo místní kulturní krajinu, která vznikla díky využívání prostředí místními

lidmi a jejich aktivitou v tomto prostředí (např. viniční krajina).

UNESCO rozlišuje tři základní kategorie kulturní krajiny, a to krajinu komponovanou, krajinu organicky vyvinutou a krajinu asociativní. V České republice vypracovala pracovní skupina odborníků (M. Elrich, K. Kuča, V. Kučová, B. Pacáková a další) metodiku typologie historické kulturní krajiny (Ehrlich et al. 2019), která vychází z typologie UNESCO a definuje následující typy kulturní krajiny:

Komponované krajiny představují krajiny většinou vázané na aristokratické sídlo a utvářené především z estetických důvodů, důvodu reprezentace apod. majitele, duchovní obsah). Jedná se o krajiny záměrně navrhované a s bohatou symbolikou. Člení se na geometricky komponované krajiny, idealizované přírodní krajiny, krajiny kombinované kompozice, krajiny lázní a krajiny poutních míst.

Organicky vyvinuté krajiny jsou vymezeny na základě koncentrace specifických znaků. Jsou výsledkem působení sociálních, ekonomických a dalších potřeb a do současné formy se vyvinuly ve vazbě na přírodní prostředí. Dle toho, jestli se stéle ještě vyvíjí, se člení na reliktní a kontinuální.

Řadíme mezi ně obecné organicky vyvinuté krajiny (s nevyhraněnými kulturními hodnotami), krajiny se specifickou strukturou osídlení, krajiny strukturálně výrazných plužin, krajiny vrchnostenských sídel a dvorů, krajiny určené dominantní vytrvalou zemědělskou kulturou (krajiny vinic, chmelnic a ovocných sadů), krajiny určené dominantní formou hospodářského využití (krajiny rybníků, pastvin a luk, obor a lesů, krajiny hradišť, krajiny města, krajiny přehradních nádrží, turistické a trampské krajiny (turistické krajiny, krajiny trampských osad), industriální krajiny (krajiny hlubinné těžby, krajiny povrchové těžby, krajiny kamenolomů, industriální krajiny bez přímé vazby na těžbu, lineární industriální krajiny) a militární krajiny (krajiny pohraničních opevnění, krajina vojenských prostorů).

Asociativní krajiny tvoří nehmotnou překryvnou vrstvu nad krajinou, která souvisí s mýty, legendami, událostmi či osobnostmi. Řadíme mezi ně krajiny mýtů a legend, memoriální krajiny (krajiny bojišť,

krajiny vysídlených území, krajiny vyhlazených sídel, krajiny táborů utrpení a smrti), krajiny jiných významných historických událostí a krajiny se vztahem k významné osobnosti.

3.2.3 OCHRANA

V 70. a 80. letech 20. století se začala věnovat vyšší pozornost otázce zachování historické kulturní krajiny. Problematice se začali společně věnovat vědci, profesionálové a ochranáři širokého spektra oborů, včetně zahradních specialistů (Halbrooks 2015).

Na Seznam světového dědictví UNESCO byly přidány kulturní krajiny představující nejhodnotnější a nejucelenější příklady vzájemného působení člověka a přírodní krajiny. V České republice jsou na seznam kulturních krajin UNESCO zařazeny 3 oblasti, a to Lednicko-valtický areál, Hornická krajina Erzgebirge/Krušnohoří a Národní hřebčín Kladruby nad Labem (UNESCO 1992–2020a).

Mezi další území národního významu v České republice řadíme další území, která jsou pod státní památkovou ochranou dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Česká národní rada 1987) jako zejména městské a vesnické památkové zóny a rezervace a krajinné památkové zóny.

Krajinných památkových zón chráněných přednostně pro kulturní hodnotu krajiny je v České republice celkem 25. Dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Česká národní rada 1987) se jedná o území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Řadíme mezi ně architektonicky komponované krajiny (např. Lednicko-valtický areál), významná poutní místa (např. Římovsko), kulturní krajinu kolem vesnic, oblasti po hornické činnosti a krajiny s připomínkou významných bitev (např. bojiště u Slavkova). V tomto seznamu však chybí další jedinečné typy kulturní krajiny, jako např. krajiny rybníční, chmelařské a viniční, nebo krajiny s dochovanou zemědělskou strukturou (Národní památkový ústav 2020).

Mimo území s památkovou ochranou a v území definovaných jako ochranné pásmo kulturní památky (jako např. zabezpečení

nerušených dálkových pohledů na horu Říp) je v České republice ochrana krajiny uskutečnitelná zejména díky ochraně krajinného rázu na základě zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (Federální shromáždění 1992). Zákon definuje krajinný ráz jako zejména přírodní, kulturní a historickou charakteristiku určitého místa či oblasti. Krajinný ráz je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

Zajímavou otázkou v ochraně kulturní krajiny představuje přístup ke kulturním krajinám, které vznikly ve městě nebo se díky urbanizaci časem staly součástí městského prostoru. Za kulturní krajinu je většinou považována krajina nacházející se ve venkovském prostředí. V tomto užším smyslu venkovské krajiny vnímá kulturní krajinu i UNESCO. Nicméně některé oblasti zařazené do seznamu kulturního dědictví jsou částečně tvořeny městskými sídly.

Mezi kulturní krajiny UNESCO, do kterých proniká urbánní prostor můžeme například zařadit Údolí horního Rýna – viniční oblast s historickými hrady a městy nebo Obrannou linii Amsterdamu – obranný systém města založený na ovládnutí vody.

Obranný systém Amsterdamu, díky svému umístění po obvodu města, představuje příklad významného ovlivnění původně venkovské krajiny urbanizací. S rozrůstáním metropolitní oblasti Amsterdamu vyvstává v současnosti potřeba řešit otázku uchování památky na jedné straně a pozitivního vlivu památky na kvalitu života obyvatelů na druhé straně. Cílem revitalizace tohoto prostoru je proto vytvořit z ní atraktivní veřejný prostor viditelný a přístupný veřejnosti (Smook 2004).

Je pravděpodobné, že by stávající koncept ochrany kulturní krajiny mohl být do budoucna rozšířen i o městské krajiny, jako historické centrum Říma nebo další specifické městské krajiny (UNESCO 1992–2020a).

Dnes můžeme pro správu historických hodnot v dynamickém

prostředí měst uplatnit doporučení Výboru pro světové dědictví UNESCO (přístup Historické městské krajiny – HUL), které vychází z premisy, že historické dědictví je životně důležité pro přítomnost i budoucnost města. Hmotné a nehmotné dědictví představuje zdroj sociální soudržnosti, faktor rozmanitosti a hnací sílu rozvoje (UNESCO 2013).

Dle doporučení by správa a rozvoj města měly být založené na rozpoznání interakce přírodních a kulturních, hmatatelných a nehmatatelných, mezinárodních i lokálních hodnot ve městě (UNESCO 2020). Na ochraně historického dědictví měst měla spolupracovat státní, místní i soukromá sféra. Ochrana by se měla stát součástí územního plánování. Speciální pozornost by měla být věnována harmonickému začlenění nových objektů v krajině (UNESCO 2011).

Je možné, že kdyby se na historickou krajinu ve městě začalo nahlížet jako na kulturní krajinu v širším smyslu, mohla by se zaměřit větší pozornost zaměřit na historické kulturní krajiny, které byly částečně pohlceny urbanizací. Kvůli tomuto procesu se často zachovaly jen fragmentárně a nepředstavují prostor dostatečně viditelný veřejnosti. Jejich historická hodnota však tvoří významnou součást prostoru, ve kterém se nacházejí. Takovým ukázkovým příkladem je např. krajina pražských usedlostí.

3.2.4 OBNOVA

Dle Příručky pro zachování a správu kulturních krajín UNESCO si ochrana kulturní krajiny vyžaduje mezioborový přístup široké škály oborů jako historie, umění, geografie, architektura, krajinná architektura, právo, ekologie, sociologie, územní plánování, zemědělství atd. (Birnbauer 1994; Mitchell et al. 2009). Základním východiskem ochrany je pochopení jedinečnosti a hodnot dané kulturní krajiny, vytvoření vize a strategie rozvoje do budoucnosti (Mitchell et al. 2009).

Dle Halbrooks (2015), proces obnovy a péče ve všeobecnosti vyžaduje uskutečnit historický průzkum, inventarizaci a dokumentaci stávajícího stavu, analýzu místa, zhodnocení významu a integrity přítomných znaků, vytvoření plánu správy a strategii následné

péče a vytvoření seznamu opatření a budoucích zásahů. V případě zahradnické obnovy je potřeba uskutečnit historický průzkum, inventarizaci a zaznamenání stávajícího stavu, analýzu místa a zhodnocení významu a integrity znaků a stanovit přístup k zachování krajiny a plán péče.

Jako základní přístupy v péči o historické nemovitosti definuje jejich ochranu – zachování stávající formy, integrity atd., rehabilitaci – obnovu umožňující slučitelnost funkčního využití nemovitosti a současného zachování prvků s historickou a kulturní hodnotou, restauraci – uvedení objektu do konkrétní historické podoby a rekonstrukci – uvedení objektu do vzhledu charakteristického pro určitou specifickou dobu a oblast.

ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice (1999) definuje základní termíny týkající se obnovy spojené s kulturními památkami, resp. krajinami:

Revitalizace – úpravy objektu zeleně směřující k obnově funkcí objektu zeleně a zvýšení užitné hodnoty, při tom musí být respektován charakter objektu zeleně a všechny zachované hodnoty,

Regenerace vegetačních prvků – proces, při kterém rostliny, jejich porosty nebo společenstva nahrazují nebo obnovují ztracené části nebo jedince; probíhá buď samovolně nebo s přispěním člověka,

Renovace, obnova – úprava objektu zeleně podle současných oborových znalostí, zkušeností a názorů, při respektování zachovalých hodnot,

Rehabilitace – soubor opatření vedoucí k obnovení významu, funkcí a hodnot zanedbaného objektu zeleně, u historických objektů je prioritní obnova původní kompozice prvků,

Restituce – uvedení objektu zeleně do určité konkrétní, dokumentačně doložené podoby odstraněním prvků, které původní vzhled změnily nebo zakryly,

Reminiscence – kompoziční řešení objektu zeleně, ve kterém se využívají charakteristické stylové prvky evokující určité kulturně

historické období,

Rekonstrukce – a) uvedení objektu zeleně do původního historicky doloženého stavu, b) přestavba spojená s modernizací objektu zeleně, c) zásadní změna vzhledu a využití objektu zeleně.

3.3 VÝVOJ KULTURNÍ KRAJINY

Charakter všech kulturních krajiny je přímo spojený s jejich historickým vývojem, který neprobíhal osamoceně, ale v kontextu širších souvislostí, u evropských krajiny v kontextu celého kontinentu.

3.3.1 OD ANTIKY PO BAROKO

Zahrada dlouho představovala integrální součást zemědělských prostorů. Po prvních počátcích ve starověkém Egyptě a Mezopotámii, se v období starověkého Řecka a Říma se zahrada vyčlenila jako samostatný prvek. Kolem 5. století se v řeckých Aténách městečky staly populárními zejména veřejné zahrady, sady a zeleninové zahrady byly umístěny za hranicemi města. Hřbitovy byly osázeny stromy a tvořily posvátné háje [Cilliers & Retief 2009].

V starověkém Římě našly zahrady výrazné uplatnění v soukromých prostorech. Ve městských domech (domus) Římané proměňovali otevřené čtvercové nádvoří (peristyl) na zahradu se stromy, keři, květinami a zeleninou [Cilliers & Retief 2009].

Bohatí Římané si mimo město zakládali venkovské usedlosti (otium), místo určené k odpočinku před obchody, politikou a společností. Dle jejich umístění a určení se jednalo o villa suburbana – vilu v blízkosti měst určenou spíše k zábavě, villa rustica – venkovský dům určený k pěstování užitkových plodin nebo;; villa maritima – dům u moře (Rogers 2001). Kolem těchto vil se rozkládaly velké sady, vinice, zahrady s keři, zeleninou a květinami a stromořadí stromů poskytující stín s vycházkovými cestami, svatyněmi, sochami a vodními prvky [Cilliers & Retief 2009].

Starověké Řecko a Řím přinesly světu ideály humanizmu, v umění a architektuře aspekty jako jednoduchost formy a harmonické proporce (Rogers 2001). Tyto klasické hodnoty jsou natolik důležité, že se společnost nimi v historii opakovaně inspirovala.

Obr. 1 Peristyl městského domu Vettiů v Pompejích, úprava Sailko, 2007, reprezentativní pobytový prostor plný fontán pro osvěžení vzduchu, soch a květin [Cilliers & Retief 2009].

Obr. 2 Model venkovského domu villa rustica dokumentuje významné zaměření na zemědělskou produkci usedlosti [Capitolivm 2020].

Období středověku na antiku navazuje částečně. Krajina je kultivována [Karel IV. kolem Prahy zakládá rozsáhlé vinice], na zahradu se však nahlíží z čistě produkčního hlediska.

Výjimku tvoří klášterní zahrady. V snaze zabezpečit si naprostou ekonomickou nezávislost mají sice rozsáhlé užitkové části: Gardinum – kuchyňská zahrada, Pomerium – štěpnice, Herbularium – zahrada s léčivými bylinami pro lékařenské účely a okrasnými rostlinami pro sakrální účely, ale vyskytuje se v nich i okrasná část určená pro rozjímání a odpočinek [Kupka 2006]. Uprostřed klášterního komplexu se nachází Hortus conclusus – rajský dvůr

vystavěný po vzoru antických peristylů s dominantním pravidelným geometrickým uspořádáním prvků.

Prostory rajské zahrady byly řešeny různým způsobem, mohly být dlážděné, s trávnikem, nebo osázené okrasnými rostlinami jako růže, lilie, bylinky. V prostoru se nacházel vodní prvek ve formě kašny nebo studny situované uprostřed nebo na straně.

Obr. 3 Obraz Rajské zahrádky s Pannou Marií od neznámého autora z Horního Porýní, 1410–1420 [Städel Museum, Frankfurt am Main]. Zahrada oplývá bohatou vegetací, z okrasných rostlin zde najdeme růže, lilie, konvalinky, pivoňky a další symbolické rostliny spojené s Pannou Marií. Z užitkových rostlin jahody a třešně [museumsfernsehen 2020].

Obr. 4 Mont Saint Michel, Francie – rajská zahrada kláštera, výsadba květin v trávniku, lemovaná živým plotem. Fotografie zachycuje stav před probíhající rekonstrukcí kláštera, v rámci které bude upraven i rajský dvůr [Centre des Monuments Nationaux 2018].

Obr. 5 Mniši pracující na obnovené užitkové zahradě kláštera Abbaye de Lagrasse (Association des Parcs & Jardins du Languedoc-Roussillon 2020).

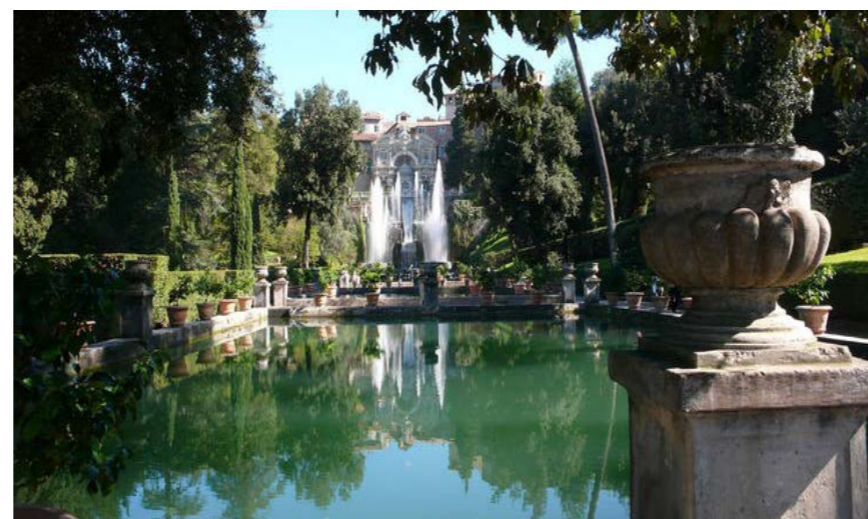
Obr. 6 Pohled na kvetoucí sad Seminářské zahrady v Praze, původně užitkovou část zahrady kláštera bosých Karmelitánů při kostele Panny Marie Vítězné (foto Eva Caithamlová).

Období renesance přineslo v zahradní tvorbě ve 14. století v Itálii první velký návrat k antickým ideálům a architektonické tvorbě a zároveň velmi inspirativní období vývoje zahrad. Zahrada je považována za pokračování domu, je pro ni typická přehlednost, pravidelnost a symetrie. Partery jsou rozděleny většinou do 16 čtvercových polí.

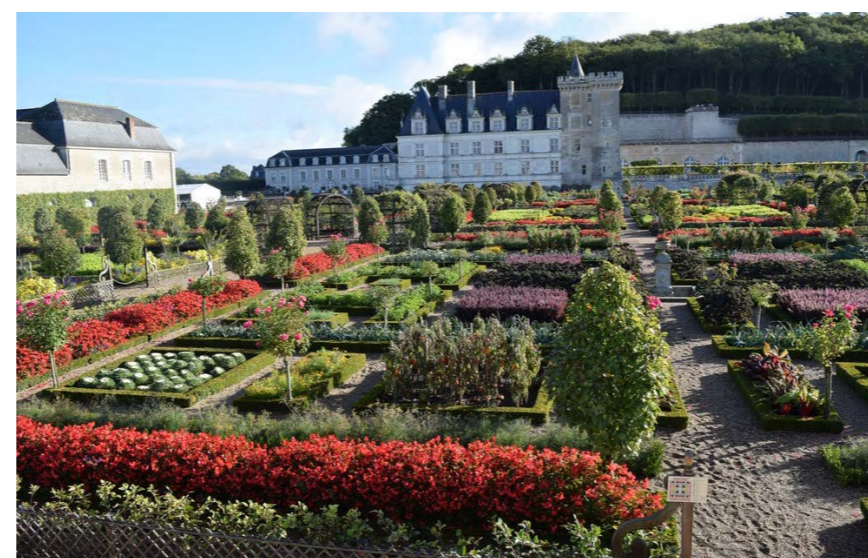
V 15. století v okolí Florencie a později Říma vzniká množství vil po antickém vzoru – villegiatur. Jsou umísťovány na dobře dostupná vyvýšená místa, která charakterizuje dobrý výhled do krajiny a zdravé prostředí (Kalusok 2004). Zahradu poblíž vily doplňuje giardino segreto – soukromá zahrada umístěná dál od vily. Na

vilu navazuje štěpnice, případně vinice, lesík (bosco) a les ve formě parku (barco). Zahradní tvorba začíná již výrazně ovlivňovat krajinu v okolí sídel, do které vstupuje v podobě vinic, pravidelně geometricky vysazovaných ovocných sadů, lesíků a alejí.

Renesanční zahrada přichází s množstvím nových zahradních motivů a inovací. Významnými prvky jsou rozsáhlé vodní díla ve formě fontán a kaskád, které spolu s grottami přinášejí ochlazení a osvěžení prostoru (Kalusok 2004; Babnik 2020).

Obr. 7 Fontána sto stříků, Villa d'Este, Tivoli, památka UNESCO, Působivé fontány s nymfami a vodními hříčkami mistrovské dílo Italské zahrady, je zařazeno na seznam světového dědictví UNESCO. Působivé uskupení fontán, nymf, jeskyní, vodních hříček představuje již manýristický prvek v pozdně renesanční zahradě

Obr. 8 Zámek Villadry, Val de Loire, Francie. Zahrady zámku Villandry zrekonstruované do renesanční podoby. Fotografie zachycuje kuchyňskou zahradu, ve které se pěstují užitkové rostliny bez použití chemických prostředků (Le Château de Villandry 2020).

V návaznosti na italskou renesanci se v 16. století změnilo městské a venkovské prostředí i v Čechách. Ferdinand I., Rudolf II. a bohatí šlechtici našli zálibu v budování paláců, zámků a honosných domů. Ferdinand I. zřídil oboru Hvězda, ve které byl později vystavěn letohrádek. Rudolf II. přestavěl do formy luxusní villegiatury Císařský mlýn ve Stromovce. Královská obora byla spojena alejí spojena s Pražským hradem (Hendrych 2011). V okolí Prahy, i na místě původních vinic, si šlechtici a bohatí měšťané zakládali vily s vinicemi, štěpnicemi a zahradami. V původně zemědělském okolí města se začala významně uplatňovat rekreační funkce (Kupka 2006)

V 17. století se začal po vzoru francouzského Versailles prosazovat nový sloh – baroko. Na prostor poblíž budovy (Petit parc) navazuje lesní část parku (Grand parc). V parku nachází své uplatnění velká klidná vodní plocha, fontány a bohatá sochařská výzdoba. Symetricky zakládané zahrady rozčleňuje hlavní centrální osa, na kterou navazuje systém dalších cest (charakteristické patte d'oie). Průhledy cest v dálce ukončuje zajímavý prvek (Point de vue). Prostorově velkorysé barokní kompozice pronikají alejemi do okolní krajiny.

Po vzoru Ludvíka XIV. a jeho Maison de plaisance – sídla pro nenucený pobyt se na evropském venkově rozšiřují podobné stavby, ve kterých si šlechta plní své sny o prostém a šťastném životě po vzoru řecké Arkádie (Kalusok 2004). Nově založená sídla založená mimo město svojí okázalostí někdy zastihují původní město. V okolí Prahy jsou viniční usedlosti dál proměňovány na villegiatury, určené zejména pro letní pobyt. Svým charakterem jsou často blízké panským sídlům (např. Cibulka, Hanspaulka, Ladronka) (Kupka 2006).

Obr. 9 Pohled z budovy zámku ve Versailles, sídla francouzského krále Ludvíka XIV., na kompozici majestátního parku od André le Nôtra. Na Petit parc v popředí ve formě ornamentálních zahrad navazuje Grand parc s ohromným vodním kanálem. Kompozice je založená na zrcadlové symetrii (Centre de recherche du château de Versailles 2020a).

Obr. 10 Le domaine de Marly – maison de plaisance neboli luxusní letohrádek Ludvíka XIV., vzdálený 7 kilometrů od Versailles. Do letohrádku mělo přístup jen několik pečlivě zvolených kurtizán. Král jeho zázemí využíval často v odpoledních hodinách, v posledních letech svého života zde trávil třetinu roku (Centre de recherche du château de Versailles 2020b).

3.3.2 KRAJINÁŘSKÝ PARK

Myšlenka krajinářského parku se objevila v Anglii na konci 17. století a byla spojena s ideou osvícenectví a rozsáhlou liberalizací společnosti, které přinesly společenské, filozofické a umělecké změny.

Na barokní, geometricky formovanou zahradu se začalo nahlížet jako na projev absolutistické moci, zatímco rodící se přírodní krajinářský park evokoval svobodu a nezávislost (Kalusok 2004).

V umění nastává další návrat k antickým ideálům (Turner 2011), umělci se vrací k představám pozemského ráje, bájně Arkádie – země pastevců žijících v harmonii s přírodou (Pizzoni 1999, Otruba 2005). Svými obrazy krajiny navádějí lidi k milování volné přírody, dosud považované za nepřátelskou. Obrazy krajinářských malířů Claude Lorraina, Salvatore Rosa, Nicolase Poussina a dalších rozvíjejí u lidí vizuální představivost (Pizzoni 1999, Pregill & Volkman 1999).

Obr. 11 Claude Lorraine: Pastevská krajina, Musée des Beaux-Arts, Grenoble (Louvre 2011).

V návaznosti na probíhající změny ve společnosti se v tomto období se v Anglii zformovala skupina bohatých obchodníků a bankéřů, kteří kupují zchudlá venkovská panství. Na získaných usedlostech zakládají finančně nákladné krajinářské zahrady spojené s rozsáhlými technicky náročnými modelacemi reliéfu (Kalusok

2004).

První krajinářské zahrady byly budovány po vzoru romantické italské krajiny a jejich nejznámějším tvůrcem byl malíř Wiliam Kent.

Na něj navázal Lancelot Brown, který se snažil důkladně zachytit Genius loci daného místa a tvořil již zahrady blízké vlastní anglické krajině (Thacker 1979, Pizzoni 1999, Otruba 2005). Svými návrhy vytvářel rozlehlou přírodní krajinu tvořenou jemně zvlněným terénem, umělými jezery, vodními toky, a skupinami stromů a souvislými stromovými porosty.

Wiliam Chambers tuto kompozici později doplňuje o nové impulzy – orientální a exotické prvky. Humphry Repton park krajinářský posouvá dál od obytných budov. Po vzoru italské renesance se v těsné blízkosti budov znovu uplatňuje formální geometrická zahrada s květinami, často ve formě terasy, ze které se otevírají pohledy do krajiny.

John Claudius Loudon doplňuje sortiment o exotické rostliny (Pizzoni 1999, Otruba 2005).

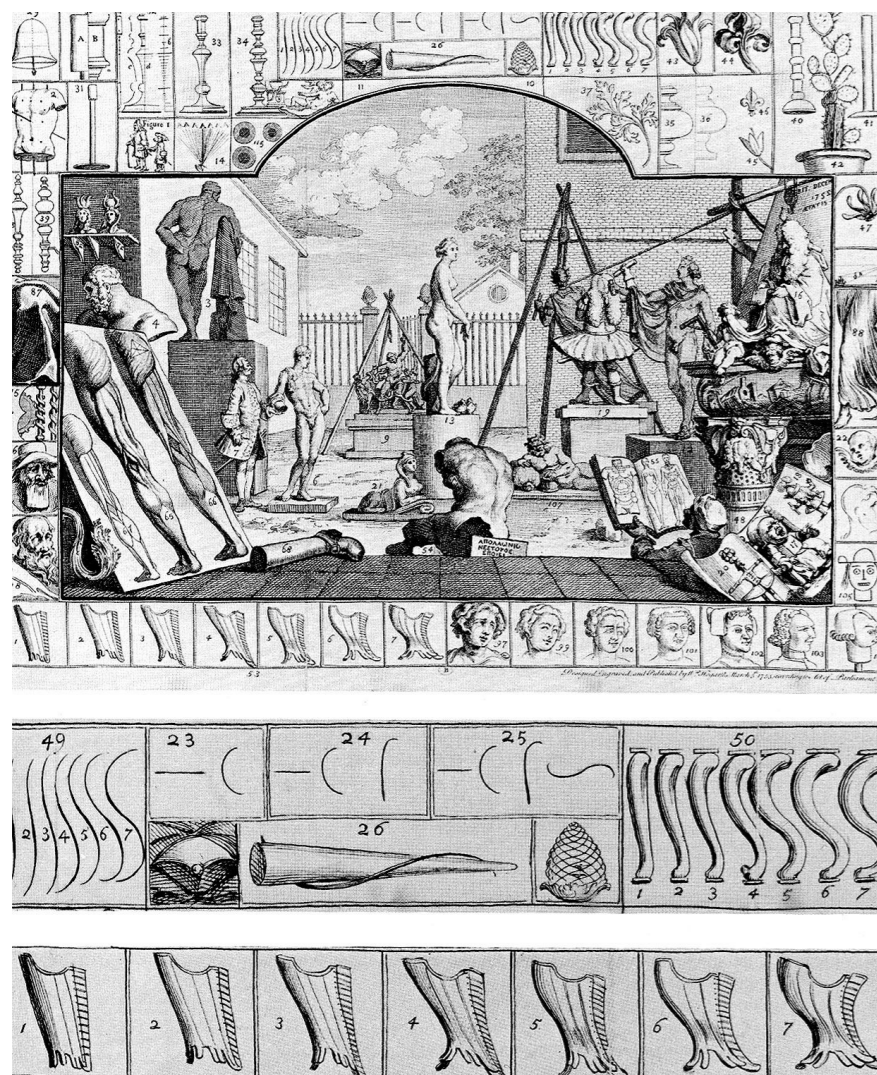
V Čechách se tvorba krajinářských parků objevuje v druhé polovině 18. století (Kupka 2006). Tyto parky jsou často zakládány v místech bývalých barokních zahrad anebo jsou nově vytvářené v místech vinic nebo sadů (např. Klamovka, Hájčí dvůr).

V 19. století roste ve městech urbanizace, bývalá letní sídla – villegiatury ztrácejí svůj význam pro rekreaci, nastává změna v trávení volného času. Lidi chodí na vycházky na promenádu, do parků. Mnohé soukromé zahrady, včetně významnějších zahrad pražských villegiatur, některé zahrady zrušených klášterů a část prostorů po zbouraném městském opevnění se mění ve veřejné parky (Kupka 2006).

3.3.2.1 Základní principy a příklady

Krajinářský park se snaží vytvořit ideální a harmonický obraz přírody. Vylučuje symetrické uspořádání, je založen na nepravidelnosti. Volné linie vodních prvků, cestní sítě a porostů

mají typický esovitý tvar (tzv. linie krásy).

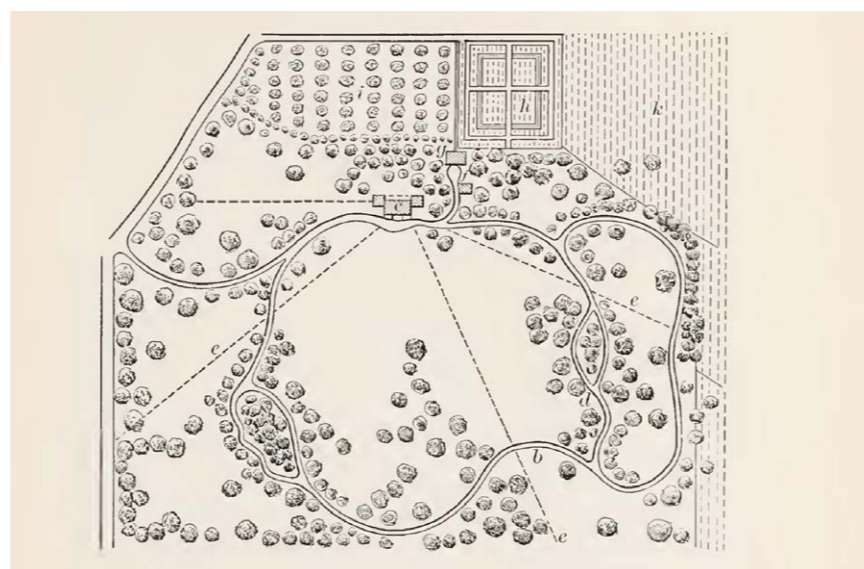
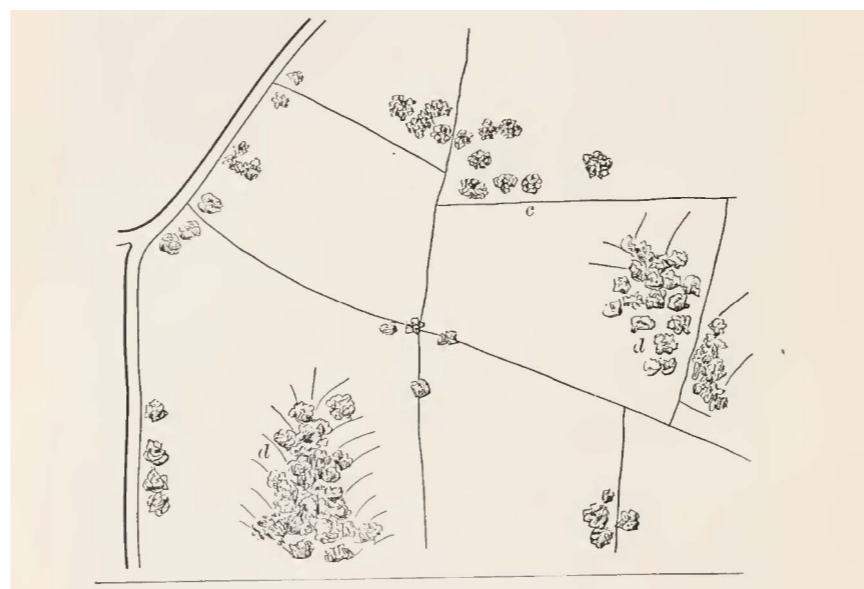

Obr. 12 Linie krásy Williama Hogartha, 1753: An analysis of beauty. Koncept „ženskosti“ – ideál krásy se nachází v jemně zaoblených vláčných křivkách (Podolak & Kondolf 2016).

Charakteristické travnaté palouky lemuje zapojený pás lesního porostu (belt of trees) ohraničující prostor, kterého souvislá výsadba potlačuje ohraničení prostoru a kryje nechtěné výhledy.

Vnitřní travnatý prostor parku rozdělují skupiny stromů (clumps) nebo solitéry (dots). Významnou plochu zabírají většinou uměle vybudované vodní prvky ve formě jezer a vodních toků.

Obvodová cestní síť (belt walk) ve tvaru volných křivek umožňuje prozkoumávat park. Před návštěvníkem se neustále mění přírodní scénérie.

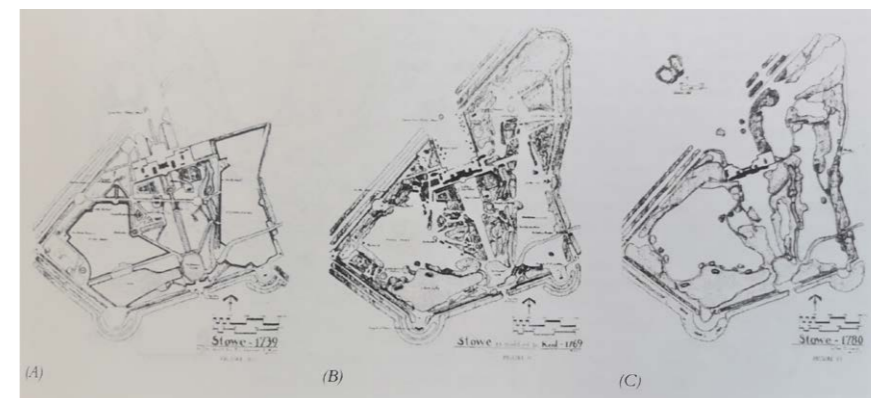

Obr. 13 Návod na založení usedlosti v zemědělsky využívaném prostoru. Autor klade důraz na vytvoření dálkových pohledů (linie e) z usedlosti do parku. Součástí usedlosti je kromě parku také kuchyňská zahrada (a) a ovocný sad (i) (Downing 1921).

Základní principy, které sepsali významní zahradní teoretici na přelomu 18. a 19. (Turner 2005), uvádí bližší specifikaci chápání krajinářského parku v tomto období:

- celkový vzhled úpravy by měl být založen na krajinářské kompozici, podobně jako na slavných krajinářských obrazech,
- v popředí, poblíž obytných budov by měl dominovat umělečtější pojatý prostor,
- exotické rostliny by měly být použity v prostoru poblíž obytných budov,

- umělecky pojatý prostor by měl postupně přecházet k přírodnímu prostředí,
- návrh by měl odpovídat charakteru lokality z pohledu klimatických poměrů, použitých materiálů a místní architektury.

Obr. 14 Jednotlivé krajinářské parky procházely postupnou proměnou, příklad dokumentuje fáze vývoje krajinářského parku ve Stowe, Anglie (Pregill & Volkman 1999)

A) Bridgeman and Wise (1739), barokní průhledy a osy

B) Kent (1769), rozrušení geometrické kompozice

C) Brown (1780), úplné odstranění geometrické kompozice, vytvoření větších a volnějších krajinářských struktur, odstranění formálních struktur i v těsné blízkosti sídla

Obr. 15 Cirencester park, Anglie (The Bathurst Estate 2020). Park s barokními průhledy vzniklé cíleným zakládáním, a ne kácením (Turner 2005, 2013).

Obr. 16 Zámek Kačina, nejznámější český klasicistní park (Zámek Kačina 2010).

Eliptický palouk před centrální budovou nahrazuje barokní čestný dvůr. Na něj navazuje krajinářský park s krajinářskou cestní sítí nadále proloženou barokními osami.

Doprovod klasicistního parku tvoří antikizující doplňky jako altány, gloriety, antické ruiny, amfory apod.

Obr. 17 Park Petworth, Anglie, modelace břehu jezera ve tvaru linie krásy.

Uplatnění linie krásy je charakteristické pro tvorbu Lancelota Browna, který taky odstraňuje formální struktury v těsné blízkosti obydlí a trávník přivádí až před dům.

Celkově vytváří větší a volnější krajinné struktury, ve kterých jsou skupiny stromů a vodní plochy lemovány lesními porosty.

Kolem panství buduje krajinný vyhlídkový okruh pro vyjížďky na vozech, uvnitř parkový okruh pro pěší vycházky (Turner 2011).

Obr. 18 Park Hawkstone (Hawkstone Park Follies 2020).

Některé parky byly vytvořeny ve velmi dramatické krajině, díky které mají velice nepravidelnou kompozici (Turner 2011).

Obr. 19 Harewood, Anglie (Harewood House Trust 2020).

V parku se uplatňují tři úrovně obrazu – nádherné popředí, malebný střední plán a příjemný přírodní prostor v pozadí.

Nádherné popředí většinou představuje terasa s barevnými květinami u domu pro pokojné chvíle v příjemné společnosti.

Střední plán tvoří krajinářský park formovaný s využitím linie krásy.

Příjemné pozadí odpovídá přírodní krajině minimálně upravené člověkem jako např. kopce nebo pobřeží (Turner 2011).

Obr. 20 Linderhof, Německo, maurský kiosek (Bayerische Schlösserverwaltung 2020).

V 19. století vznikají parky, které v sobě kombinují zahrady a prvky z různých krajin. Čínské zahrady s pagodami a mosty, egyptské, maurské, italské, pseudorenesanční a další zahrady tvoří jakési muzea pod holým nebem (Turner 2011).

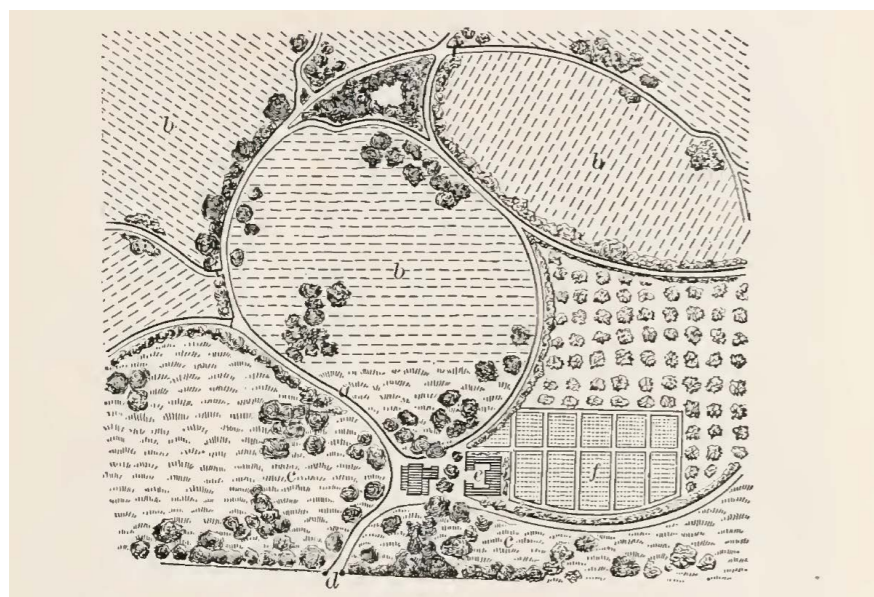

Obr. 21 Trebah Garden, Anglie, Kapradinový porost (Trebah Garden 2020). Exotické rostliny jsou umísťovány především v exponovaných částech parků poblíž obytných budov. Časté jsou přírodní kompozice exotických rostlin jako kamélií a rododendronů (Turner 2011).

3.3.2.2 Okrasný statek

Koncept okrasného hospodářství neboli okrasný statek (ferme ornée, ornamented farm, embellished farm) vznikl v 18. století v Anglii. V podstatě se jedná model vzhledu a správy statku, kterého základním principem je uspořádat zemědělsky využívané plochy do esteticky příjemné kompozice. Živé ploty oddělující obhospodařovaná pole mají být vhodně doplněny ozdobnými keři a květy. Občasné dekorativní prvky (např. sochy) mají být cíleně umístěné, aby evokovaly poetickou asociaci. Vyhlídkový okruh má umožňovat pohyb po celém území usedlosti.

Whateley (1770) kritizuje princip klasického krajinářského parku s tím, že když jenom malá část pozemku (z celé usedlosti, panství) je určena pro potěšení a zbytek je intenzivně využíván s cílem zisku, nemůže prostor jako celek přinášet zálibení. Dle Switzera (1718) pěstování, aktivity a prožitky života na venkově jsou lepším zdrojem tříbení vznešeného vkusu než jakékoliv jiné umění. Je přesvědčen, že okrasné a užitkové prvky mohou být spolu míchány a že toto propojení obohatí celý prostor.

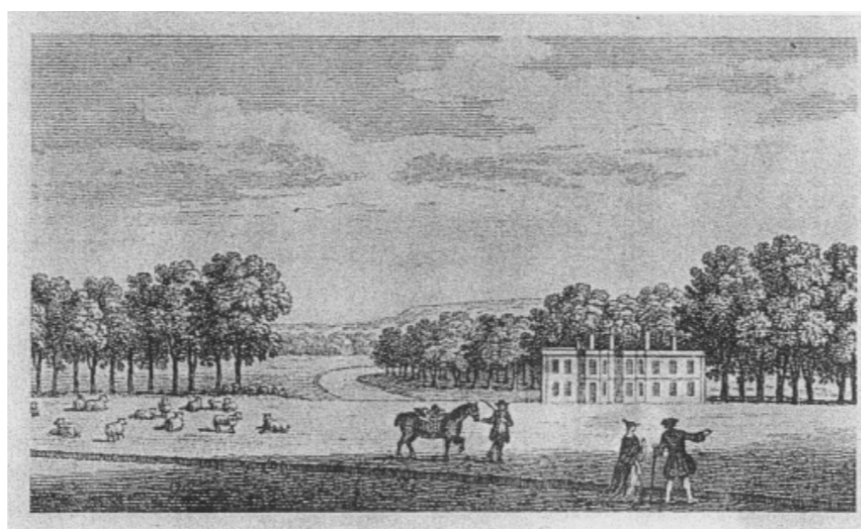

Obr. 22 Půdorys ferme ornée. Okolí domu obklopuje travnatý prostor se stromy a skupinami stromů. V blízkosti domu se také nachází kuchyňská zahrada a sad. Pole jsou rozčleněny okružními cestami a lemované stromy a keři. Stromy a keře nahrazují oplocení jednotlivých pozemků [Downing 1921].

V Anglii patří mezi nejznámější okrasné statky Woburn a Leasowes, ve Francii se tento koncept uplatnil například v Ermenoville, nebo

ve vesničce královny Antoinetty v (Hameau de la reine), v Německu ve Wörlitz (Kalusok 2004). V Americe jako první vybudoval na tomto principu svoji usedlost Monticello americký prezident Thomas Jefferson (Fiske 1917). Myšlenku propojení krásy s produkční stránkou aplikoval později ve svých návrzích i Frederick Law Olmsted (The Cultural Landscape Foundation 2001-2020).

V 19. století byly i v Čechách založeny zakládány statky typu ferme ornée. Mezi nejznámější řadíme např. Veltrusy a Kačín.

Obr. 23 Historický pohled na ferme ornée ve Woburn (King 1974).

Obr. 24 Letecký pohled na Hameau de la reine – Ferme ornée královny Marie Antoinetty poblíž Versailles.

Hameau má charakter malé vesničky rozčleněné do 3 rozdílných

částí: prostorů pro potěšení královny (dům královny, kulečník,...), prostorů pro zemědělskou produkci (stodola, mlékárna,...) a dominantní věž (Centre de recherche du château de Versailles 2020c).

Ferme ornée jako model vzhledu a fungování usedlosti představuje i v současnosti, v spojitosti s trendem návratu lokálního pěstování a potřebou ekostabilizačních krajinářských úprav zemědělských ploch, zajímavý způsob skloubení reprezentativního a produkčního pojetí prostoru. Je možné jej uplatňovat jak v měřítku menších usedlostí, tak v měřítku širší krajiny.

3.4 KRAJINA PRAŽSKÝCH USEDLOSTÍ

3.4.1 HISTORICKÝ VÝVOJ

Historie pražských usedlostí souvisí především se zakládáním vinic v okolí královské Prahy. Toto území mělo až do 19. století venkovský charakter. Viniční usedlosti vznikaly mimo tehdejší obce a vytvářely solitérní rozptýlenou zástavbu v krajině (Praha, Odbor památkové péče 2008a).

Zakládání vinic v okolí hlavního města se rozšířilo za vlády Přemysla Otakara II. Největší rozmach však zažilo za vlády Karla IV., který nechal osázet vinnou révou dovezenou z Burgundska velkou část okolí Prahy a Karlštejna. Pěstování vinné révy Karel IV. podpořil nařízením z roku 1358, které ukládalo majitelům pozemků v okruhu 3 mil kolem Prahy zakládat vinice. V roce 1370 vydal také nařízení o zákazu dovozu většiny cizích vín a zřídil viniční úřad, který měl na starosti správu nad vinicemi.

Rozkvět vinařství zastavily husitské války, které vinice zpusťily. Po nich byly však znovu obnoveny a od poloviny 15. století do začátku třicetileté války vinice opět vzkvétaly. Při vinicích se většinou nenacházely pole, ale doprovázely je zahrady, sady, chmelnice a skleníky (Laštková 2016).

Třicetiletá válka vinice významně poničila a představovala počátek jejich zániku. Počet vinic klesl do poloviny 19. století asi na jednu čtvrtinu a vinná réva se pěstovala již jen na nepatrné rozloze oproti původní.

Charakter usedlostí se také změnil. Postupně se proměnily v hospodářské statky se štěpnicemi, zahradami, loukami a poli s obilím a zeleninou.

Mnohé zbořené a poničené usedlosti byly přestavěny na reprezentativní letní sídla (letohrádky a zahradní vily), při kterých místo vinic vznikaly pole, ovocné sady, zahrady a skleníky. Kvůli novým potřebám byly často přistavěny hospodářské budovy jako sýpky, chlévy a stáje. Na rozdíl od původních venkovských usedlostí disponovaly honosnou obytnou budovou – letohrádkem

majitele s ovocnými, částečně okrasnými zahradami (Kupka 2006; Laštková 2016).

V 18. a 19. století pokračoval trend skupování usedlostí a zakládání letních sídel – dvorců, letohrádků a zámečků po vzoru italských venkovských sídel, anebo zájezdních hostinců (Kupka 2006). Usedlosti tak stále více ztrácely hospodářskou funkci a získávaly stále víc na funkci reprezentativní. Často byly při nich zakládány krajinářské parky. Charakter venkovského dvorce mělo v tomto období již jen minimum usedlostí. (Pacáková-Hoštková 2000; Kupka 2006).

V 19. století se některé usedlosti staly sídlem menších provozoven spojených převážně se stavebním nebo potravinářským průmyslem. Některé usedlosti ztratily v tomto období poslání letních sídel a změnil se na výletní hostince – cíle procházek pražských rodin (Kupka 2006).

V druhé polovině 19. století s rostoucí urbanizací významná část usedlostí zanikla, některé z nich obce vykoupily a zpřístupnily veřejnosti a dnes slouží jako veřejné parky (např. Klamovka, Santoška, Gröbovka, Sady Svatopluka Čecha). V 20. století padly mnohé za obětí hlavně výstavbě silnic a nových sídlišť. V druhé polovině 20. století jejich velká část chátrala a postupně směřovala k zániku (Laštková 2016).

Po změně režimu v roce 1989 byly postupně mnohé usedlosti navraceny původním majitelům, nebo získaly nové vlastníky. Mnohé z nich byly již zrekonstruované (např. usedlosti Kotlářka v Dejvicích, Ladronka, Kajetánka), u dalších rekonstrukce probíhají (např. Jinonický dvůr, Hájčí dvorec) a některé na obnovu ještě čekají (např. známá usedlost Cibulka s významným krajinářským parkem).

Většina usedlostí dnes slouží převážně k bytovým účelům, nevýrobním funkcím, nebo jako sídla firem a organizací. Některé z nich mají významný reprezentativní charakter (Laštková 2016).

3.4.2 POLOHA A CHARAKTER

Viniční usedlosti vznikly v prstenci kolem Prahy na obou březích Vltavy. Na levém břehu se táhnou od Dejvic, přes Nebušice, Břevnov, Košíře, Smíchov až po Radlice. Na pravém břehu se nacházejí v Novém Městě, Nuslích, Strašnicích, Vinohradech, Žižkově, Libni a Troji.

Krajina, ve které usedlosti v minulosti rozvíjely, získala tak jedinečný a neopakovatelný charakter, že je možné ji pojmenovat jedinečným jménem – krajinou pražských usedlostí. Tato krajina nesla dle typologie historických kulturních krajin (Ehrlich et al. 2019) v minulosti znaky krajiny s dominantní vytrvalou zemědělskou kulturou a to viniční.

V čase však z ní zůstaly jenom fragmenty a nahradila ji obecná organicky vyvinutá krajina, ve které se koncentrují nejen obecné znaky kulturní krajiny (jako např. drobné zámky, kaple), ale i znaky krajiny vinic (zbytky vinic), krajiny ovocných sadů (koncentrace sadů kolem usedlostí) a znaky idealizované přírodní krajiny (krajinářské parky zakládané kolem usedlostí).

Dnes je kvůli urbanizaci tato krajina zachována jen fragmentárně (část usedlostí zanikla, pozemky usedlostí dnes plní jinou funkci), ale nadále se zde vyskytuje vysoká koncentrace hodnotných znaků historické kulturní krajiny, a to více než 300 dochovaných usedlostí, které navíc ve značné míře podstoupily nebo podstupují proces obnovy.

Vzhledem ke skutečnosti, že významný rozvoj této krajiny už neprobíhá, můžeme krajinu pražských usedlostí dnes považovat spíše za reliktní.

Dochované usedlosti, dvory, statky, mlýny, hostince, vily, letohrádky a samoty jsou koncentrovány do pěti významnějších oblastí výskytu, ve kterých se nachází celkově 85 % z nich.

V oblasti Smíchova, Košíř, Radlic a Jinonic je to 25 %, v oblasti Břevnova a Střešovic 8 %, v Dejvicích a Nebušicích 19 %, v Libni a Troji 17 % a na území Vinohrad a Žižkova 19 % (Laštková 2016).

Většina pražských usedlostí je památkově chráněna jako nemovité kulturní památky. Existuje tedy ochrana jednotlivých objektů, ale krajinně pražských usedlostí jako komplexu těchto objektů zatím větší pozornost věnována nebyla. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto usedlosti jsou významnými nositeli historických kulturních hodnot v novějších městských čtvrtích (zejména sídlišťích, kde je množství historických kulturních hodnot minimální), je škoda, že jim není věnována dostatečná pozornost.

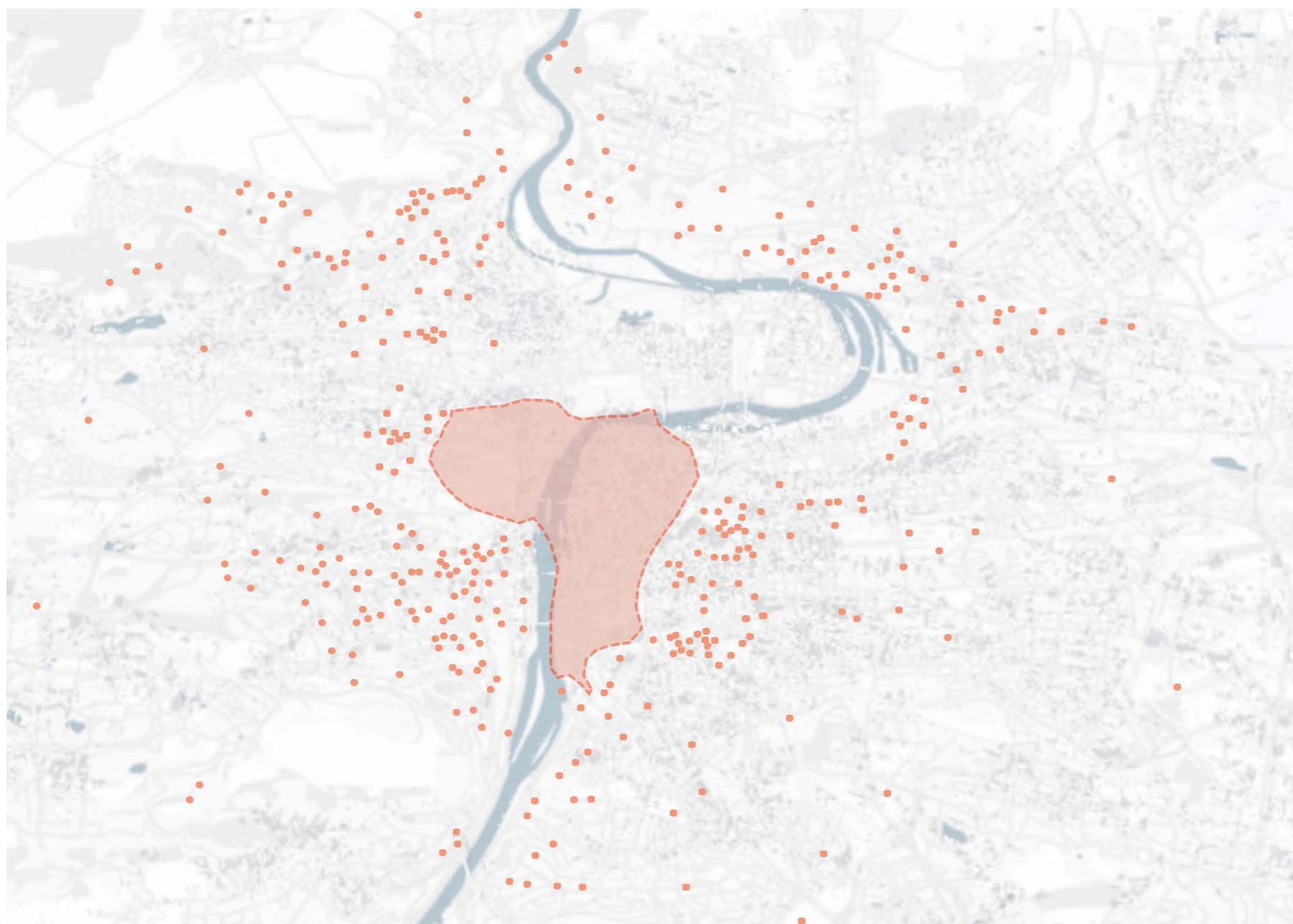
Mnoho usedlostí bylo v minulosti navíc vystavěno na místech nejen výhodných z praktického hlediska, ale při jejich výstavbě bylo

přihlédnuto na umístění v krajině. I když s rostoucí urbanizací byla velká část z nich obklopena zástavbou a ztratila svoje postavení dominanty v krajině, některé z nich si zachovaly dominantní pozici dodnes (Laštková 2016) a v krajině se významně projevují.

Jak uvádí Kupka (2010), je evidentní, že jsou to právě kulturní dominanty a jejich pohledové uplatnění, které hrají v krajině důležitou roli a významně se podílí na utváření její jedinečné identity. Pomáhají lidem identifikovat se s krajinou a vytvářet si k ní vztah.

Je proto důležité uvažovat nad polohou a okolním prostředím jednotlivých usedlostí a vytvářet předpoklady pro jejich zachování anebo vylepšení, díky kterému vynikne historická hodnota usedlostí v městské krajině.

Velký přínos by taky představoval ucelený pohled na pražské usedlosti jako na jedinečnou historickou kulturní krajinu a snaha zachování této krajiny v rámci možností, které poskytuje její stávající fragmentace.

Obr. 25 Město Praha v letech 1850 – 1883 a poloha usedlostí [zpracováno dle Historický ústav AV ČR 2019].

3.5 USEDLOSTI

3.5.1 CHARAKTERISTIKA

Blízkost hlavního města a složitý historický vývoj vedly k tomu, že účel využití pražských usedlostí se postupně měnil. V období před třicetiletou válkou v nich dominovala zemědělská funkce v podobě pěstování vína.

Po válce, kdy se pěstování vína obnovilo jen nepatrně a začal růst zájem o budování villegiatur za městem, se z usedlostí postupně staly letní sídla s reprezentativním charakterem. Část zemědělsky využívaných ploch se však zachovala, a to ve formě sadů, vinic, luk a polí.

Později většina mnohých usedlostí upadl a staly se z nich spíše hospodářské dvory s drobnou výrobou (cihelna, pivovar apod.).

Tento vývoj vedl k postupnému vzniku rozdílů mezi jednotlivými usedlostmi – některé zůstaly čistě reprezentativními sídly (např. Klamovka, Cibulka), jiné se staly spíše hospodářskými dvory (např. dejvická Kavalírka, Juliska) a další v sobě tyto funkce kombinovaly (např. Hájčí dvůr).

Usedlosti se charakterově podobaly panstvím, které se v okolí Prahy taky nacházely. Byly však menší, méně honosné a přináležely k nim menší pozemky. Zahrady usedlostí byly taky menší a na rozdíl od panství většinou méně strukturovány. Zatím co ve větších panských zahradách byly většinou samostatně vyčleněné části jako čestný dvůr, zahrada, štěpnice a/nebo obora, v usedlostech se okrasné, obytné a částečně i reprezentační části zahrady prolínaly s plochami užitkového charakteru (Pacáková-Hošťálková 2000).

3.5.2 JEDNOTLIVÉ ČÁSTI

Charakteristickými součástmi většiny usedlostí se časem staly dvě až tři základní části. Jádro usedlostí tvoří obytné a hospodářské budovy a nimi definovaný dvůr, na které navazují zemědělsky využívané plochy, zejména sady a vinice. V usedlostech reprezentativního charakteru se k nim přidává reprezentativně

upravená plocha, většinou ve formě krajinářského parku.

3.5.2.1 Dvůr

Dvůr neboli dvorec představuje centrální prostor usedlosti čtvercového nebo obdélníkového tvaru, úplně nebo neúplně uzavřený. Jak uvádí Laštovková (2016), většina dvorů usedlostí byla vystavěna jako jeden dispoziční typ, kdy na pravoúhlém pozemku stály proti sobě obytné a hospodářské budovy jako chlévy a sýpka. Prostor uzavírala z jedné strany stodola, z druhé strany byl vymezen bránou do dvora.

V souvislosti se zemědělským a hospodářským využitím na dvoře dříve dominovalo využití pro provozní účely. V některých usedlostech reprezentativního charakteru byla tato funkce potlačena na úkor funkce reprezentativní.

Dvorce byly většinou tvořeny zpevněnými a nezpevněnými plochami s minimem vegetace. Obvykle se zde vyskytoval jeden vzrostlý strom (např. *Juglans regia*, *Aesculus hippocastanum*) a někdy se na dvoře nacházela i studna nebo jiný vodní prvek.

Část dvorů se během komunistického režimu zachovala v dobrém stavu. V mnohých však v spojitosti se způsobem využívání (např. JZD) docházelo k postupné destrukci. Mnohé usedlosti kvůli tomu zanikly, mnohé se na začátku 21. století nacházely na hranici zániku, s velkým zasazením se je však povedlo opravit (Kotlářka, Šafránka a další).

3.5.2.2 Park

Parky jako součást mnohých usedlostí se zachovaly většinou ve formě krajinářského parku. Ty parky, které se staly základem budoucích městských parků, byly po celou dobu udržovány a nacházejí se v dobrém stavu (např. Klamovka). Další parky bohužel upadaly spolu s celými usedlostmi a zarostly náletovými dřevinami. Mezi parky, které na komplexní obnovu dodnes čekají,

patří i Cibulka – jeden z nejznámějších pražských krajinářských parků.

Základ krajinářského parku je tvořen zejména stromy a trávničkem. Ze začátku se při zakládání parků využívaly domácí, především listnaté dřeviny, které byly později doplněny o introdukované dřeviny a kultivary.

Postupně se sortiment rozšířil o květiny a exotické rostliny, pro které v parcích vznikaly oranžerie. Jak uvádí Bašeová (1991), do parků se dostaly rododendrony, magnolie, kamélie, hortensie, čilimníky, čínské astry, chryzantémy, cínie, jiřiny, floxy, divizny, lupiny a další. V lesnatých částech parků byly jako podsadba vysazovány velké plochy sněženek, prvosenek, narcisů, zvonků, pomněnek a hvozdíků.

Pacáková-Hošťálková (2000) a Stejskalová et al. (2018) podrobně popisují stávající sortiment vzrostlých stromů v krajinářských parcích vybraných usedlostí.

Z domácích druhů se v nich vyskytují zejména *Quercus robur*, *Quercus petraea*, *Acer platanoides*, *Acer campestre*, *Acer pseudoplatanus*, *Fraxinus excelsior*, *Fagus sylvatica* a *Tilia sp.* Příležitostně se k nim přidávají *Ulmus minor* a *Sorbus torminalis*.

Z introdukovaných dřevin jsou nejčastější *Aesculus hippocastanum* a *Corylus colurna*. Setkáme se taky např. s *Ginkgo biloba*, *Celtis occidentalis*, *Juglans regia*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gymnocladus dioica*, *Quercus pallustris*, *Quercus rubra*, *Tilia americana*, *Tilia tomentosa*, *Pseudotsuga menziesii*, *Sequoiadendron giganteum*, *Robinia pseudoacacia*, *Sophora japonica*, *Acer saccharinum*, *Juglans cinerea*, *Koelreuteria paniculata*, *Platanus x hispanica*, *Sorbus latifolia*, *Sorbus intermedia*, *Gleditsia triacanthos f. inermis*.

Významné zastoupení mají i kultivary, zejména červenolisté kultivary *Fagus sylvatica*, převislé kultivary *Fraxinus excelsior*

'Pendula' a *Sorbus aucuparia* 'Pendula', dále *Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii', *Acer negundo* 'Auratum', *Fraxinus excelsior* 'Diversifolia', *Acer platanoides* 'Dissectum', *Quercus robur* 'Fastigiata', *Quercus petraea* 'Cochleata'.

3.5.2.3 Produkční plochy

Sad, vinice a případně produkční zahrada již od starověku představovaly součásti sídel a měly důležitou zásobovací funkci.

I v období, kdy byly usedlosti transformovány na letohrádky, si většina z nich zachovala zásobovací funkci, a to zejména ve formě sadů, ve kterých byly vysazovány ovocné stromy jako jabloně, hrušně, třešně a švestky.

Historické sady usedlostí potkal podobný osud jako pražské luční sady s menší hustotou stromů a z tradičních polokmenných a vysokokmenných tvarů založené v 50. a 60. let 20. století na okraji Prahy s cílem zásobovat obyvatelstvo. Jejich produkční funkci přebraly intenzivní nízkokmenné sady a původní staré sady byly buď vykáceny nebo postupně opuštěny a zarostly náletovými dřevinami (Hlavní město Praha 2013a).

V současnosti, spolu s dalšími sady na území Prahy, jsou extenzivní sady poblíž usedlostí obnovovány. Zdárný příklad představuje např. obnova hrušňového sadu u usedlosti Kotlářka v Dejvicích, nebo obnova třešňového sadu u usedlosti Ladronka na Vypichu.

Vinice se zachovaly jen u několika usedlostí, resp. jsou u nich obnovovány (např. vinice sv. Kláry a Salabka v Troji, Gröbovka, Máchalka v Proseku, vinice v Modřanech). Další užitkové plochy jako např. zeleninová zahrada se v souvislosti se ztrátou hospodářské funkce usedlostí prakticky nezachovaly.

3.5.3 OBNOVA

Většina pražských usedlostí je chráněna jako kulturní památky. Tato ochrana se však pravděpodobně u většiny z nich vztahuje jen k objektům budov a vnitřních dvorů. Okolní plochy jako zahrady, sady nebo blízké okolí usedlosti pod tuto ochranu nespádají a nejsou nijakým způsobem chráněny. Národní památkový ústav

může jen vydávat doporučení k jejich obnově.

Vzhledem ke skutečnosti, že historický objekt, zahrada a okolní krajina představují jednotnou uměleckou a kompoziční jednotku, měla by obnova okolních prostor navazovat na obnovu historického objektu (Fekete & Kollányi 2019).

3.5.3.1 Dvůr

Prostor dvorů většinou podléhá památkové ochraně a při jeho rekonstrukci je nevyhnutné respektovat vyjádření Národního památkového ústavu. Přístup k rekonstrukci tohoto prostoru a jeho výsledné provedení však významně koresponduje se vztahem majitele k danému místu a taky s uvažovaným využitím prostoru usedlosti.

Rekonstrukce s cílovým rezidenčním bydlením velice často vedou k velkým nárokům na parkovací prostory. Zejména velké developerské firmy v prostoru dvora prosadí vybudování podzemních parkovišť, které sice na první pohled nejsou vidět, ale centrálnímu prostoru památky ubírají na jeho podstatě.

3.5.3.2 Park

Zahrada, která ztratila historické znaky by měla být obnovena na základě historických pramenů a vhodných analogických příkladů, přičemž je potřeba vzít v potaz taky požadavky majitele a nový hlavní a doplňkové způsoby využití objektu (Fekete & Kollányi 2019).

S cílem zachovat autentičnost historických zahrad je při procesu obnovy vhodné vzít v potaz mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. Dle Florentské charty z roku 1981 (ICOMOS 1982) by se o historické zahrady mělo pečovat kontinuálně a uskutečňovat průběžnou obnovu rostlin. Výběr taxonů, které jsou nahrazovány by měl probíhat s ohledem na místní biogeografickou oblast a s cílem určit taxony, které zde původně rostly. V prostoru zahrady by neměli proběhnout změny, které by ohrozily ekologickou rovnováhu (např. odvodnění). Obnově historické zahrady by měl předcházet výzkum, který vychází z vykopávek a dokumentů

týkajících se jak obnovované zahrady, tak zahrad podobných.

Jak uvádí Nijhuis (2011), zkoumání kompozice krajinářského parku je především o analýze historických a stávající kompozice, díky kterým autor návrhu obnovy získá potřebné typologické znalosti a porozumí původnímu konceptu. Prozkoumáním prostoru parku v pohybu může rozpoznat viditelné složky původní kompozice a následně je vložit do svého konceptu.

Hurych (2011) specifikuje, že by obnova historické zahrady měla obsahovat následující kroky:

1. Studium historických pramenů, zejména z vrcholného období zahrady nebo parku,
2. Zhodnocení současného stavu sestávajícího z:
  - stavebně historického průzkumu s popisem a analýzou staveb,
  - archeologického průzkumu parku – identifikace dřívějších cest, vodních prvků, zaniklé nebo pozměněné zahradní architektury, rozmístění původní sochařské výzdoby apod.,
  - biologického rozboru – charakteristiky porostů na základě inventarizace,
  - kompozičního rozboru – půdorysného členění, prostorové uspořádání porostů a jiných prvků, barevnosti, psychologického účinku apod.,
  - funkčního rozboru – současného i předpokládaného využití, včetně provozního rozboru,
3. Stanovení cíle obnovy,
4. Zpracování studie a projektové dokumentace.

Vzhledem ke skutečnosti, že obnovované krajinářské parky jsou často velmi zanedbané, převládne při jejich obnově současný stav nad historickým hlediskem. Základním opatřením je obnovit kompoziční kostru a zlepšit stav porostů. Nejstarší stromy

představující zbytek původních výsadeb tvoří kostru kompozice. Mladší stromy tvoří často nesprávně volenou dosadbu, kterou je potřeba upravit. Náletové dřeviny prostor zaplevelují a musí se buď odstranit nebo ponechat jako náhrada původní porostové kostry (Hurych, 2011).

Při probírkách stávajícího porostu je potřeba odstranit suché a poškozené stromy a ty, které potlačují cenné dřeviny. Úpravou porostů by se měli otevřít průhledy a zvětšit podíl trávnickových ploch a dosadbou a podsadbou pak ucelit jednotlivé části. Práce se často musí rozvrhnout na více let (Hurych 2011).

V porostech je možné vysadit keřový a bylinný podrost. Nové trávničky je vhodné založit tam, kde jsou původní porosty narušeny. Síť cest se musí zachovat v charakteristické slohové dispozici a potenciální doplnění prvků vybavenosti je potřeba volit v návaznosti na památkovou hodnotu objektu (Hurych 2011).

3.5.3.3 Ovocný sad

Historické sady a regionální odrůdy ovocných dřevin se ve světě koncem 20. století dostaly do velmi vážného ohrožení. Dnes si již lépe uvědomujeme jejich kulturně-historický, ekologický a krajinný význam, díky čemu celosvětově roste zájem o jejich obnovu (Rotherdam 2008). Obnova sadů je taky podněcována zájmem o lokální pěstování a trvale udržitelnou produkci potravin, kterých výsledkem je v případě ovoce široké spektrum odrůd nedostupných v obchodních řetězcích (Potter 2008).

V posledních letech přistupuje k obnově historických a zakládání nových sadů na svých pozemcích i pražský magistrát. Na speciální internetové stránce seznamuje veřejnost s jednotlivými kroky, které obnova starých sadů obnáší (Hlavní město Praha 2013a).

Při obnově původních sadů se nejdřív vyřezávají náletové dřeviny, následně se v průběhu několika let odstraňuje zmlazení po výřezech. V zachovalých sadech s plným sponem se uskutečňuje jednorázový výřez, postupné výřezy zase v sadech, kde chybí velká část ovocných dřevin. Mnohé suché a polámané ovocné stromy se záměrně nechávají v sadu jako upomínka na původní sad a jako

biotop pro houby, bezobratlé živočichy a ptáky (Hlavní město Praha 2013a).

Na prázdná místa se současně se zavedením seče dosazují nové stromy. Jedná se o vysokokmenné (výška nasazení koruny 180-200 cm) staré regionální odrůdy třešní, jabloní, hrušní, slivoní a višňů. Zpravidla jsou vysazovány do pravidelného poměrně volného sponu tak, aby pod stromy dopadal dostatek slunečních paprsků (Hlavní město Praha 2013a).

Extenzivní sady představují tzv. funkční výsadby, pro které je dle standardu Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině (SPPK C02 003:2016, 2016) potřeba volit převážně odrůdy historicky prověřené tradičním extenzivním pěstováním v Čechách. V podkategorii prioritní sortiment standard přímo doporučuje množství vhodných odrůd buď domácího původu nebo na území České republiky pěstovaných víc než 200 let.

Při obnově lučního porostu v sadu se využívá situace, že po výřezu dřevin začnou na povrch půdy opět dopadat sluneční paprsky, co způsobí vyrašení bylinné vegetace ze semenné banky v půdě. Kromě lučních druhů však vyraší i ruderalní a nitrofilní vegetace, která se postupně sečí a pastvou eliminuje. Na začátku se aplikuje seč zpravidla dvakrát ročně, později jednou ročně. Seč se často dělí na dvě etapy – v červnu jedna a srpnu druhá polovina sadu (Hlavní město Praha 2013a).

3.5.3.4 Okolní prostor

Prostor v těsné blízkosti usedlosti je velmi důležitý pro celkové vyznění celé usedlosti. V případě, že se usedlost stala součástí další zástavby, je důležité dbát na kvalitní zpracování silnic, chodníků, mobiliáře a v rámci možností odstranit všechny rušivé prvky jako např. reklamní poutače. V případě, že je to z prostorového a funkčního hlediska možné, je vhodné areál usedlosti vizuálně odčlenit od nevzhledných ploch v okolí, např. pomocí porostů vegetace.

V případě usedlostí, které se dodnes zachovaly jako prostorová dominanty, je vhodné tuto dominanci nadále zachovat udržením

izolace objektů v prostoru, resp. podpořit vhodnou sadovnickou úpravou.

3.6 REFERENČNÍ PROJEKTY OBNOVY

3.6.1 REFERENČNÍ OBNOVY CELÝCH USEDLOSTÍ

3.6.1.1 Kotlářka

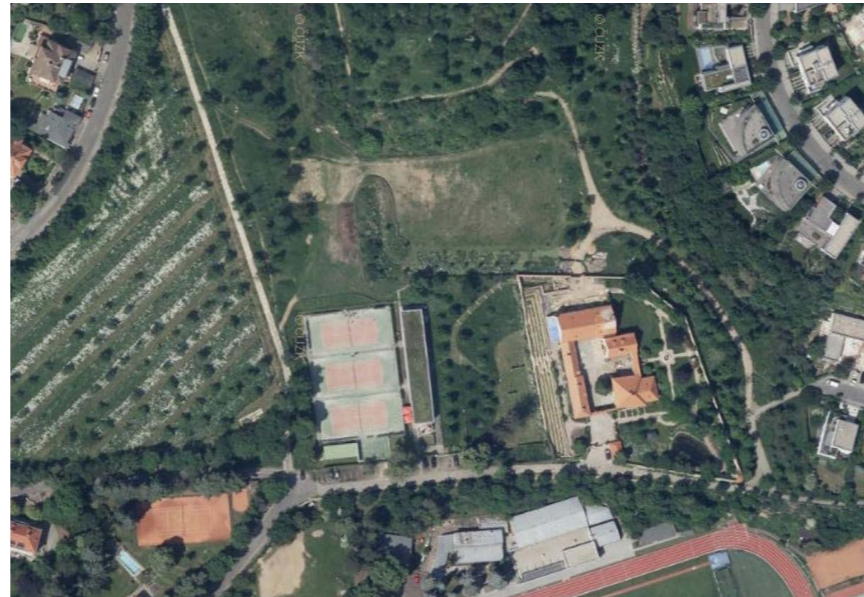
Usedlost Kotlářka se nachází v oblasti Hanspaulky na Praze 6. Jedná se o viniční usedlost, ke které přínáležela vinice a později taky štěpnice a chmelnice. V 19. století se usedlost skládala z budov, stodoly, chlévů, sýpky a cihelny, která zde fungovala 100 let (Zavřel & Beránek 2005, Lašťovková 2016). V druhé polovině 20. století cihelna zanikla a na jejím místě byl postaven atletický stadion (Lašťovková 2016).

Poloha usedlosti Kotlářka byla zasažena urbanizací ve 20. století méně než jiné podobné památky a zachovala si velice zajímavou polohu. Z části hraničí se sportovním areálem ČVUT, z části s plochami zeleně, které tvoří travnatá plocha, postupně obnovovaný sad a lesní porost. Na les ve svahu navazuje zástavba vilové čtvrti.

Usedlost je památkově chráněná. Je složena z klasicistní budovy, sýpky a bývalých chlévů, které společně vytváří obdélníkový dvůr. Usedlost a její okolí v průběhu druhé poloviny 20. a začátkem 21. století zcela zpustlo (Lašťovková 2016).

V posledních letech byla však citlivě zrekonstruována a slouží pro účely soukromého bydlení. Jejími hlavními částmi je uzavřený vnitřní dvůr o rozměrech cca 15 x 30 metrů, rodinná zahrada a nově založená terasová vinice.

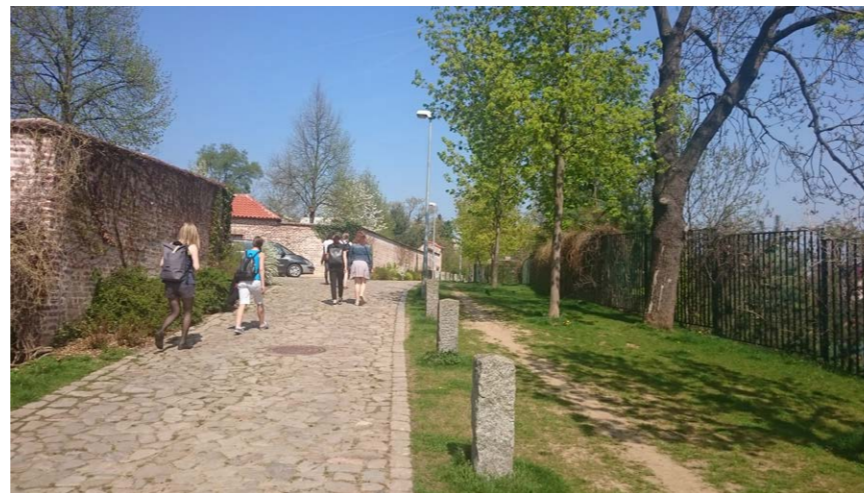
Majitel usedlosti pečuje o sady a další okolní prostory zeleně, které se v okolí usedlosti nacházejí, i když majetkově k usedlosti nenáleží. Kvalitně udržovaný okolní prostor vytváří podtrhuje krásu usedlosti a spolu tvoří harmonický celek.

Obr. 26 Poloha usedlosti Kotlářka lemované zelení (CENIA 2010-2019)

Obr. 27 Historický snímek usedlosti Kotlářka (Zavřel & Beránek 2005)

Obr. 28 Přístupová cesta k usedlosti (foto Eva Caithamlová)

Obr. 29 Nově založená terasová vinice (foto Eva Caithamlová)

Obr. 30 Obnova ovocného sadu ve svahu nad usedlostí Kotlářka (foto Eva Caithamlová)

3.6.1.2 Jinonický dvůr

Nemovitá kulturní památka Jinonický dvůr se nachází na Praze 5, v části Jinonice. Jedná se původně o tvrz, která byla v 17. století přestavěná na zámek s komplexem hospodářských budov a později na raně barokní velkostatek, součástí, kterého byl i známý pivovar. V té době byl Jinonický dvůr správním střediskem velkého panství sahajícího od Butovic, přes Radlice, Zlíchov, část Smíchova a Košíře (V Invest Development 2018a).

V současnosti je pro polohu usedlosti významná blízkost metra, od stanice Nové Butovice je vzdálená jen 300 metrů. Nejbližší okolí usedlosti tvoří rodinné domy a komplex rezidenčního bydlení. Usedlost z části hraničí se silnicí a plochou zeleně s rybníkem. Do budoucna se v těsné blízkosti usedlosti výstavba Radlické radiály – prodloužení dálnice Plzeň – Praha směrem do centra.

V Jinonickém dvoře v současnosti probíhá komplexní rekonstrukce podle návrhu architektonického studia MS Architektura a Design s cílem vytvořit komplex pro rezidenční bydlení. V usedlosti bude taky obnoven pivovar.

Zajímavý pohled na vývoj představ o uspořádání vnitřního dvora, který se změnil v souvislosti s archeologickým nálezem středověké tvrze. Obnovu historického dvora o rozměrech 45 x 55 metrů autoři navrhují v pravidelné geometrické kompozici. Tvoří ji převážně zpevněné plochy z dlažby a mlatu, udržovaný trávník a občasné geometrické výsadby okrasných trav. Do prostoru dvora vstupují moderní schodištvé novotvary.

Dle původního návrhu byl parter řešen v jedné výškové úrovni a jeho součástí byla historická kašna se čtyřmi vzrostlými stromy. V novém návrhu autoři prostor člení do dvou výškových úrovní, betonové zdi nechávají porůst popínavými rostlinami a odstraňují stromy poblíž kašny.

Obr. 31 Poloha Jinonického dvora uprostřed zástavby (CENIA 2010-2019)

Obr. 32 Historický snímek průčelí usedlosti (V Invest Development 2018a)

Obr. 33 Historický snímek dvora s dominantní provozní funkcí (V Invest Development 2018a)

Obr. 34 a, b Vývoj pohledu autorů projektu na uspořádání prostoru nádvoří (V Invest Development 2018a, 2018b)

3.6.1.3 Šafránka

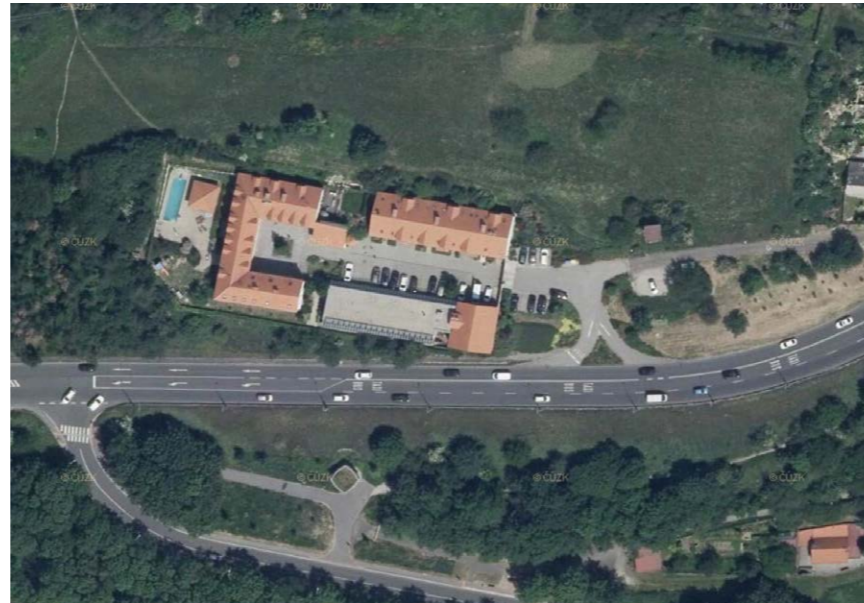
Usedlost Šafránka se nachází na rozhraní Břevnova a Motola, v těsné blízkosti silnice spojující Motolskou nemocnici a Vypich s nerušeným výhledem na protilehlé zelené svahy pražské Vidoule.

V místě usedlosti se nacházely od 14. století vinice. Koncem 18. století byl zde vybudován hospodářský dvůr. Usedlost se postupně rozrostla na dvě obytné budovy a čtyři hospodářské stavby, mezi kterými se rozprostírá obdélníkové nádvoří. V 2. polovině 20. století využíval usedlost Státní statek a část objektu dva krát vyhořela (Lašfovková B. 2016).

Památkově chráněná usedlost se nacházela v dezolátním stavu, když ji koupil soukromý investor a v letech 2005–2006 a nechal ji přestavět na luxusní rezidenční komplex. V komplexu se mimo jiné nachází společenský prostor a venkovní bazén se saunou (Hochtief 2015).

Opravená usedlost tvoří uzavřený komplex budov s vnitřním nádvořím o rozměrech 65 x 15 metrů. Nádvoří slouží pouze rezidentům a je koncipováno z velké části jako plocha určená pro parkování. Prostor je členěn četnými ostrůvky zeleně s trávnikem, keřovou výsadbou a stromy, kvůli kterým působí nejednotně a neuceleně. Sadovnický je dále upraveno jen nejbližší okolí usedlosti, a to výsadbou stromů a keřových skupin u vjezdu do usedlosti z Kukulovy ulice. Širší okolí usedlosti tvoří porosty lesostepního charakteru.

Celkový dojem z usedlosti však výrazně narušuje vedení vysokého napětí, které se nachází v těsné blízkosti usedlosti, volně umístěné popelnice a neupravený chodník před usedlostí.

Obr. 35 Poloha usedlosti Šafránka (CENIA 2010-2019)

Obr. 38 Letecký pohled na zrekonstruovanou usedlost (Hochtief 2015)

Obr. 36 Historický pohled na usedlost (Praha, Odbor památkové péče 2008b)

Obr. 39 Část vnitřního dvora (Hochtief 2015)

Obr. 37 Stav usedlosti před rekonstrukcí (Praha, Odbor památkové péče 2008b)

3.6.2 REFERENČNÍ OBNOVY JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ

3.6.2.1 Dvůr

V současnosti, kdy usedlosti slouží zejména pro obytné účely, často doplněné např. o služby (restaurace, sídla firem) nebo kulturu (galerie, koncerty) je zajímavé uvažovat nad vhodným uspořádáním tohoto relativně velkého geometricky vyčleněného prostoru.

Vzhledem k uzavřenosti prostoru dvora a omezenému pohybu vzduchu v něm je potřeba v těchto úvahách vzít v potaz i otázku mikroklimatu.

SCHLOSS FREUDENSTEIN, FREIBERG, NĚMECKO

Zámek Schloss Freudenstein v německém Freibergu slouží jako muzeum největší mineralogické sbírky na světě a sídlo hornického archivu. V letech 2006-2008 byl rekonstruován do stávající podoby. Projekt rekonstrukce získal v roce 2011 Deutschen Landschaftsarchitektur-Preis.

Zajímavou součástí rekonstrukce představuje úprava čtvercového zámeckého dvora. Tento prostor, v minulosti používaný pro zásobování, začal sloužit jako vstup do muzea a prostor pro pořádání divadelních představení a koncertů.

Architekti z AFF Architekten zvolili pro úpravu nádvoří inovativní pojetí. V prostoru vyniká zejména řešení povrchu. Do pískovaného asfaltu vložené tvary krystalů, minerálů a polodrahokamů ze světlého granitu symbolicky korespondují s předmětem expozice (Bund Deutscher Landschaftsarchitekten bdla ed. 2011). Vzhledem k záměru byl prostor nádvoří prakticky ponechán bez vegetace, kromě jednoho vzrostlého stromu v rohu nádvoří.

Obr. 40 Celkový pohled na dvůr, vegetační složku tvoří akorát jeden exemplář vzrostlého stromu. Prostoru dominuje jedinečné pojetí úpravy povrchu (Baunetz 2020).

Obr. 41 Prostor nádvoří je částečně využitý pro venkovní sezení doplněné o mobilní zezeň. Osvětlení nádvoří je řešeno netradičně, za pomoci světel umístěných na vysokých stožárech (Hess GmbH Licht + Form 2020).

COUR LEYTEIRE, BORDEAUX, FRANCIE

Rekonstrukci nádvoří univerzitního kampusu nacházejícího se v historickém centru města v Bordeaux, jejíž cílem bylo transformovat nevyužívané nádvoří a přilehlé prostory na žijící prostor určený k setkávání, řadí Uffelen (2013) do užšího výběru zajímavě pojatých nově vytvořených zelených prostorů.

Rekonstrukci realizoval roce 2012 ateliér Martin Duplantier Architectes. Transformací nádvoří vytvořili intenzivní zelený prostor, který si však zachovává primární funkci setkávání.

Velké množství vegetačních prvků realizovaných na nádvoří plní několik funkcí. Přináší do původně velkého otevřeného prostoru lidské měřítko, stín, definuje komunikační trasy, čistí vzduch a tlumí zvuky. Kromě vytvoření příjemného prostředí pomáhá vysokou koncentrací zeleně bojovat s tzv. efektem tepelného ostrova v sídelní aglomeraci (Architizer 2020).

Obr. 42 Pohled na centrální prostor dvora s množstvím vzrostlé vegetace, vodním prvkem, mobiliářem umístěnými uprostřed prostoru, ale respektujícím důležité komunikační trasy (Architizer 2020).

Obr. 43 Navazující boční prostor dvora s intimnější atmosférou a vegetací navazující přímo na objekty budov (Architizer 2020).

3.6.2.2 Sad

V Hlavním městě Praze bylo v posledních letech obnoveno hodně starých opuštěných sadů. Pražský magistrát vysazuje ve svých sadech zejména třešně, višně, hrušně, jabloně, oskeruše, slivoně (Hlavní město Praha 2013b).

Jedná se o historicky ověřené odrůdy, u jabloní byly např. vysazeny odrůdy Panenské české, Kardinál žíhaný, Grávštýnské červené, u hrušní Červencová, Lucasova, Wiliamsova Hardyho, u slivoní Švestka domácí, Bystrická, Hamanova, třešní Dönnisenova, Doupovská černá, Kaštánka, u višně Královna Hortenzie nebo Morela pozdní (Hlavní město Praha 2013b).

Obr. 44 Obnova hrušňového sadu v blízkém okolí usedlosti Kotlářka, prostor je ohrazen a zatím veřejnosti nepřístupný. Podrost tvoří různé víceré testované bylinné travní směsi (foto Eva Caithamlová).

Obr. 45 Obnovený smíšený ovocný sad u usedlosti Cibulka slouží jako prostor k rekreaci. Navazuje na krajinářský park Cibulka (Hlavní město Praha 2013b).

3.6.2.3 Park

Krajinářské parky v Čechách nebyly během komunistického režimu adekvátně udržovány a mnohé z nich potřebují projít úpravou.

Zajímavý příklad úpravy krajinářského parku představuje rehabilitace zahrady Kinských na Smíchově, která proběhla v letech 1997–2010 na základě návrhu Ing. Arch. Magdaleny Dandové.

Chráněná památka zahradního umění zahrada Kinských představuje (spolu se zatím nerehabilitovanou Cibulkou) jeden ze dvou nejvýznamnějších krajinářských parků založených u pražských letohrádků.

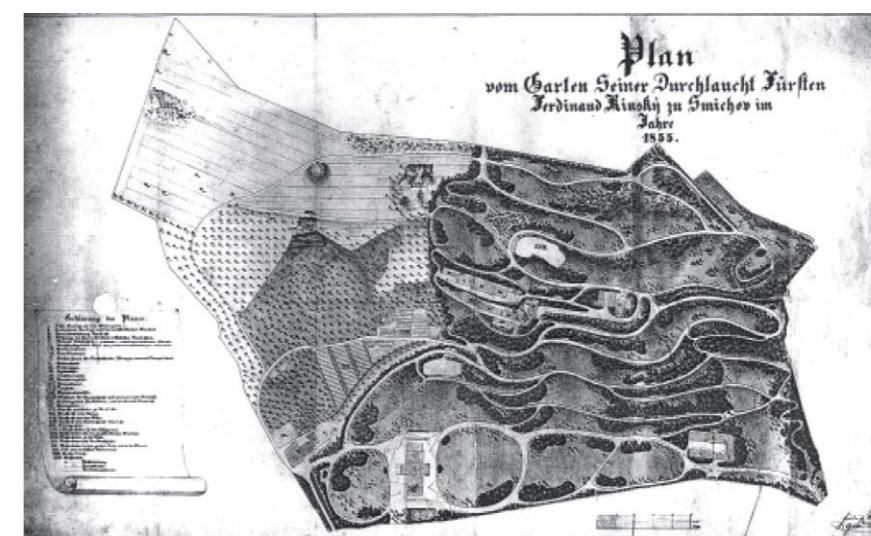
Zahrada Kinských byla založena na přelomu 18. a 19. století. Z roku 1855 pochází její podrobný plán, který zachycuje hlavní kompoziční osu vedoucí od průčelí letohrádku směrem ke kostelu Panny Marie před Týnem na Starém městě, vedle kterého se nacházel palác Kinských.

Parter před letohrádkem byl lemovaným kulisními porosty. V průhledech na okrasné svahy nad parterem se nacházely travnaté plochy s vtroušenými rozvolněnými skupinami solitérních stromů. Další součástí prostoru tvořil krajinářský park ve svahu a užitkové plochy se sadem, oranžerií, skleníky a apod. Významnou roli v zahradě sehrávaly vodní prvky napájené z pramenů ve svazích zahrady (Dandová 2010).

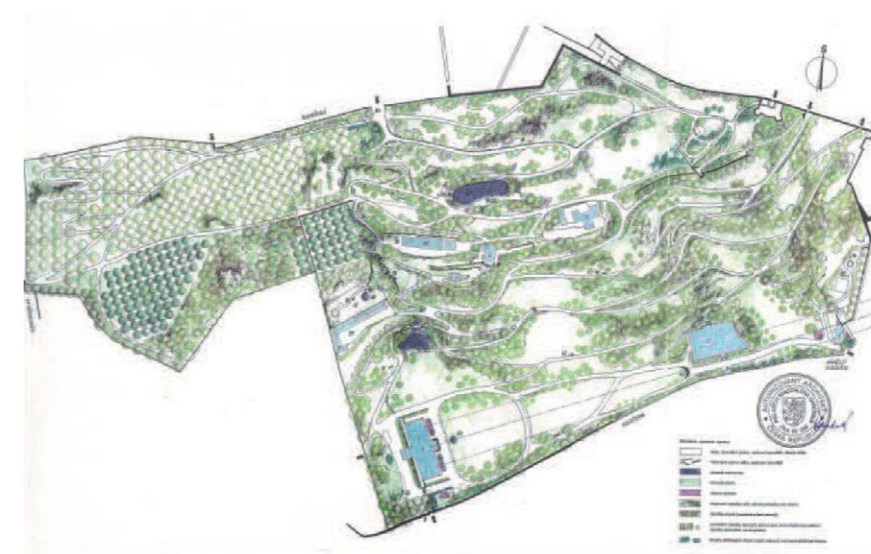
V blízkém okolí letohrádku byly vysazovány vzácnější introdukované dřeviny a kultivary, ve svazích až na výjimky (*Fraxinus excelsior* 'Pendula' u jezírka) domácí dřeviny. V podsadbě se nacházely skupinové výsadby (mračná) cibulovin (Dandová 2010).

V 20. století se kvůli odprodeji zejména hospodářské části rozloha zahrady zmenšila, po roce 1950 zahrada postupně chátrala. Rehabilitace, která proběhla v sedmi etapách, zajistila umístění inženýrských sítí, obnovení původních okrasných vodních prvků a prvků drobné architektury (mostky, vyhlídka), vytvoření zázemí pro údržbu. Byl rekonstruován travnatý parter a obnovena cestní

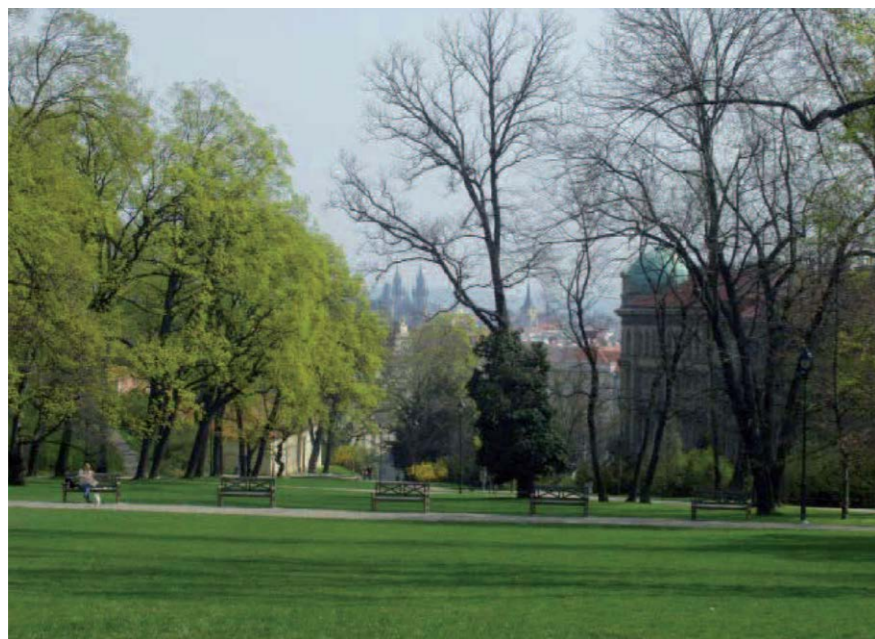
síť z mlatu a ze žulové dlažby se žlutým odstínem. Uskutečnily se dosadby stromového patra dle původní druhové skladby – duby, habry, lípy, jasany a javory, jednotlivě dřín, buk a jírovec, z jehličnanů tis červený. V mračnech byly vysazeny pokravné rostliny a jarní efeméry. Prostor byl doplněn o skupiny nízkých a středně velkých keřů a trvalek v jednotné barvě (Dandová 2010).

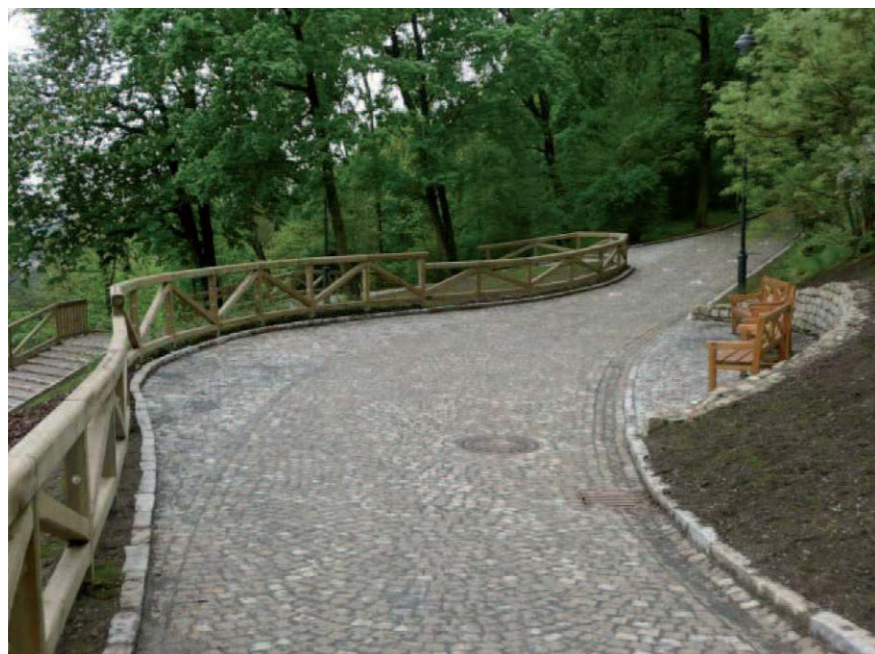
Obr. 46 Historický plán zahrady z roku 1855 (Dandová 2010).

Obr. 47 Plán rehabilitace zahrady s naznačenou centrální osou (Dandová 2010).

Obr. 48 Rehabilitovaný travnatý parter s kulisou vzrostlých stromů po stranách a pohledem směrem ke kostelu Panny Marie před Týnem a paláci Kinských ve městě (Dandová 2010).

Obr. 49 Upravená cestní síť ve svažité části zahrady ze světle žluté žulové dlažby (Dandová 2010).

4 ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ

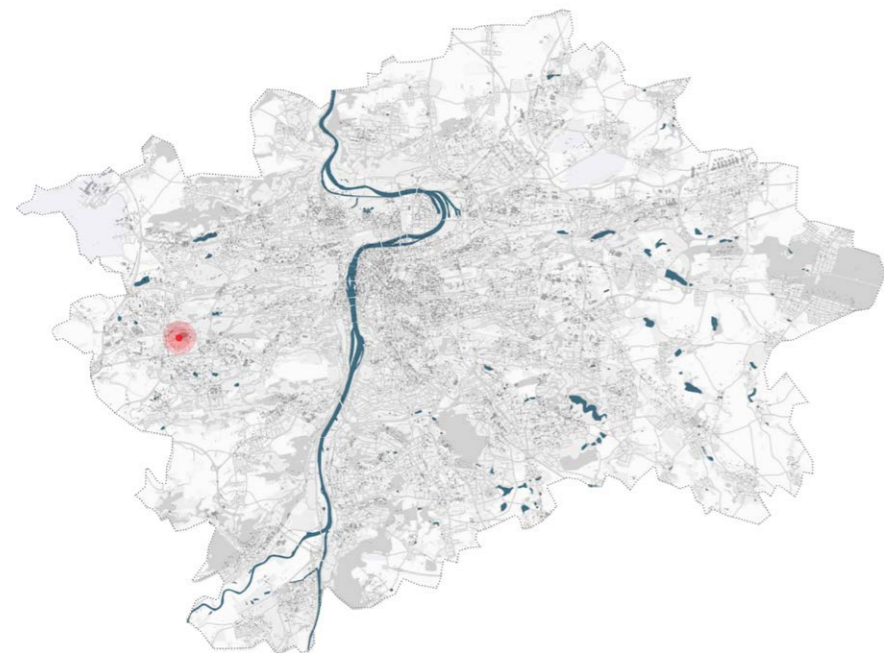
4.1 LOKALIZACE A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

Usedlost Háje se nachází ve Stodůlkách, na Praze 13. Je umístěná v severní části katastru obce hraničící s Řepy a Motolem.

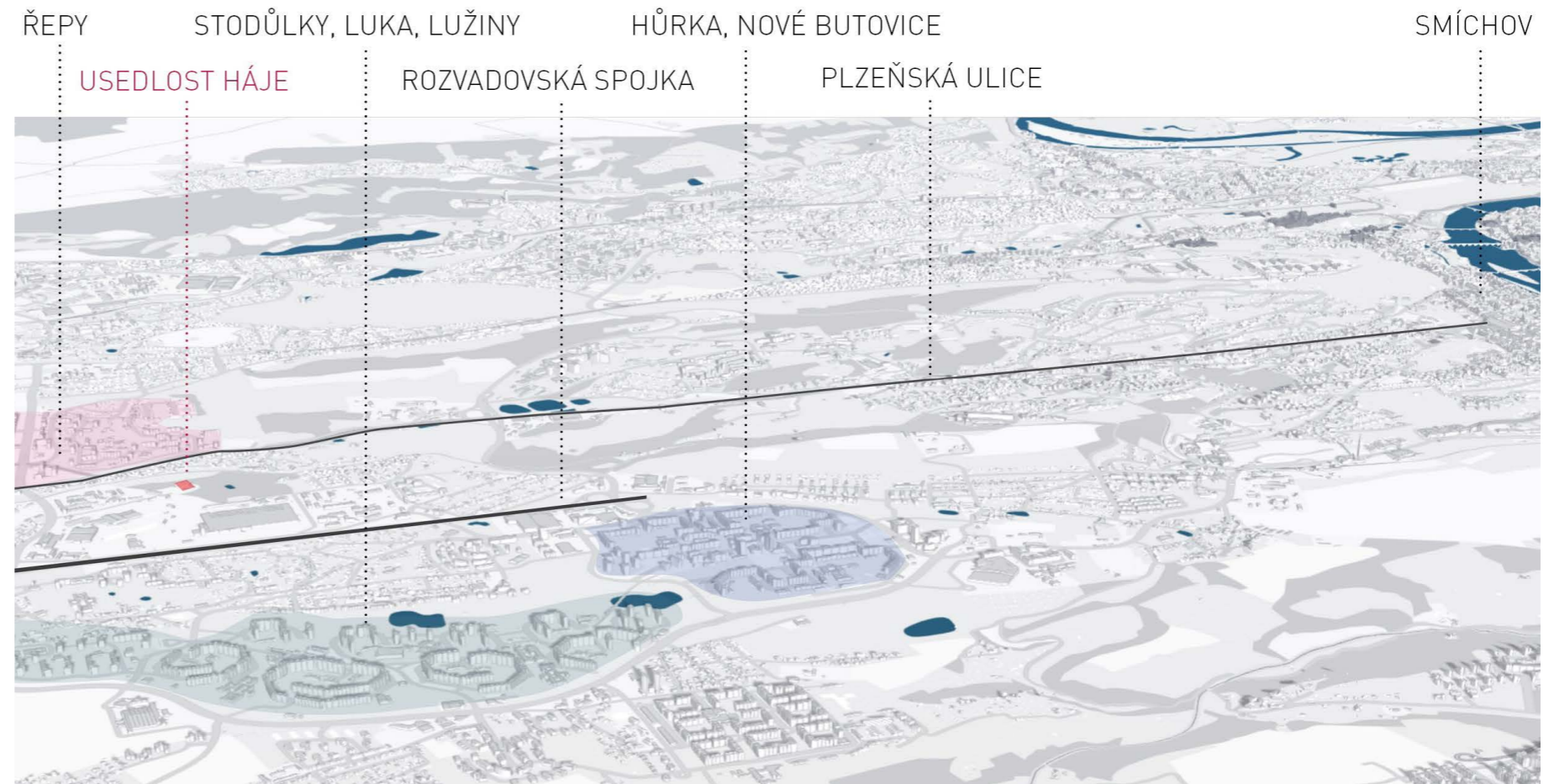
Nachází se na náhorní plošině, na jejíž jižní straně se rozkládají sídliště Stodůlky, Luka a Lužiny a je vedena dálnice Praha – Plzeň – Rozvadov (Rozvadovská spojka). Na severní straně se plošina sklání k Plzeňské ulici v údolí Motolského potoka a sídlišti Řepy.

Celková rozloha usedlosti činí 3,5 hektaru.

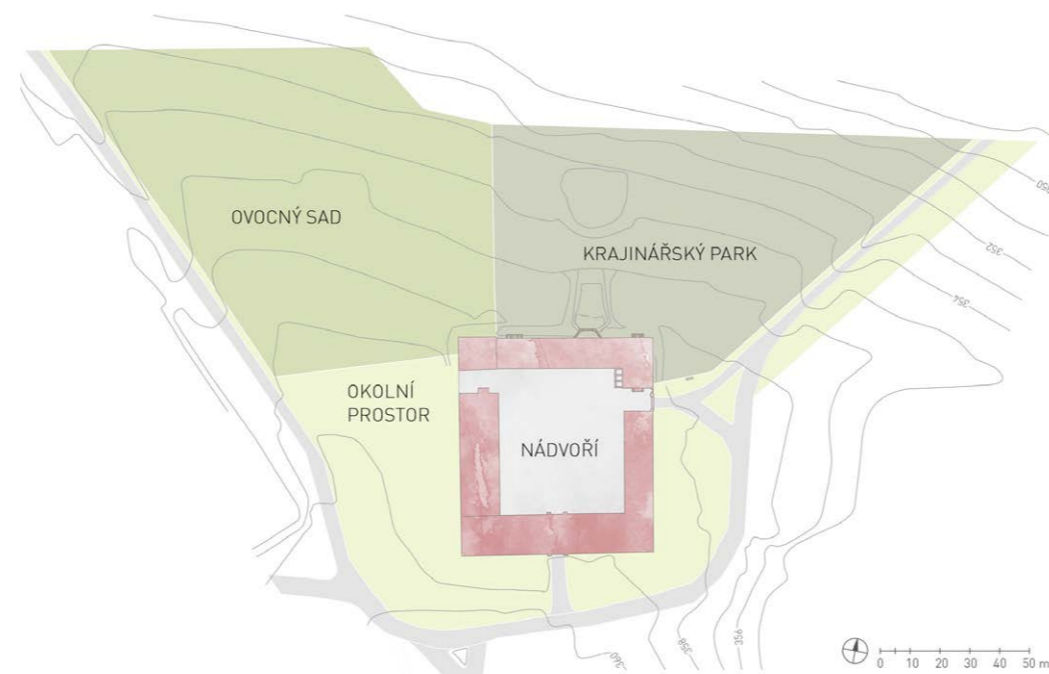
Její centrální část představuje soubor budov s vnitřním nádvořím (0,4 hektaru). Severně od nich leží krajinářský park (0,9 hektaru) a ovocný sad (1,1 hektaru). Okolní prostor na východní, jižní a západní straně a prostor kolem příjezdové komunikace zabírají dalších 1,1 hektaru.

Obr. 50 Lokalizace Hájeho dvorce v rámci Hlavního města (podklad IPR Praha 2020a).

Obr. 51 Upřesnění polohy usedlosti (podklad IPR Praha 2020a)

Obr. 52 Jednotlivé části usedlosti

4.2 PŘÍRODNÍ POMĚRY

Hájčí dvůr se nachází v nadmořské výšce 350–360 m. n. m. a z hlediska klimatických poměrů podle Quitta (1971) se nachází v teplé klimatické oblasti, pro kterou je charakteristické dlouhá teplá a suchá léta a krátké suché a mírně teplé zimy. Průměrná roční teplota dosahuje 8–9 °C, průměrný úhrn srážek se pohybuje na úrovni 500–600 mm a pravděpodobnost suchých vegetačních období je 20–30 % (VÚMOP 2020).

Z geologického hlediska se usedlost nachází v Paleozoiku Českého masivu. Podloží tvoří břidlice, prachovce a pískovce (CENIA 2010–2019). V blízkém okolí se nacházejí jílovce s menšími ložisky uhlí, které se v letech 1830–1832 a 1849–1850 krátkodobě těžily. Přímou v areálu usedlosti se vyskytuje písčité podloží.

Z geomorfologického hlediska usedlost leží na plošině mezi údolím Prokopského na jižní straně a údolím Motolského potoka na severní straně. Z hlediska celostátního začlenění řadíme území do Poberounské soustavy – Brdské oblasti – Pražské plošiny – Říčanské plošiny – Třebotovské plošiny (CENIA 2010–2019). Vzhledem ke své poloze je prostor usedlosti vystavěn významnému západnímu proudění větru.

Objekt usedlosti a jeho nejbližší okolní prostor se rozkládají v nejvyšším, rovinatém místě plošiny, v nadmořské výšce kolem 360 m. n. m. V prostoru sadu a krajinářského parku terén směrem na sever klesá o přibližně 10 metrů a vytváří mírnou severní expozici.

Z pedologického hlediska jsou v území zastoupeny hlinitopísčité až jílovitohlinité kambizemě. Jsou hluboké až středně hluboké (více než od 30 cm) s celkovým obsahem skeletu 25–50 %. Jsou to velmi málo produkční půdy vzniklé na horninách chudých na živiny. Jsou vysychavé a ohrožené větrnou erozí (VÚMOP 2020).

Území, na kterém se nachází Hájčí dvůr je odvodňované Motolským potokem, levostranným přítokem Vltavy. Budovy usedlosti byly v minulosti oddrenážovány a voda byla svedená do jezírka v krajinářském parku a odtud Hájskou stokou do Motolského potoka a do retenční nádrže Brouček a odtud Větveným potokem

do Motolského potoka. Hladina spodní vody se v prostoru usedlosti pohybuje na úrovni 2,5 metru pod povrchem terénu (Bureš 2015).

V současnosti se v okolí usedlosti vyskytují suché acidofilní doubravy (Genisto germanicae Quercion) tvořené světlými lesy s dominancí dubu zimního, méně často dubu letního s příměsí břízy bělokoré a borovice lesní. Keřové patro není výrazně zastoupeno, bylinné patro je druhově chudé, převažují v něm traviny (Chytrý et al. 2010).

Potenciální přirozenou vegetaci zde představuje Černýšová dubohabřina (Melampyro nemorosi-Carpinetum) tvořená stinnými dubohabřinami s dominantním dubem zimním a habrem obecným, s častou příměsí lip, dubu letního, jasanu ztepilého, třešně ptačí a javorů klenu a mléče. V prosvětlených porostech tvoří mezofilní druhy keřů dobře vyvinuté keřové patro (Neuhäuslová et al. 1998).

4.3 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

4.3.1 HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ

Usedlost Hájčí dvorec území se nachází na Praze 13, tvořené původními obcemi a osadami Butovice, Jinonice, Klukovice, Lužiny a Stodůlky.

Toto území bylo pravděpodobně osídleno již před cca 20 tisíci lety v období poslední doby ledové. V mladší době kamenné v oblasti Butovic sídlili neolitickí zemědělci. Při archeologickém výzkumu, který proběhl při výstavbě zdejších sídlišť, byly dále objeveny stopy únětické a knovízské kultury (doba bronzová) a laténské kultury (doba železná) (Augusta 2000).

První písemné zmínky o Butovicích a Jinonicích se objevují v roce 1088 (Augusta 2000). První písemná zmínka o Stodůlkách pochází z roku 1159. V 15. století se zde nacházel poplužný dvůr a tvrz. Centrem obce se později stala protáhlá náves, která byla blízka půdorysu návesní silnicovky a dominoval jí kostel. K obci přináležela pluzina dělených úseků (Čerňanský & Procházka 2015).

Historie území je úzce spjata i s existencí 25 kilometrů dlouhé staré královské cesty, která vedla v době Karla IV. a Václava IV. z Pražského hradu přes Motol, Háj, Stodůlky, Braňku, Krteň, Jinočany, Tachlovice, Velký Kuchař a Mořinu na Karlštejn (Bureš 2015).

Stodůlky se staly samostatnou obcí v roce 1849 a součástí Prahy se staly v roce 1974 (Čerňanský & Procházka 2015). Území mělo dlouho venkovský charakter, než v letech 1978–1987 proběhla rozsáhlá výstavba panelových sídlišť tzv. Jihozápadního města (sídliště Nové Butovice, Lužiny, Luka, Stodůlky a Velká Ohrada). Rozvoj a růst počtu obyvatel souvisel taky s dostavbou linky B Pražského metra, v roce 1988 na trase Smíchovské nádraží – Nové Butovice a v roce 1994 Nové Butovice – Zličín. Dnes má MČ Praha 13 kolem 63 000 obyvatel.

Přímý vliv na změny v území měla i urbanizace na území sousedního Motola a Řep. Motol se stal součástí Prahy již v roce 1920 a Řepy

v roce 1968. Panelové sídliště na území Řep bylo vybudováno v polovině 80. let.

4.3.2 HISTORIE USEDLOSTI

Usedlost Hájčí dvůr byla v minulosti obklopená lesy a polnostmi a území, na kterém se nachází, mělo dlouho venkovský charakter. Usedlost nesla v minulosti několik názvů. Podle bývalých majitelů se ji říkalo Angelovský dvůr, Lämmelovský dvůr, Mülleruv dvůr. Podle své polohy uprostřed lesů – dubových hájů byla pojmenována Waldhof (např. Stabilní katastr), Lesní dvůr, Hájčí dvůr, Dvůr Háje.

Hájčí dvorec byl postaven pravděpodobně v letech 1357–1359 za vlády Karla IV. Usedlost byla vystavěna na staré královské cestě z Pražského hradu na Karlštejn, která vedla při tzv. trase energetické linie. Místo pro výstavbu usedlosti bylo údajně vybráno na podkladě energie místa v souladu s tzv. mandalou božího anděla (Bureš 2015).

Prvním majitelem usedlosti byl od roku 1359 Angelo Benedicto de Florentino, botanik a osobní lékárník Karla IV. (Bureš 2015). Angelo Benedicto je známý zejména založením Hortus Angelicus – Andělské zahrady, původně bylinkové středověké zahrady doplněné o aromatické rostliny a okrasné květiny, později rozsáhlé botanické zahrady v centru Prahy, první svého druhu v Evropě. Zahrada se nacházela mezi Václavským náměstím a ulicí Politických vězňů, v místě dnešní hlavní pražské pošty (Pincová 2016).

V 15. století byl dvorec přestavěn a přešel spolu s okolními lesy z rodu Angelů do majetku purkrabího Pražského hradu, kam z něj bylo dováženo topné dříví a ryby z blízkého rybníka. Z nejstaršího, gotického období, jsou dodnes dochované gotické sklepy v severním křídle usedlosti (Bureš 2015).

V průběhu času usedlost změnila několik majitelů. Velice významným majitelem pro rozvoj usedlosti se stal v letech 1831–1867 průmyslník a finančník židovského původu Leopold Lämmel, který nechal původně zemědělskou usedlost přestavět na klasicistní letohrádek (Bureš 2015; Lašfovková 2016; Prix et al. 2017).

Leopold Lämmel představoval velmi významnou pražskou osobnost poloviny 19. století. Mimo jiné byl prvním ředitelem Schraňovací pokladnice pro hlavní město Prahu a pro Čechy (Česká spořitelnice, dnes Česká spořitelna), ředitelem pražské filiálky Rakouské národní banky, zakladatelem první přádelny česané příze v Čechách, podílel se na rozvoji labské říční dopravy a železniční sítě. Navzdory svému židovskému původu získal pražské měšťanské právo. Byl také jedním z hlavních poskytovatelů úvěru Rakouskému státu a významně přispíval na humanitární činnost (např. v roce 1832 pomáhal vysokými částkami odstraňovat následky cholery). Zejména za humanitární činnost byl roku 1856 povýšen do rytířského stavu.

Leopold Lämmel patřil mezi stovku největších pozemkových vlastníků v Čechách, mimo jiné byl majitelem pardubického panství. Se svou rodinou bydlel na Starém Městě a letohrádek Hájčí dvorec přestavěný na palác s parkem využíval jako letní sídlo (Bureš 2015).

Po smrti Leopolda Lämmela usedlost opět měnila vlastníky, žádný z nich však již nenavázal na reprezentativnost z doby Lämmela. Hájčí dvůr postupně ztratil svůj charakter rezidenčního sídla zámeckého typu a stal se z něj hospodářský dvůr s obytným křídlem, stájemi, sýpkou, stodolou, kovárnou, kolárnou, garážemi (Bureš 2015).

V letech 1942–1945 byl dvůr odňat vlastníkům ve prospěch Německé říše, později v roce 1949 ve prospěch socialistického státu. V letech 1949–1968 usedlost využívaly nejdříve Státní statky a později JZD, které zde měly mimo jiné umístěný vepřín. Kvůli necitlivým stavebním úpravám a nedostatečné údržbě probíhala již od 50. let 20. století postupná devastace jednotlivých objektů. V roce 1968 usedlost koupilo Dílo, podnik Českého fondu výtvarných umění, které ji později převedlo na Český fond výtvarných umění. V tomto období byla usedlost využívána jako sklady, depozitář a restaurátorská dílna. Časem se u některých neudržovaných objektů částečně propadla střecha a zbořily obvodové zdi (Bureš 2015).

Navzdory postupnému úpadku v době komunistického režimu byl

Hájčí dvorec vyhlášen 1. ledna 1987 za nemovitou kulturní památku.

Rozhodnutím Pozemkového úřadu byla v roce 2002 nemovitost vydána dědici původního vlastníka (Bureš 2015) a od roku 2013 probíhá postupná rekonstrukce jednotlivých budov s cílem navrátit usedlost do historické neoklasicistní podoby.

4.3.3 STAVEBNĚ HISTORICKÝ VÝVOJ USEDLOSTI

Původní zemědělská usedlost byla vystavěná jako soustava budov s branami a oplocená zdí tvořící uzavřený průjezdný obdélníkový dvorec. Přímo ve dvorci se nacházela malá hospodářská zahrada (Bureš 2015).

Stav usedlosti z tohoto období zachytává I. a zejména II. vojenské mapování. I. vojenské mapování usedlost jako takovou nezachytává, dokumentuje však její polohu uprostřed lesů a na křižovatce cest. II. vojenské mapování ukazuje, jak vypadala usedlost a její okolí před rekonstrukcí Leopolda Lämmela na letohrádek. Usedlost tvořila jen budova ve tvaru L umístěná v severovýchodní části pozdějšího dvorce. Severně od usedlosti se rozkládal ovocný sad trojúhelníkového půdorysu, východně les s rybníkem. Na mapě je již znázorněná trasa Buštěhradské dráhy, železniční trať zprovozněná v roce 1872.

V letech 1836–1840 byl Hájčí dvorec Leopoldem Lämmelem přestavěn na neoklasicistní patrový letohrádek ve tvaru písmene U. Lämmelova volba postavit si letní sídlo na místě nedaleko od centra Prahy a dost vysoko, kde nehrozí záplavy, navazuje na tradici italských vil. Nezastavěné území, blízký les a rybník Hájínek (dnes retenční nádrž Brouček) vytvořily dokonalý rámec pro samostatně stojící stavbu s rekreační a reprezentační funkcí. Úroveň letohrádku byla srovnatelná s jinými stavbami, které vznikly v tomto období, jako např. letohrádku Kinských na Smíchově. Obytná budova byla doplněna o byty, taneční sál a stáje. Při přestavbě dvorce byla zbourána původní sýpka. Nová sýpka určená pro uskladnění sena a ustájení hospodářských zvířat a kovářna byly vystavěny ve větší vzdálenosti, čímž se zvětšila plocha dvora (Bureš 2015).

Severní fasáda letohrádku se skrz sad a nově založený krajinářský

park otevírala k železniční trati Buštěhradské dráhy. V parku s vodním příkopem, okrasnými stromy a cestičkami se nacházel taky dřevěný altán a rybníček napájený dešťovou vodou ze střech dvorce a z okolních pramenišť. Voda z rybníčku byla svedena do dnes zatrubněné Hájské stoky vlévající se do Motolského potoka. Severozápadně od dvorce byla vystavěna klasicistní oranžerie (Bureš 2015).

Obr. 53 Hájčí dvorec dle I. vojenského mapování 1764-1768 (Mapire 2020a)

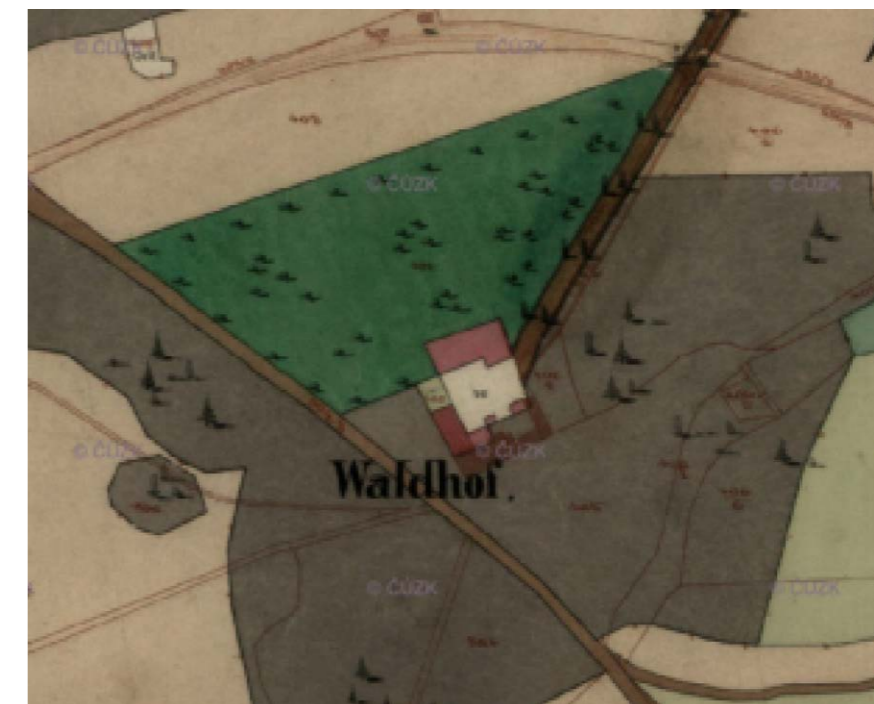

Obr. 54 Hájčí dvorec dle II. vojenského mapování 1842-1853 (Mapire 2020b)

Indikační skica Stabilního katastru z roku 1840 i Reambulovaná Originální mapa Stabilního katastru z roku 1875 dokumentují rozšíření severní budovy a výstavbu objektů na západní straně. Reambulace zachytává i odstranění budov na jižní straně dvorce, výstavbu nového jižního křídla a rozšíření vnitřního dvora.

Obr. 55 Indikační skica stabilního katastru, 1840 (Ústřední archiv zeměměřictví a katastru 2020)

Obr. 56 Reambulovaná originální mapa stabilního katastru, 1875 (Ústřední archiv zeměměřictví a katastru 2020)

Dle map vedla k letohrádku umístěném uprostřed lesů dvořadá alej u severozápadní přístupové cesty a jednořadá alej u severovýchodní přístupové cesty. Dle dochované solitéry letitého dubu u jedné z cest můžeme usuzovat, že se jednalo o dubové aleje. Uvnitř ovocného sadu severně od usedlosti vznikl krajinářský park.

V druhé polovině 19. století a ve 20. století ztratil Hájčí dvůr svůj charakter rezidenčního sídla a stal se z něj hospodářský dvůr s obytným křídlem a hospodářskými budovami.

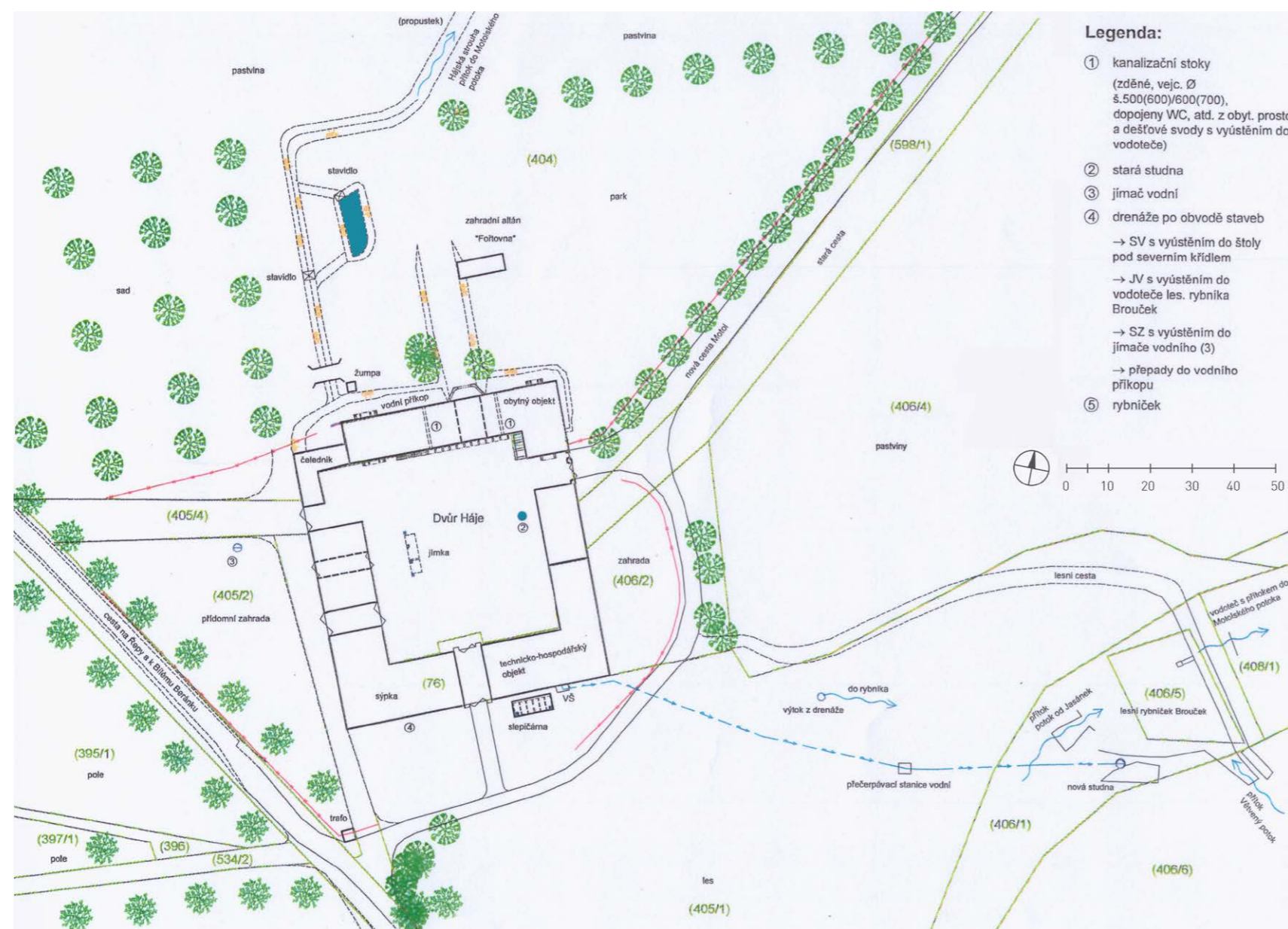
V roce 1924 byla odstraněna původní východní brána a postaveny další budovy, které dvůr uzavřely do tvaru čtverce. Dvůr byl

průjezdny třemi branami – východní, západní a jižní. Severní branou byl otevřen do přilehlého parku. Dodnes se zachovala část dláždění dvora – na dlažbu ze sliveneckého mramoru navazovaly chodníky z cihel. Ve dvoře se nacházela studna, která představovala zdroj vody pro usedlost až do roku 1890, kdy byla vybudována domácí vodárna. V roce 1948 bylo západní křídlo usedlosti prodlouženo a necitlivě proměněno na vepřín. Při té příležitosti zanikla západní brána (Bureš 2015).

Díky vypracované rekonstrukci historického stavu Hájčího dvorce známe umístění studny ve dvoře, zahradního domku – staré

fořtovny a jezírka v parku. Rekonstrukce zachytává taky umístění příkopů svádějících vodu do jezírka a odvádějících z něj, výtok z drenáže k rybníčku Brouček a trasu čerpání vody pro domácí vodárnu. Podchytává taky zemědělské využití nejbližšího okolí usedlosti pro účel zahrady a navazující pole na jižní a západní straně a pastviny na severní straně (Novák 2015).

Jak dokládají historické fotografie, v letech 1937–1945 usedlost ještě alespoň částečně připomínala své slavné období z poloviny 19. století. Fotografie z roku 1975 poukazují na úroveň zkázy historického objektu, která nastala během komunistického režimu.

Obr. 57 Rekonstrukce historického stavu na podkladu mapy pozemkového katastru (Novák 2015).

Obr. 58 Západní brána usedlosti, 1945 (foto archiv majitele)

Obr. 59 Jihozápadní nároží. 1945 (foto archiv majitele)

Kromě úpadku usedlosti jako celku, přišel Hájčův dvorec o svoji jedinečnou polohu uprostřed lesů. Pravděpodobně začátkem 20. století byl vykácen les na východní i západní straně.

V 60. letech 20. století do polohy usedlosti ještě mnohem výrazněji zasáhlo vybudování výrobního a skladového areálu na západní straně v její bezprostřední blízkosti. Kolem roku 1985 zmizela část sadu a krajinářského parku a na jejich místě vznikla zahrádkářská

kolonie. Zároveň však probíhá postupná obnova lesního porostu na východní straně, kde bylo v roce 1982 vyhlášeno zvláště chráněné území.

Od roku 2013 probíhá v spolupráci Národním památkovým ústavem probíhá komplexní rekonstrukce objektu usedlosti. V rámci rekonstrukce se počítá i s obnovou některých drobných staveb, které se nacházely v blízkosti usedlosti – mostku na jižní straně

areálu, pískovcového rozcestníku a pískovcového orientačního sloupu.

Do budoucna by měla být obnovena i klasicistní oranžerie v sadu a Stará Fořtovna a dřevěný altán v přilehlém parku (Bureš 2015).

Obr. 60 Oranžerie – Nová fořtovna, později přestavěná na zahradní dům (foto archiv majitele)

Obr. 61 Rybník v parku, 1937–1939 (foto archiv majitele)

Obr. 62 Viditelné chátrání usedlosti, 1975 (foto archiv majitele)

Obr. 63 Letecký snímek z roku 1938 – usedlost se už nenachází uprostřed lesů, les na východní a západní straně je vykácen. Plocha krajinářského parku je ze severní strany redukována (Národní archiv leteckých měřických snímků 2020).

Obr. 64 Letecký snímek z roku 1963 – začíná výstavba výrobního a skladovacího areálu na západní straně. Severně za tratí se již nachází souvislá výstavba rodinných domů (Národní archiv leteckých měřických snímků 2020).

Obr. 65 Letecký snímek z roku 2017 – na západní straně usedlosti se nachází komplex výrobního a skladovacího areálu, severně zahrádkářská kolonie z 80. let, na východní straně obnovující se lesní porost. Na objektu usedlosti probíhá rekonstrukce (Národní archiv leteckých měřických snímků 2020).

4.4 PROSTOROVÉ SOUVISLOSTI

4.4.1 DOPRAVNÍ DOSTUPNOST

4.4.1.1 Automobilová doprava a pěší přístupnost

Hájčův dvůr se nachází v prostoru uzavřeném dopravně exponovanými silnicemi – na jihu Rozvadovskou spojkou, na západě Jeremiášovou ulicí a na severu Plzeňskou ulicí. Na tyto hlavní komunikační tahy je usedlost napojená směrem na západ místní komunikací III. třídy skrz obchodně skladovací areál a směrem na sever místní komunikací II. třídy. Nezpevněnou komunikací je ještě možné napojit se směrem na východ na ulici II. třídy za Mototechnou. Kolem usedlosti v současnosti vede nezpevněná komunikace.

Na přístupové cesty automobilové dopravy navazují trasy pro pěší, zejména cesty vedené lesem. Celkově je dobrá pěší přístupnost směrem na východ a na sever, zatímco na západ a na jih vede akorát cesta skladovacím areálem a vyšlapaná pěšinka podél železniční trati.

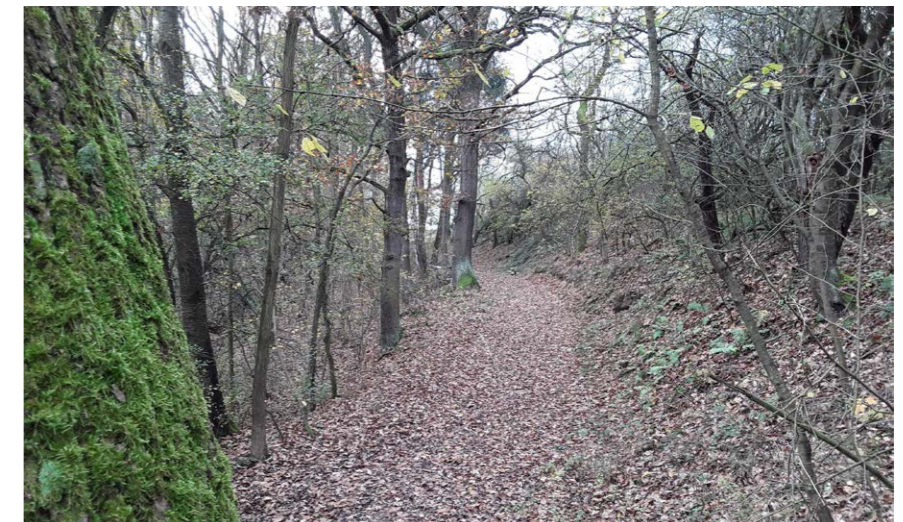
Obr. 66 Přístupová cesta ze západu skrz obchodně skladovací areál

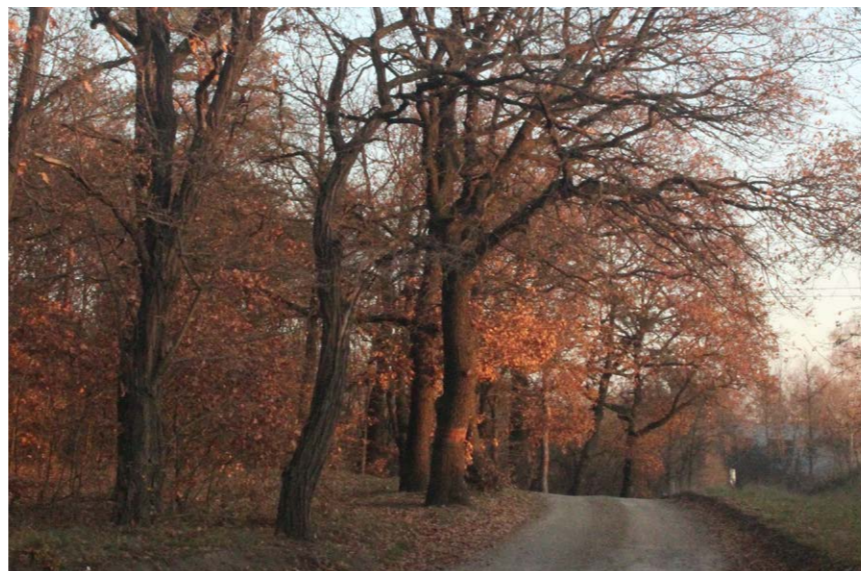
Obr. 69 Přístupová cesta pro pěší ze severozápadu kolem mezi sadem a obchodně skladovacím areálem

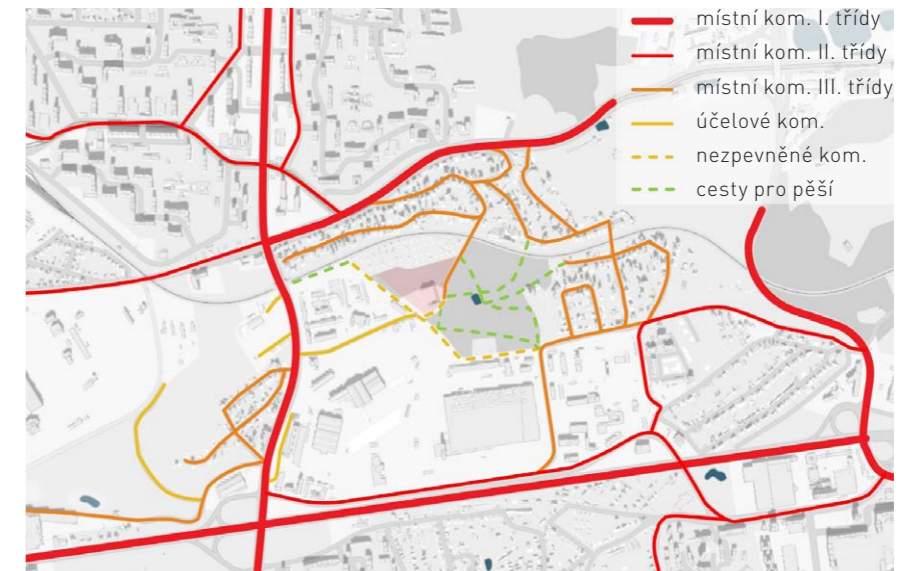
Obr. 67 Přístupová cesta ze severu vedoucí na rozhraní lesu a parku

Obr. 70 Přístupová pěšinka z lesa od retenční nádrže Brouček

Obr. 68 Nezpevněná přístupová cesta z východu vedená na rozhraní lesa na obchodně skladovacího areálu

Obr. 71 Sít' automobilové dopravy a navazující trasy pro pěší (mapový podklad IPR Praha 2016)

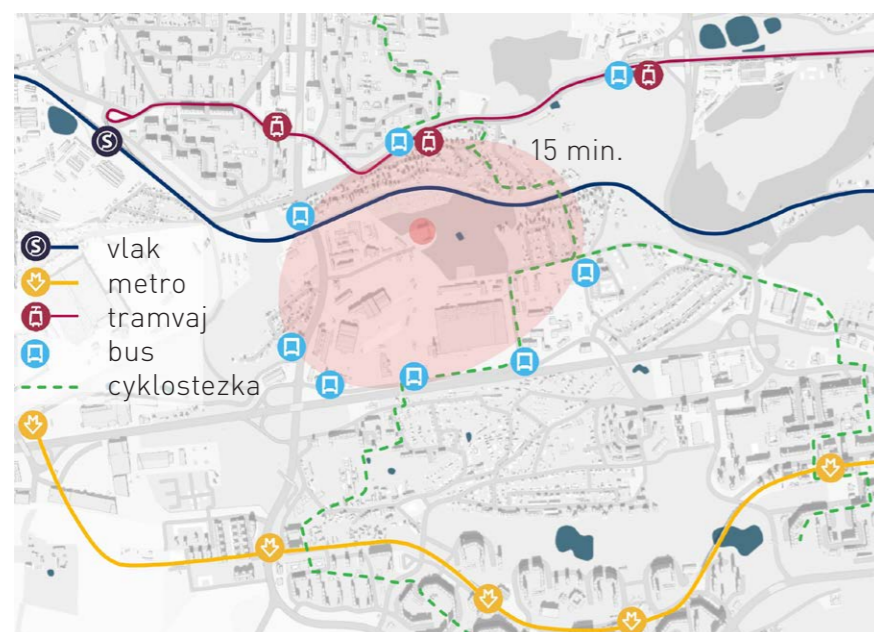
4.4.1.2 Městská hromadná doprava a cyklo doprava

Poloha usedlosti přímo předurčuje zhoršenou dostupnost městskou hromadnou dopravou. Nejbližší položené zastávky autobusové a tramvajové dopravy se nacházejí v docházkové vzdálenosti 15 minut.

Tramvajová doprava zabezpečuje především přímé spojení do centra města, autobusové linky spojení se sídlišti Řepy a Stodůlky a napojení na trasu metra B.

Alternativní dopravní spojení železnicí je možné na trase Praha Řepy – Smíchovské nádraží. Směrem do centra vlak projíždí tzv. Pražským Semmeringem – malebným viaduktem poblíž Hlubočep.

Frekventovaná cyklostezka spojující Nové Butovice, Stodůlky, Řepy a Bílou horu je vedena asi 600 metrů východně od usedlosti zástavbou rodinných domů.

Obr. 72 Síť městské hromadné dopravy a cyklostezek (mapový podklad IPR Praha 2016)

4.4.2 OBČANSKÁ VYBAVENOST

V návaznosti na polohu usedlosti je dostupnost občanské vybavenosti navázaná převážně na hromadnou a individuální automobilovou dopravu.

V nejbližších sídlištích Řepy a Stodůlky se nacházejí početná školská (mateřské, základní i střední školy), zdravotnická zařízení (polikliniky) i zařízení obchodu a služeb (pošta, obchody, kostel a další).

Obr. 73 Vybrané prvky občanské vybavenosti (mapový podklad IPR Praha 2016)

4.4.3 NEJBLIŽŠÍ OKOLÍ USEDLosti

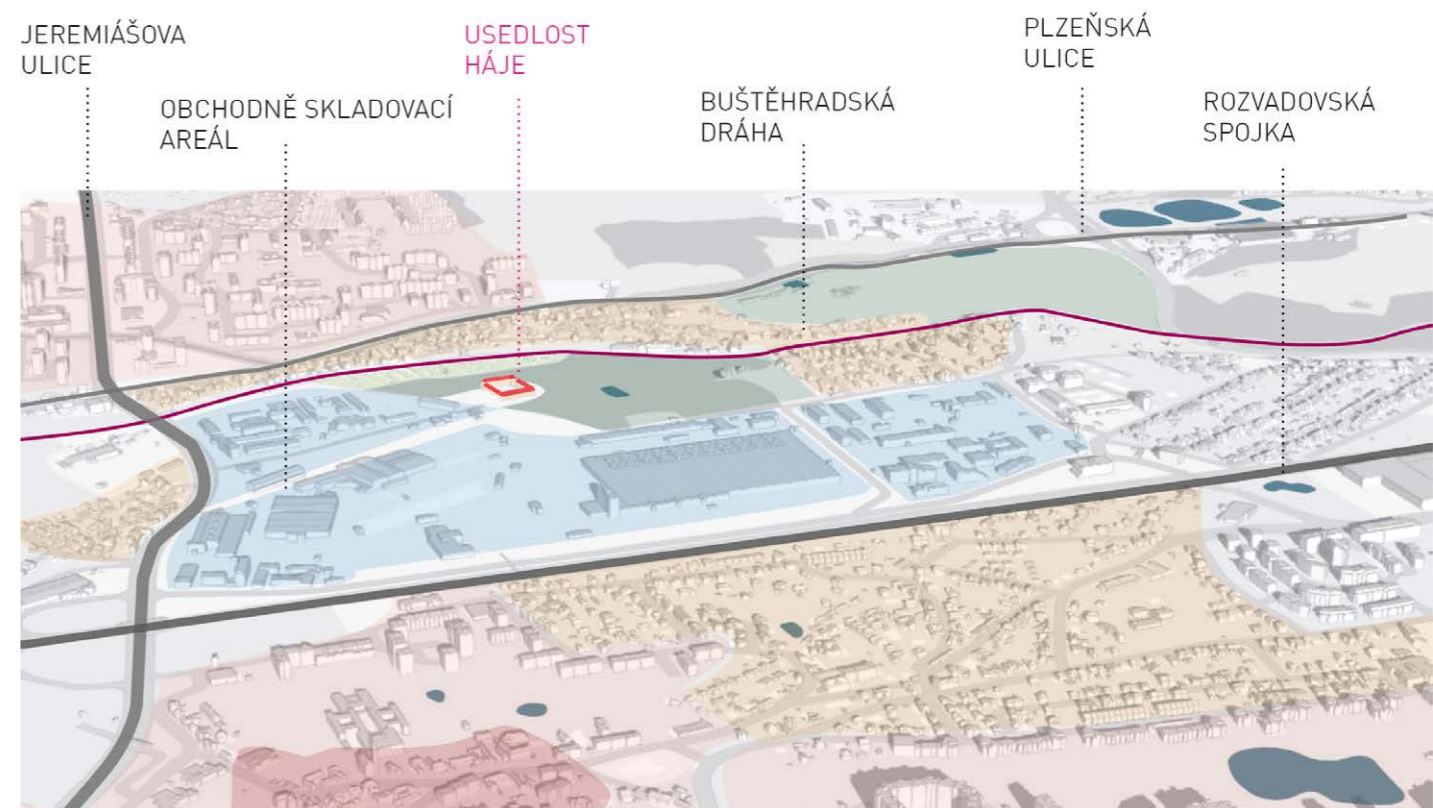
4.4.3.1 Limity lokality

Usedlost se v minulosti nacházela uprostřed lesů, dál od okolní zástavby. Její polohu významně neovlivnila výstavba železniční tratě v 19. století, ani výstavba velkých sídlišť v 80. letech minulého století.

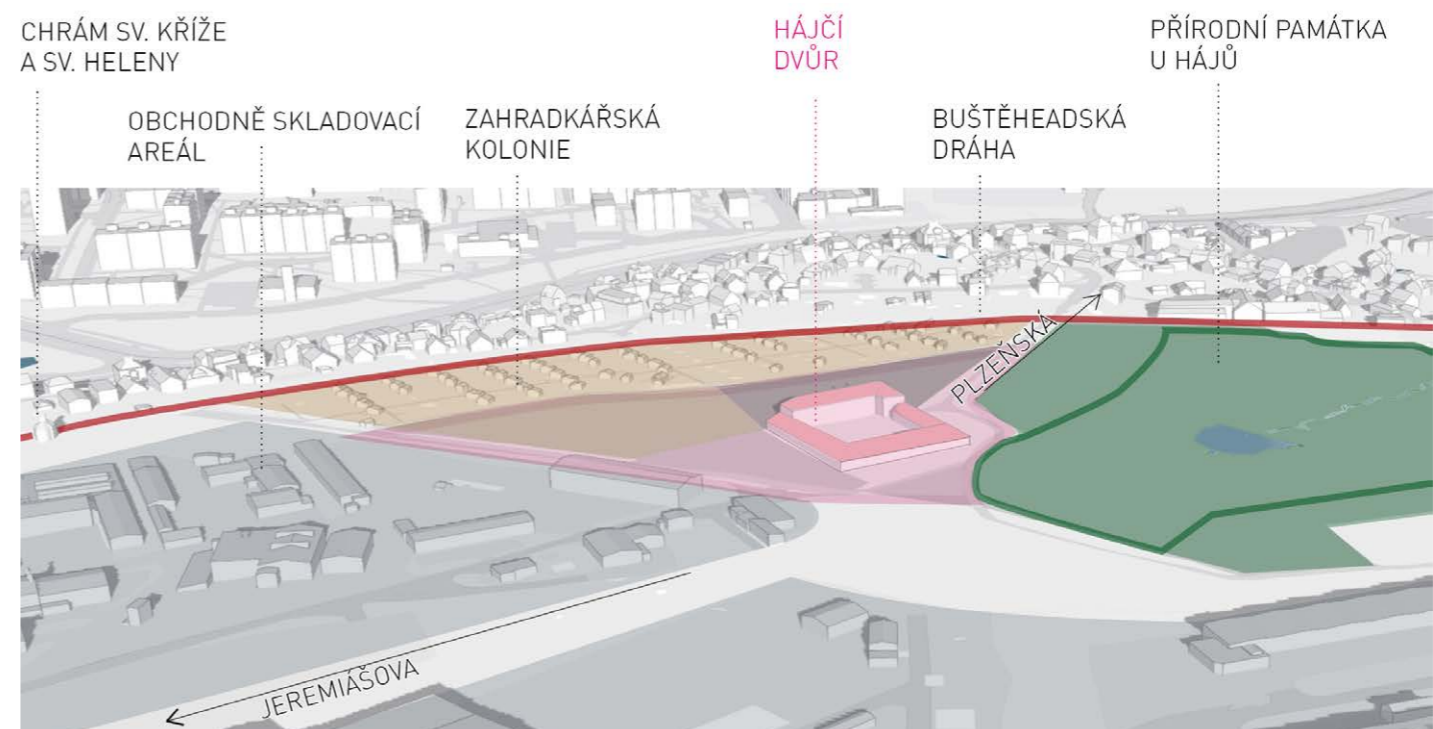
Velký vliv však měla výstavba Rozvadovské spojky v 80. letech 20. století, čtyřproudé kolmé silnice na Jeremiášově ulici a obchodně skladovací areálu Stodůlky – Sever, které rozdělily katastr Stodůlek a usedlost od jejího přirozeného okolí.

Obchodně skladovací areál bezprostředně hraničí s Hájčím dvorcem na jeho jihozápadní a západní straně a svým vzhledem výrazně negativně ovlivňuje vizuální vyznění usedlosti jako celku. Jihozápadně od usedlosti se taky nachází vzdušné vedení vysokého napětí, které tento vjem podtrhuje.

Ze severní strany pozemky usedlosti sousedí se zahrádkářskou kolonií. Kolonii od historického objektu usedlosti odcloňuje sad a park, takže její vliv na vizuální vjem není tak výrazný.

Obr. 74 Poloha usedlosti vůči dominantním a zajímavým prvkům v širším okolí (podklad IPR Praha 2020a)

Obr. 75 Nejbližší okolí usedlosti (podklad IPR Praha 2020a)

Zahrádkářská kolonie na severní straně

Obchodně skladovací areál

Vedení vysokého napětí, plot výrobně skladovacího areálu a Hájčí dvorec v pozadí

Obchodně skladovací areál

Obr. 76 Limity lokality (podklad letecký snímek IPR Praha 2010–2019, fotografie Eva Caithamlová)

4.4.3.2 Potenciál lokality

Usedlost Hájčů dvorec je přímo navázána na dvě místa s pozoruhodnou přírodní a kulturní hodnotou nacházející se v její těsné blízkosti. Spolu tvoří celek s významnou historickou a přírodní hodnotou.

Na jižní a východní straně s usedlostí hraničí jedna z 94 pražských maloplošných zvláště chráněných území – Přírodní památka (PP) U Hájů.

PP u Hájů je z devadesáti procent tvořena lesy a hlavním předmětem ochrany jsou mokřadní luční společenstva na výstupech vápničných pramenů (vlhké pcháčkové louky), mokřadní olšiny, pobřežní vegetace potoků, biková doubrava pískovcovém podloží a některé chráněné a ohrožené druhy (Národní výbor hl. m. Praha 1982).

Přímo s usedlostí hraničí na jižní straně letitá biková doubrava a mladší sukcesní stádium lesa s dominantní břízou bělokorou na východní straně. V lese, se pár metrů od usedlosti se nachází retenční nádrž Brouček.

V těsné blízkosti usedlosti, asi 300 metrů západním směrem, se nachází kulturní památka Chrám sv. Kříže a sv. Heleny (původně chrám Nalezení sv. Kříže), který byl zde vystavěn Marií Terezií a jehož autorství se připisuje Kiliánu Ignácovi Dientzenhoferovi.

Kaple připomíná nalezení ve stromu zarostlého kovového kříže během táboření císařovny vojenské posádky s cílem osvobodit Prahu spod francouzské okupace v roce 1742. Nález kříže byl považován za znamení budoucího vítězství.

V roce 1743, když byla korunována na českou královnu, položila Marie Terezie na místě nalezení kříže základní kámen chrámu Nalezení sv. Kříže (Prix et al. 2017). Dnes je chrám v soukromém vlastnictví a díky komplexní rekonstrukci je ve výborném stavu. Každou neděli se v něm koná řeckokatolická bohoslužba.

Chrám sv. Kříže a sv. Heleny

Letitý porost s dubem zimním lemující usedlost z jihu

*Suchá acidofilní doubrava
(Genisto germanicae-Quercion)*

Les nižšího sukcesního stadia

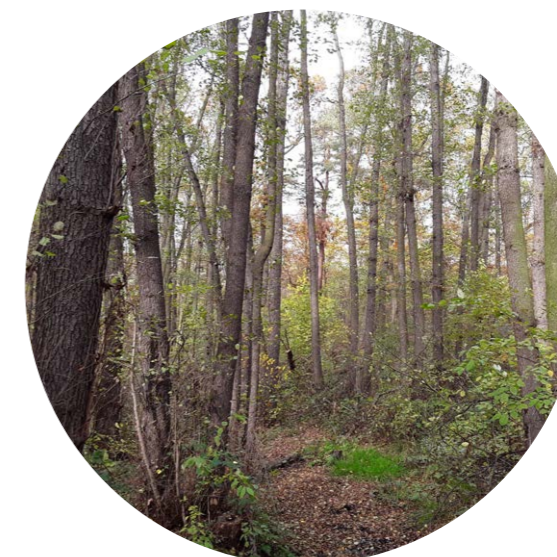

*Vlhká pcháčová louka
(Scirpetum sylvatici)*

*Obr. 77 Potenciál (podklad letecký snímek IPR Praha 2010–2019,
fotografie Eva Caithamlová)*

Nádrž Brouček

*Mokřadní olšina
(Carici acutiformis-Alnetum)*

4.4.4 VZTAHY A LIMITY

4.4.4.1 Vlastnické vztahy

Celé zpracovávané území usedlosti a jejího okolí je ve vlastnictví tuzemské fyzické osoby, kromě přístupových komunikací, které patří hlavnímu městu Praha.

4.4.4.2 Územní a památková ochrana

Usedlost Hájčí dvorec je kulturní památkou. Památková ochrana a s ní spojené posuzování Národním památkových ústavem se vztahuje na existující objekty budov a nimi uzavřený dvůr.

Přílehlé prostory pod památkovou ochranu již nespádají a při jejich obnově může Národní památkový ústav vydat jenom nezávazné doporučení.

Hájčí dvorec leží v bezprostřední blízkosti Přírodní památky U Hájů, jejíž ochranné padesátimetrové pásmo zasahuje do části dvora a okolních prostor usedlosti. Dle zákona č. 114/1192 Sb. o ochraně přírody a krajiny (Federální shromáždění 1992) ochranné pásmo slouží k zamezení rušivých vlivů okolí. Souhlas orgánu ochrany přírody je potřebný při umísťování staveb, změně způsobu využití, terénních úpravách, změně vodního režimu nebo nakládání s vodami, k použití chemických prostředků a ke změnám druhu pozemku.

Nové výsadby v tomto prostoru bude potřeba konzultovat s kompetentním orgánem ochrany životního prostředí (např. nové výsadby mohou být omezeny na původní druhy).

4.4.4.3 Územní plán

Dle platného územního plánu (Hlavní město Praha 2018) území usedlosti spadá do několika kategorií funkčního využití.

Budovy a jejich bezprostřední okolí mají všeobecně smíšenou funkci. Jedná se o plochy určené pro umístění polyfunkčních staveb pro bydlení, obchod, administrativu apod. s přípustným využitím např. pro drobnou výrobu, prvky zeleně, komunikace

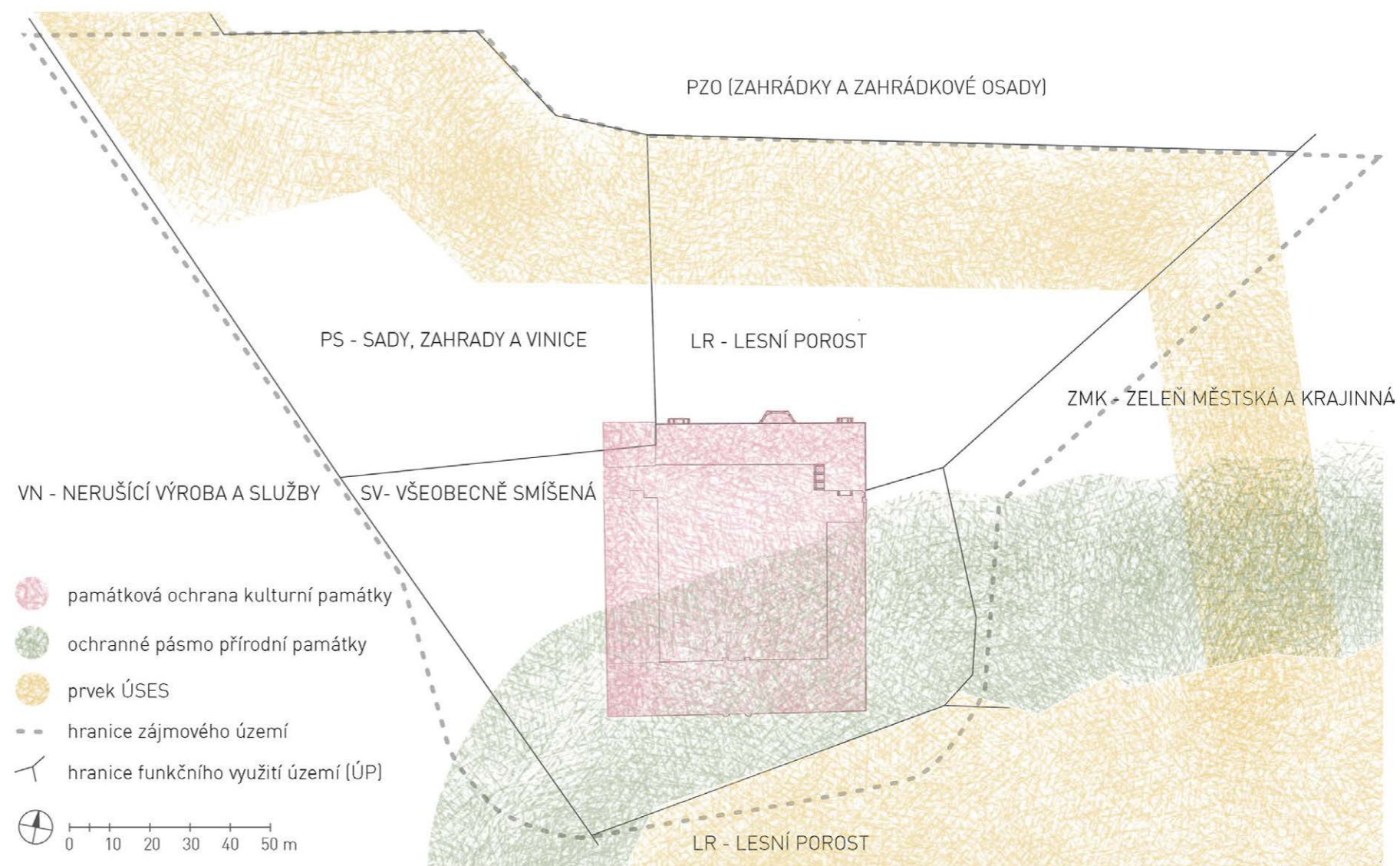
a parkovací plochy.

Okrajová západní část území má funkci nerušící výroby a služeb.

Většina prostoru – park a sad a část lesa patří mezi plochy krajinné a městské zeleně, které tvoří součást celoměstského systému zeleně s převládající rekreační funkcí. V parku (lesní porost) je možné umístit drobné vodní plochy, nekrytá dětská a kondiční hřiště s přírodním povrchem, pěší komunikace, dále komunikace, infrastrukturu a stavby pro provoz a údržbu. V prostoru podél silnice (zeleň městská a krajinná) je podmíněně možné umístit parkovací a odstavné plochy pro uspokojení potřeb dané plochy i okolních ploch zeleně. V sadu (plocha sadů, zahrad a vinic) je

kromě pěstování ovocných dřevin a vinné révy možné také umístit užitkovou a okrasnou zahradu, drobné vodní plochy, pěší a účelové komunikace pro potřeby plochy, případně dětská hřiště, plošná zařízení dopravní a technické infrastruktury, stavby a zařízení související s vymezeným funkčním využitím.

Územní plán (Hlavní město Praha 2018) taky definuje Územní systém ekologické stability (ÚSES). Krajinářským parkem a sadem prochází regionální biokoridor. Plochy ÚSES mohou být využívány pouze jako plochy zeleně a vodní plochy. Umísťování staveb je omezeno na jen na přechody inženýrských a dopravních staveb nevytvářejících migrační bariéru pro organismy.

Obr. 78 Územní a památková ochrana prostoru usedlosti a jeho členění dle územního plánu

4.4.4.4 Metropolitní plán

Připravovaný metropolitní plán vyčleňuje území usedlosti spolu s územím přírodní památky U Hájů a zahrádkářskou osadou jako nezastavitelnou rekreační lokalitu 863/Dvůr Háje.

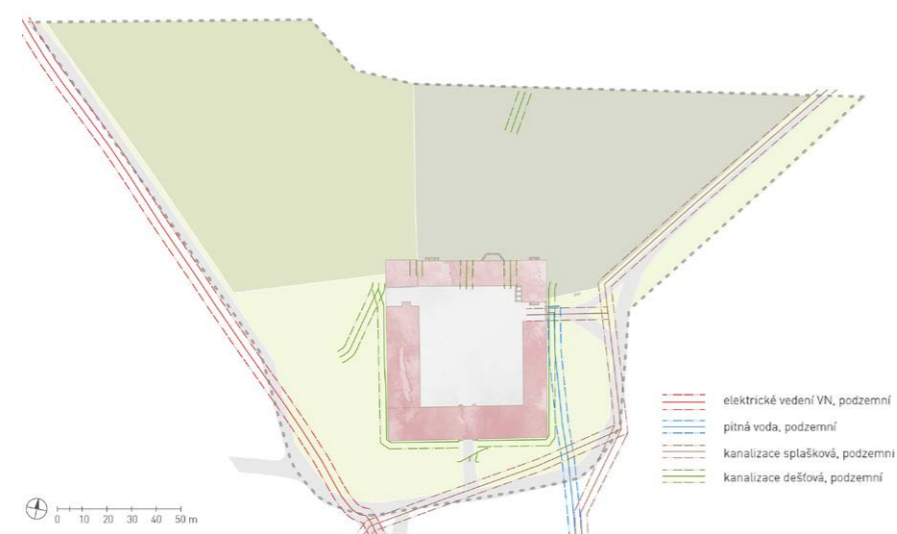
Území usedlosti a přírodní památky řadí z hlediska stability mezi transformační plochy, dle významu mezi čtvrtové parky. Sad, krajinářský park a území přírodní památky definuje z hlediska ÚSES jako lokální biocentrum k upřesnění.

Cílem regulativů metropolitního plánu je posílení rekreačního využití lokality doplněním mobiliáře a cestní sítě a vytvořením nových napojení na uliční prostranství okolních lokalit (IPR Praha 2020b).

4.4.4.5 Inženýrské sítě

V okrajové části prostoru usedlosti se nacházejí podzemní inženýrské sítě. Podzemní elektrické vedení vysokého napětí a splašková kanalizace kopírují místní komunikace, vodovod vede podél budovy usedlosti.

V prostoru kolem budovy a v části parku bylo v rámci stavby vybudováno podzemní odvedení splaškové vody.

Obr. 79 Inženýrské sítě a jejich ochranná pásma v prostoru usedlosti

4.5 SOUČASNÝ STAV

4.5.1 STAV JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ

Dnešní podoba prostorového členění Hájčeho dvorce se oproti historické v podstatě nezměnila. I když ve velice zpustlém stavu, ale zachovaly se budovy definující prostor dvora, volný nezastavěný prostor na jejich východní, jižní a západní straně, přilehlý sad a krajinářský park na severní straně.

V současné době probíhá pokročilá etapa rekonstrukce historických budov. Prostor nádvoří a bezprostřední okolí usedlosti tvoří součást stavby.

V prostoru nádvoří se nezachovaly prvky historické úpravy, ani žádný vegetační prvek. Pozitivní skutečností je, že oproti rekonstrukcím mnohých jiných usedlostí tento prostor nebude využit pro vybudování podzemního parkování a zachová se ve své integritě.

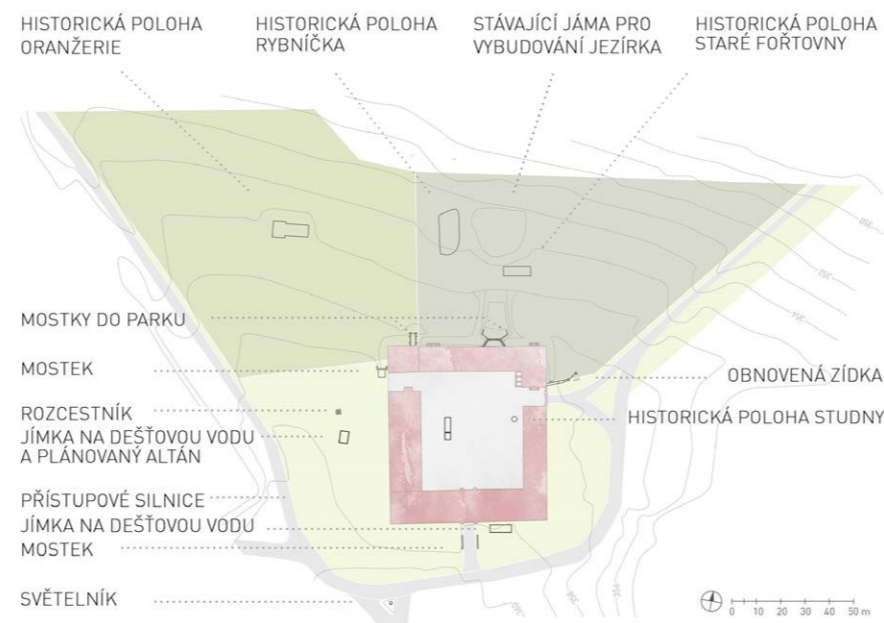
V bezprostředním okolí budov proběhly terénní úpravy spojené zejména s posunem trasy komunikace podél usedlosti. V tomto prostoru jsou umísťovány rekonstruované prvky drobné architektury jako mostek u jižní fasády, pískovcový rozcestník apod. Byla zde odstraněna větší část náletové vegetace a nachází se zde několik nově vysazených stromů. Vyčištěný prostor dnes slouží potřebám stavby, částečně jako skladiště materiálu.

Co se týče krajinářského parku, do současnosti se nezachovala původní kompozice a není ani archivně dohledatelná. Z původních výsadeb najdeme jenom několik jedinců *Quercus petraea* a *Aesculus hippocastanum* značného stáří. Prostor je výrazně osídlen náletovými dřevinami.

Ve vybraných částech parku již proběhlo odstranění vzrostlé náletové vegetace. Byl zde zrekonstruován vodní příkop kolem budovy a můstek od budovy směrem do parku. V parku byla vykopána kruhová jáma o průměru 26 metrů pro plánované jezírko, která se nachází mimo prostor původního rybníčku. Zemina z výkopu byla rozprostřena v prostoru parku.

Prostor sadu je zatím v původním stavu. Podobně jako park, i zanedbaný sad byl osídlen náletovou vegetací. Z několika málo senescentních a odumřelých jedinců je možné usuzovat o v minulosti pěstovaných druzích ovocných stromů.

Na jižním okraji sadu se nachází skladiště materiálu a v prostoru bývalé oranžerie leží hromada navezené hlíny ze stavby. Prostory parku a sadu jsou ohrazeny rozpadajícím se plotem.

Obr. 80 Poloha historických a obnovovaných objektů

Obr. 81 Čtvercový dvůr o rozměrech 42 x 49 metrů během rekonstrukce.

Obr. 82 Pohled na východní průčelí a vyčištěný okolní prostor

Obr. 83 Pohled na jižní průčelí s obnovovým mostkem

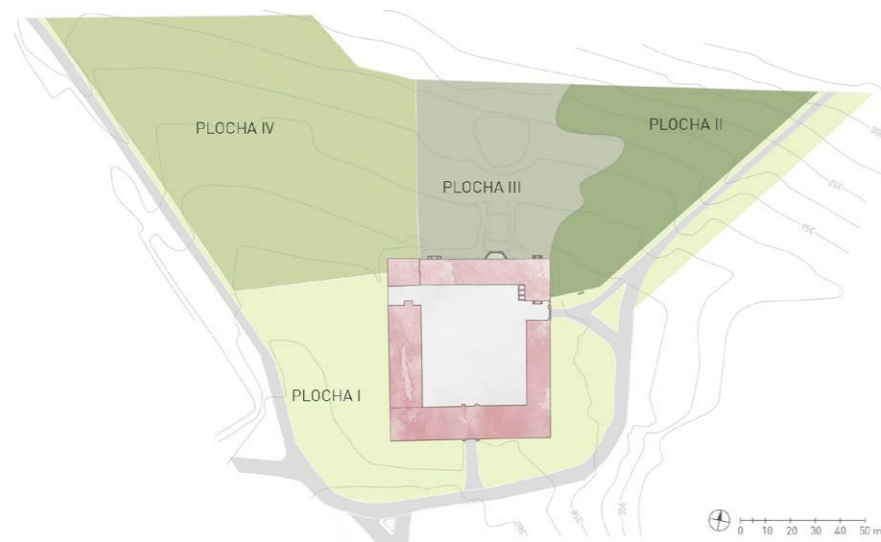
Obr. 84 Pohled na dostavbu západního průčelí

4.5.2 DENDROLOGICKÝ ROZBOR

4.5.2.1 Hodnocení ploch

Dendrologické posouzení území usedlosti proběhlo v říjnu 2019. Pro účely dendrologického rozboru byl prostor usedlosti rozdělen do několika částí – samostatně posuzovaných ploch. U každé plochy byly určeny dominující dřeviny a stromy a keře v podrostu s uvedením jejich procentuálního zastoupení.

Prostor nádvoří, v současnosti bez vegetace, nebyl hodnocen.

Obr. 85 Plochy pro dendrologické posouzení

Plocha I. představuje okolní a okrajový prostor usedlosti. Jedná se o již očištěný prostor bez podrostu keřů a náletových dřevin a je tvořen ponechanými náletovými i nově cíleně vysazenými stromy. V této ploše byly dále inventarizací samostatně hodnoceni solitérní jedinci.

Prostor krajinářského parku byl rozdělen na dvě samostatné části s odlišným charakterem. Obě části byly hodnocené jako plochy a pak byly samostatně hodnoceni vzrůstní a pro navrhovanou úpravu potenciálně zajímaví jedinci.

Plocha II. tvoří východní část krajinářského parku se zbytky původních výsadeb [zejména *Quercus petraea* a *Aesculus hippocastanum*] a vzrostlou náletovou vegetací. Jedná se o nejhodnotnější plochu v celé usedlosti.

Plocha III. představuje západní část krajinářského parku a je tvořena zejména vzrostlou náletovou vegetací s minimem dřevin z původní kompozice a bohatým náletovým a ruderálním podrostem. V části plochy byli v souvislosti se stavbou odstraněni vzrůstní jedinci.

Obr. 86 Plocha I. – vzrostlé stromy bez podrostu keřů
dominující dřeviny: *Quercus petraea*, *Prunus avium*, *Fraxinus excelsior*
podrost odstraněný

Obr. 88 Plocha III. – vzrostlá náletová vegetace a bohatý náletový a ruderální podrost
dominující dřeviny: *Fraxinus excelsior*, *Robinia pseudoacacia*
podrost: *Robinia pseudoacacia* 40 %, *Prunus cerasifera* 40 %, *Rubus ideaus* 10 %, dále *Acer campestre*, *Crataegus monogyna*, *Fraxinus excelsior*, *Populus alba*, *Populus tremula*, *Populus nigra*, *Rosa canina*, *Sambucus nigra*, *Syringa vulgaris*

Jako plocha IV. byl vyčleněn prostor bývalého sadu. Neprostopný zarostlý sad, v podstatě bez podrostu, byl hodnocen jenom jako plocha bez další podrobnější inventarizace. Dle senescentních jedinců můžeme usuzovat, že se původně jednalo o jabloňový a hrušňový sad.

Obr. 87 Plocha II. – zbytky původních výsadeb a vzrostlá náletová vegetace

dominující dřeviny: *Aesculus hippocastanum*, *Quercus petraea*, *Fraxinus excelsior*, *Acer platanoides*

podrost: *Acer platanoides* 85 %, *Robinia pseudoacacia* 5 %, *Acer campestre* 3 %, dále *Acer tataricum*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Laburnum anagyroides*, *Mahonia aquifolium*, *Quercus petraea*, *Sambucus nigra*, *Syringa vulgaris*, *Tilia cordata*

Obr. 89 Plocha IV. – neprostopný zarostlý sad

dominující dřeviny: *Crataegus monogyna* 40 %, *Prunus cerasifera* 30 %, *Prunus avium* 5 %, dále *Cornus sanguinea*, *Fraxinus excelsior*, *Ligustrum vulgare*, *Lonicera* sp., *Mahonia aquifolium*, *Malus domestica*, *Pyrus communis*, *Quercus petraea*, *Robinia pseudoacacia*, *Syringa vulgaris*, *Ulmus glabra*

4.5.2.2 Hodnocení jednotlivých dřevin

Vzhledem ke skutečnosti, že převážná většina samostatně posuzovaných dřevin nebyla geodeticky zaměřená, jejich dendrologickému hodnocení předcházelo zaměření triangulační metodou za pomoci laserového dálkoměru a kontroly zaměření za pomoci podrobných leteckých snímků. Celkem bylo zaměřeno a hodnoceno 204 dřevin (tab. 1, obr. 90).

Inventarizace vycházela z metodiky AOPK – Oceňování dřevin rostoucích mimo les (Kolařík 2017). U všech dřevin byly sledované vybrané základní parametry jako taxon, obvod kmene ve výšce 130 centimetrů nad zemí, vitalita a zdravotní stav.

Parametry z metodiky byly pro potřeby práce doplněny o parametr 'význam', který představuje souhrnnou charakteristiku definující význam dřeviny pro budoucí kompozici. Tato subjektivně určená hodnota vychází zejména z vhodnosti taxonu (původní, náletová, invazivní dřevina), zajímavosti habitu, polohy (kolize s jinými jedinci apod.), existujících defektů apod.

4.5.2.3 Skladba a stav posuzovaných jedinců

Inventarizované stromy byly za pomoci parametru 'význam' rozdělené do tří kategorií: jedinci důležití (45 ks), méně důležití (36ks) a nezajímaví (123 ks) pro budoucí kompozici.

První kategorii tvoří zejména jedinci pocházející z původní výsadby krajinářského parku, které je vzhledem k jejich hodnotě pro budoucí kompozici vhodné v co největší míře zachovat.

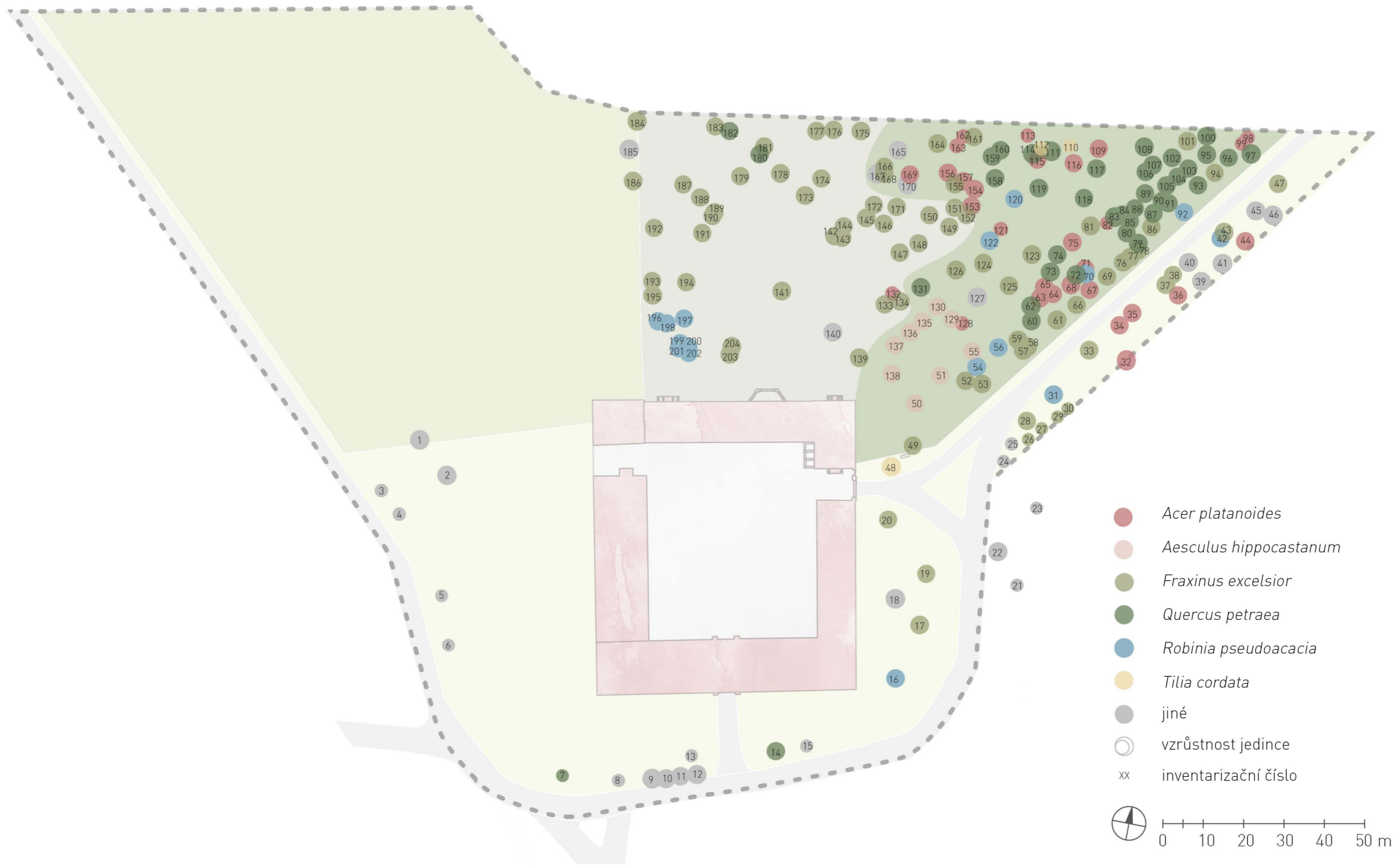
Jedná se o převážně senescentní jedince *Quercus petraea* (30 kusů) a *Aesculus hippocastanum* (9 kusů) charakterizované dostatečnou vitalitou a zdravotním stavem. Do kategorie bylo taky začleněných několik původně náletových jedinců, ale se zajímavým habitem, polohou a dobrým zdravotním stavem – *Acer platanoides* (2 ks), *Fraxinus excelsior* (1 ks), *Tilia cordata* (1ks) a také jedna hrušeň (*Pyrus communis*) na okraji sadu a jeden dostatečně vitální nově vysazený dub (*Quercus petraea*).

Druhou kategorii jedinců méně důležitých pro kompozici, představují zejména vybrané náletové dřeviny se zajímavou polohou anebo habitem a pár jedinců z původní kompozice s horší vitalitou a zdravotním stavem. Tyto jedince je na základě zvolené kompozice možné zachovat nebo odstranit.

Jedná se o *Quercus petraea* (6 ks), *Acer campestre* (2 ks), *Acer platanoides* (8 ks), *Crataegus monogyna* (3 ks), *Fraxinus excelsior* (13 ks), *Prunus cerasifera* (3 ks) a *Tilia cordata* (1 ks).

Třetí, nejpočetnější kategorii tvoří zejména vzrostlé náletové dřeviny. Většina z nich představuje součást zapojeného porostu (v plochách I. a III. již stavbou odstraněného nebo rozrušeného). Jde o jedince často vytáhlé za sluncem, bez kompaktní koruny, s četnými defekty větvení. Tito jedinci nemají velký význam pro budoucí kompozici, a navíc, vzhledem k větrné poloze usedlosti, by po rozvolnění porostu mohli být náchylní k vyvrácení. Kategorie je doplněná o několik dřevin z původní výsadby a nové výsadby s nulovou nebo zbytkovou vitalitou.

Jedná se zejména o jedince *Fraxinus excelsior*, které prostor parku výrazně osídlily (63 ks), *Acer platanoides* (19 ks), *Robinia pseudoacacia* (16 ks), *Prunus avium* (8 ks) a další. V případě akátů (*Robinia pseudoacacia*) se navíc jedná o invazivní druh, který je vhodné odstranit nejen z kompozičního hlediska, ale i vzhledem k sousedícímu zvláště chráněnému území.

Obr. 90 Inventarizace dřevin

tab.1-1

poř. číslo	taxon	obvod kmene (cm)	vitalita [1 - 5]	zdrav. stav [1 - 5]	poznámka	význam	návrh	kácení	poř. číslo	taxon	obvod kmene (cm)	vitalita [1 - 5]	zdrav. stav [1 - 5]	poznámka	význam	návrh	kácení
1	<i>Betula pendula</i>	120	3		náletová dřevina	3	x		38	<i>Fraxinus excelsior</i>	105	2	3	tlakové větvení	3	x	
2	<i>Populus tremula</i>	60,60,50	1	2	vícekmenná, náletová dřevina	3	x		39	<i>Prunus cerasifera</i>	50	2	2	tlakové větvení, excentrický jedinec	3	x	
3	<i>Quercus robur</i>	40	4	4		3	x		40	<i>Pyrus communis</i>	175	5	5	uschlý jedinec	3	x	
4	<i>Quercus robur</i>	30	4	4		3	x		41	<i>Prunus avium</i>	50,45	3	3	dvoukmenná, tlakové větvení	3	x	
5	<i>Quercus robur</i>	30	5	5	uschlý jedinec	3	x		42	<i>Robinia pseudoacacia</i>	135	3	3	invazivní dřevina, tlakové větvení	3	x	
6	<i>Quercus robur</i>	40	4	3	velmi nízká vitalita	3	x		43	<i>Fraxinus excelsior</i>	110	2	3	tlakové větvení	3	x	
7	<i>Quercus petraea</i>	52	5	5	uschlý jedinec	3	x		44	<i>Acer platanooides</i>	45	2	2		3	x	
8	<i>Crataegus monogyna</i>	40,35,30	2	2		3	x		45	<i>Prunus avium</i>	140	3	3	tlakové větvení	3	x	
9	<i>Prunus avium</i>	70	3	3	uschlý terminál	3	x		46	<i>Prunus avium</i>	65	3	3	excentrický jedinec	3	x	
10	<i>Prunus avium</i>	35	3	3		3	x		47	<i>Fraxinus excelsior</i>	140	2	3	tlakové větvení	3	x	
11	<i>Prunus avium</i>	35,30	3	3	tlakové větvení	3	x		48	<i>Tilia cordata</i>	180	2	3	narušení kořenového systému výkopem, potřeba sledovat stabilitu	1		
12	<i>Prunus avium</i>	65,55	3	3		3	x		49	<i>Fraxinus excelsior</i>	180	2	3	tlakové větvení, poškozený kmen	2		
13	<i>Quercus robur</i>	55	5	5	uschlý jedinec	3	x		50	<i>Aesculus hippocastanum</i>	260	1	3		1		
14	<i>Quercus petraea</i>	104	2	2		1			51	<i>Aesculus hippocastanum</i>	220	2	2		1		
15	<i>Crataegus monogyna</i>	55,50,30	3	2	tlakové větvení	2			52	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	2	2	výrazně excentrický jedinec	3	x	
16	<i>Robinia pseudoacacia</i>	80,80,70	2	3	invazivní dřevina, tlakové větvení	3	x		53	<i>Fraxinus excelsior</i>	140	2	3	asymetrické větve, tlakové větvení	3	x	
17	<i>Fraxinus excelsior</i>	90	2	2	tlakové větvení	3	x		54	<i>Robinia pseudoacacia</i>	80	2	2	invazivní dřevina	3	x	
18	<i>Prunus cerasifera</i>	80	2	2		2			55	<i>Aesculus hippocastanum</i>	150	2	1		1		
19	<i>Fraxinus excelsior</i>	125,110	2	3		3	x		56	<i>Robinia pseudoacacia</i>	220	2	2	invazivní dřevina	3	x	
20	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	2	2		1			57	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	2	3	tlakové větvení	3	x	
21	<i>Prunus cerasifera</i>	55,50,45	2	3	tlakové větvení	2			58	<i>Fraxinus excelsior</i>	110	2	3	tlakové větvení	3	x	
22	<i>Salix caprea</i>	90,50	1	4	tlakové větvení s prasklinou	3	x		59	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	2	2		3	x	
23	<i>Prunus cerasifera</i>	45,40,40	2	3	tlakové větvení	2			60	<i>Quercus petraea</i>	150	2	2	koruna směrem nad silnici	2		
24	<i>Crataegus monogyna</i>	35,30	2	3	dvojkmen, tlakové větvení	2	x		61	<i>Fraxinus excelsior</i>	115	3	3	tlakové větvení	3	x	
25	<i>Crataegus monogyna</i>	40	2	2		2	x		62	<i>Quercus petraea</i>	210	2	2		1		
26	<i>Fraxinus excelsior</i>	55	2	2		3	x		63	<i>Acer platanooides</i>	50	2	2		3	x	
27	<i>Fraxinus excelsior</i>	55	3	3	tlakové větvení	3	x		64	<i>Acer platanooides</i>	60	1	1		2		
28	<i>Fraxinus excelsior</i>	45,45,45	3	3	trojkmen, tlakové větvení	3	x		65	<i>Acer platanooides</i>	50	2	2		3	x	
29	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	3	3	tlakové větvení	3	x		66	<i>Fraxinus excelsior</i>	105	3	2		3	x	
30	<i>Fraxinus excelsior</i>	40	3	3	tlakové větvení	3	x		67	<i>Acer platanooides</i>	110	3	3	excentrický jedinec	3	x	
31	<i>Robinia pseudoacacia</i>	135	2	3	invazivní dřevina, tlakové větvení, excentrický jedinec	3	x		68	<i>Acer platanooides</i>	100	1	1		2		
32	<i>Acer platanooides</i>	65	2	2		3	x		69	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	3	3	excentrický jedinec	3	x	
33	<i>Fraxinus excelsior</i>	175	2	2	excentrický jedinec	3	x		70	<i>Robinia pseudoacacia</i>	120	3	2	invazivní dřevina, excentrický jedinec	3	x	
34	<i>Acer platanooides</i>	120	2	3	tlakové větvení	3	x		71	<i>Acer platanooides</i>	50	2	1		3	x	
35	<i>Acer platanooides</i>	115	2	2	excentrický jedinec, poškození houbou	3	x		72	<i>Quercus petraea</i>	160	2	1		1		
36	<i>Acer platanooides</i>	40	2	3	prasklý u báze	3	x		73	<i>Quercus petraea</i>	105	3	2		1		
37	<i>Fraxinus excelsior</i>	95	2	4	excentrický jedinec, poškození houbou	3	x		74	<i>Quercus petraea</i>	140	3	2		1		

tab.1-2

poř. číslo	taxon	obvod kmene (cm)	vitalita (1 - 5)	zdrav. stav (1 - 5)	poznámka	význam	návrh	kácení
75	<i>Acer platanoides</i>	75	2	2		2		
76	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	4	3	tlakové větvení	3	x	
77	<i>Fraxinus excelsior</i>	85	3	3	excentrický jedinec	3	x	
78	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	3	3	excentrický jedinec	3	x	
79	<i>Quercus petraea</i>	120	3	2		1		
80	<i>Quercus petraea</i>	160	3	2		1		
81	<i>Fraxinus excelsior</i>	115	3	2		2		
82	<i>Acer platanoides</i>	45	3	2	bez terminálu	3	x	
83	<i>Quercus petraea</i>	105	4	2		1		
84	<i>Quercus petraea</i>	160	3	2		1		
85	<i>Quercus petraea</i>	160	2	2		1		
86	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	2	2		3	x	
87	<i>Quercus petraea</i>	100	5	5	uschlý jedinec	3	x	
88	<i>Quercus petraea</i>	150	3	2		1		
89	<i>Quercus petraea</i>	100	4	2		2	x	
90	<i>Quercus petraea</i>	90	5	5	uschlý jedinec	3	x	
91	<i>Quercus petraea</i>	100	2	2		1		
92	<i>Robinia pseudoacacia</i>	140	4	4	invazivní dřevina, tlakové větvení	3	x	
93	<i>Quercus petraea</i>	180	2	2		1		
94	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	2	2		2		
95	<i>Quercus petraea</i>	140	3	2		1		
96	<i>Quercus petraea</i>	170	2	2		1		
97	<i>Quercus petraea</i>	230	3	3	krásný	1		
98	<i>Acer platanoides</i>	50,30	2	2	malý, dvoukmen	2	x	
99	<i>Acer platanoides</i>	30	1	1	malý	3	x	
100	<i>Quercus petraea</i>	190	2	1		1		
101	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	2	2		3	x	
102	<i>Quercus petraea</i>	90	3	2		1		
103	<i>Quercus petraea</i>	90	2	2		1		
104	<i>Quercus petraea</i>	150,120	3	2	dvoukmen, tlakové větvení	1		
105	<i>Quercus petraea</i>	80	3	2		1		
106	<i>Quercus petraea</i>	100	3	2	excentrický jedinec	2	x	
107	<i>Quercus petraea</i>	110,95	5,3	5,2	dvojkmen, jeden kmen suchý, suchou část odstranit	2		
108	<i>Quercus petraea</i>	150	3	2		1		
109	<i>Acer platanoides</i>	180	2	2		1		
110	<i>Tilia cordata</i>	40	2	1	malá	2		

poř. číslo	taxon	obvod kmene (cm)	vitalita (1 - 5)	zdrav. stav (1 - 5)	poznámka	význam	návrh	kácení
111	<i>Quercus petraea</i>	180	2	3	popraskaný kmen	1		
112	<i>Tilia cordata</i>	80	2	3		3	x	
113	<i>Acer platanoides</i>	40	2	2	tlakové větvení u báze	3	x	
114	<i>Quercus petraea</i>	130	4	2		1		
115	<i>Acer platanoides</i>	120	3	4	výrazně poškozený kmen, tlakové větvení v koruně	3	x	
116	<i>Acer platanoides</i>	90	2	1		2		
117	<i>Quercus petraea</i>	95	2	3	excentrický jedinec	2	x	
118	<i>Quercus petraea</i>	120	3	2		1		
119	<i>Quercus petraea</i>	150	5	5	ponechat torzo, hezký	2		
120	<i>Robinia pseudoacacia</i>	180	2	3	invazivní dřevina, tlakové větvení	3	x	
121	<i>Acer platanoides</i>	60	2	4	náletová dřevina	2	x	
122	<i>Robinia pseudoacacia</i>	150	2	3	invazivní dřevina	3	x	
123	<i>Fraxinus excelsior</i>	180	2	2	mohutný, hezký jedinec	2		
124	<i>Fraxinus excelsior</i>	75	3	3		3	x	
125	<i>Fraxinus excelsior</i>	165	3	2		2		
126	<i>Fraxinus excelsior</i>	90	3	3	tlakové větvení, nehezký	3	x	
127	<i>Prunus avium</i>	60	4	4	výrazně excentrický jedinec	3	x	
128	<i>Acer platanoides</i>	30	1	2	náletová dřevina, poškozený kmen, mírně excentrický jedinec	3	x	
129	<i>Aesculus hippocastanum</i>	205	3	4	tlakové větvení, suché větve, hezký jedinec	1		
130	<i>Aesculus hippocastanum</i>	190	3	3		1		
131	<i>Quercus petraea</i>	230	3	2		1		
132	<i>Acer platanoides</i>	40	2	1	excentrický terminál	3	x	
133	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	4	4		3	x	
134	<i>Fraxinus excelsior</i>	130	2	3		3	x	
135	<i>Aesculus hippocastanum</i>	155	2	2		1		
136	<i>Aesculus hippocastanum</i>	175	3	4		1		
137	<i>Aesculus hippocastanum</i>	250	2	3	tlakové větvení, poškození houbou	1		
138	<i>Aesculus hippocastanum</i>	220	2	3	tlakové větvení	1		
139	<i>Fraxinus excelsior</i>	140	2	2		3	x	
140	<i>Populus alba</i>	260	2	2		3	x	
141	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	3	2		3	x	
142	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	3	4	tlakové větvení, poškozený kmen	3	x	
143	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	3	4	tlakové větvení, poškozený kmen	3	x	
144	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	2	3		3	x	
145	<i>Fraxinus excelsior</i>	85	3	2		3	x	
146	<i>Fraxinus excelsior</i>	95	3	2		3	x	

tab.1-3

poř. číslo	taxon	obvod kmene (cm)	vitalita (1 - 5)	zdrav. stav (1 - 5)	poznámka	význam	návrh kácení	poř. číslo	taxon	obvod kmene (cm)	vitalita (1 - 5)	zdrav. stav (1 - 5)	poznámka	význam	návrh kácení
147	<i>Fraxinus excelsior</i>	85	3	4	tlakové větvení, poškozený kmen	3	x	176	<i>Fraxinus excelsior</i>	200	2	2		2	
148	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	3	3	tlakové větvení	3	x	177	<i>Fraxinus excelsior</i>	220	3	2		2	
149	<i>Fraxinus excelsior</i>	125	2	3	tlakové větvení, celkem hezký jedinec	2		178	<i>Fraxinus excelsior</i>	170	3	3	tlakové větvení	3	x
150	<i>Fraxinus excelsior</i>	195	2	3	tlakové větvení, suché větve	2		179	<i>Fraxinus excelsior</i>	130	4	3		3	x
151	<i>Fraxinus excelsior</i>	90	3	1	tlakové větvení	3	x	180	<i>Quercus petraea</i>	140	1	1		1	
152	<i>Fraxinus excelsior</i>	70	4	3	excentrický jedinec, tlakové větvení	3	x	181	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	2	2	tlakové větvení	3	x
153	<i>Acer platanooides</i>	60	3	1		2		182	<i>Quercus petraea</i>	180	2	2		1	
154	<i>Acer platanooides</i>	80	1	1		2		183	<i>Fraxinus excelsior</i>	270	3	3	hezký jedinec	2	
155	<i>Fraxinus excelsior</i>	140	2	3	tlakové větvení	2		184	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	1	2		2	
156	<i>Acer platanooides</i>	70	1	3		3	x	185	<i>Pyrus communis</i>	130	3	3		1	
157	<i>Acer platanooides</i>	60	3	2		3	x	186	<i>Fraxinus excelsior</i>	170	2	2	tlakové větvení	3	x
158	<i>Quercus petraea</i>	120	2	2		1		187	<i>Fraxinus excelsior</i>	110	2	2	tlakové větvení	3	x
159	<i>Quercus petraea</i>	100	2	2		1		188	<i>Fraxinus excelsior</i>	130	2	2	tlakové větvení	3	x
160	<i>Quercus petraea</i>	140	2	3		1		189	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	4	3		3	x
161	<i>Fraxinus excelsior</i>	120	2	3		3	x	190	<i>Fraxinus excelsior</i>	110	4	3		3	x
162	<i>Acer platanooides</i>	40	2	2	dvoukmen, jeden kmen suchý	3	x	191	<i>Fraxinus excelsior</i>	110	4	3	tlakové větvení	3	x
163	<i>Acer platanooides</i>	30	2	2		3	x	192	<i>Fraxinus excelsior</i>	170	3	3		3	x
164	<i>Fraxinus excelsior</i>	90	2	2	tlakové větvení	3	x	193	<i>Fraxinus excelsior</i>	240	2	2		3	x
165	<i>Acer campestre</i>	100	2	2	tlakové větvení, srůsty, hezký	2		194	<i>Fraxinus excelsior</i>	140	3	2		3	x
166	<i>Fraxinus excelsior</i>	90	2	2		3	x	195	<i>Fraxinus excelsior</i>	170	3	2		3	x
167	<i>Acer campestre</i>	130	2	2	dvoukmen prorostlý, hezký	2		196	<i>Robinia pseudoacacia</i>	120	2	2	invazivní dřevina, výrazně excentrický jedinec	3	x
168	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	3	2	tlakové větvení	3	x	197	<i>Robinia pseudoacacia</i>	140	2	2	invazivní dřevina	3	x
169	<i>Acer platanooides</i>	90	1	1		1		198	<i>Robinia pseudoacacia</i>	130	2	2	invazivní dřevina, excentrický jedinec	3	x
170	torzo neidentifikované	140,70	5	5	zajímavé torzo, možný habitat	3	x	199	<i>Robinia pseudoacacia</i>	110,95	2	2	invazivní dřevina, tlakové větvení, dvoukmen	3	x
171	<i>Fraxinus excelsior</i>	75	3	3	tlakové větvení	3	x	200	<i>Robinia pseudoacacia</i>	60	2	2	invazivní dřevina	3	x
172	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	3	2		3	x	201	<i>Robinia pseudoacacia</i>	60,60	2	2	invazivní dřevina, excentrický jedinec, dvoukmen	3	x
173	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	2	2	tlakové větvení	3	x	202	<i>Robinia pseudoacacia</i>	60	2	2	invazivní dřevina	3	x
174	<i>Fraxinus excelsior</i>	110	2	2	tlakové větvení	3	x	203	<i>Fraxinus excelsior</i>	190	4	2		3	x
175	<i>Fraxinus excelsior</i>	180	2	1		2		204	<i>Fraxinus excelsior</i>	180	2	2		3	x

tab. 1 (1-1, 1-2, 1-3) Inventarizace dřevin

vysvětlivky:

Vitalita – životaschopnost jedince

Zdravotní stav – stupeň mechanického oslabení a poškození jedince

Význam – význam pro budoucí kompozici

Návrh kácení

1 výborná až mírně snížená, 2 zřetelně snížená, 3 výrazně snížená, 4 zbytková, 5 suchý strom

1 výborný až dobrý, 2 zhoršený, 3 výrazně zhoršený, 4 silně narušený, 5 havarijní/rozpadlý strom

1- důležitý jedinec, 2 – méně důležitý jedinec, 3 – nezajímavý jedinec

x – jedinec navržen ke kácení

4.6 FUNKČNÍ ROZBOR

4.6.1 PLÁNOVANÉ VYUŽITÍ USEDLOSTI

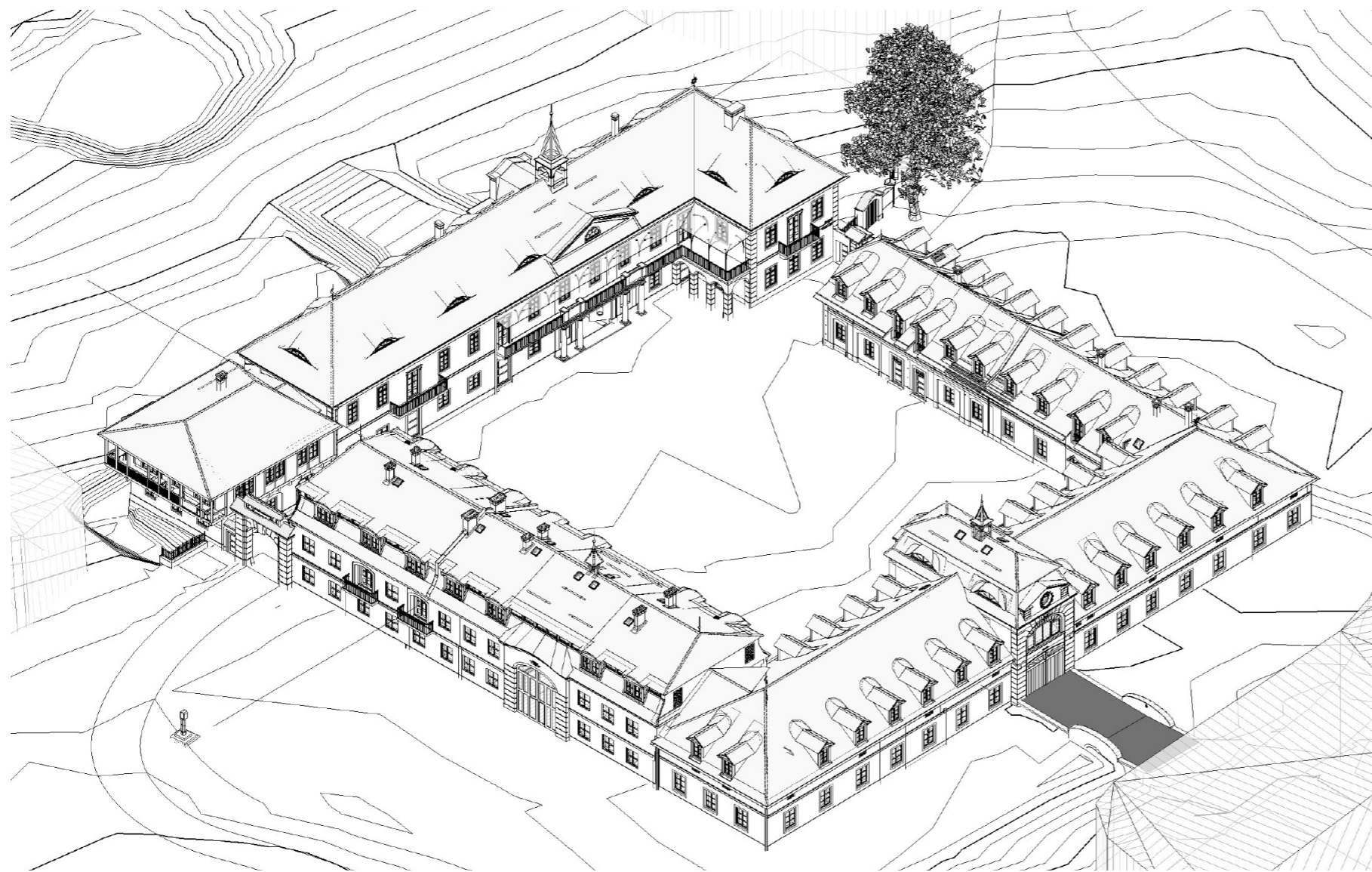
Cílem probíhající rekonstrukce budov usedlosti je vytvořit komplex rezidenčního bydlení s celkovou kapacitou 40 bytových jednotek ve východním, jižním a západním křídle. Kromě bytů se počítá s provozováním restaurace v severním křídle a s případným umístěním galerie, cukrárny, menšího provozu (např. pivovaru), kancelářů.

Prostor nádvoří bude otevřený a bude sloužit k reprezentativním, pobytovým i funkčním účelům (přístup k jednotlivým bytům, vstup

do restaurace, zásobování, přístup hasičů). V budoucnosti zde může být umístěno několik míst venkovního posezení pro potřeby cukrárny nebo jiných provozů v severním traktu budovy.

Upravené prostory parku a sadu by měli fungovat poloveřejně. Budou určeny zejména k uspokojení potřeb rezidentů, ale taky návštěvníků restaurace, galerie nebo cukrárny. Měla by zde taky vzniknout venkovní zahrádka navazující na provoz restaurace (severozápadní křídlo usedlosti).

Počítá se s obnovou oranžerie (Nové Fořtovny) v prostoru sadu, která by plnila funkci skleníku. Uvažuje se o obnově budovy Staré Fořtovny v prostoru parku jako doplňujícího objektu pro provoz restaurace a výstavbou dřevěného altánu nad jímku nedaleko rozcestníku západně od usedlosti (viz Obr. 80).

Obr. 91 Vizualizace rekonstrukce objektu usedlosti (obrázek archiv majitele)

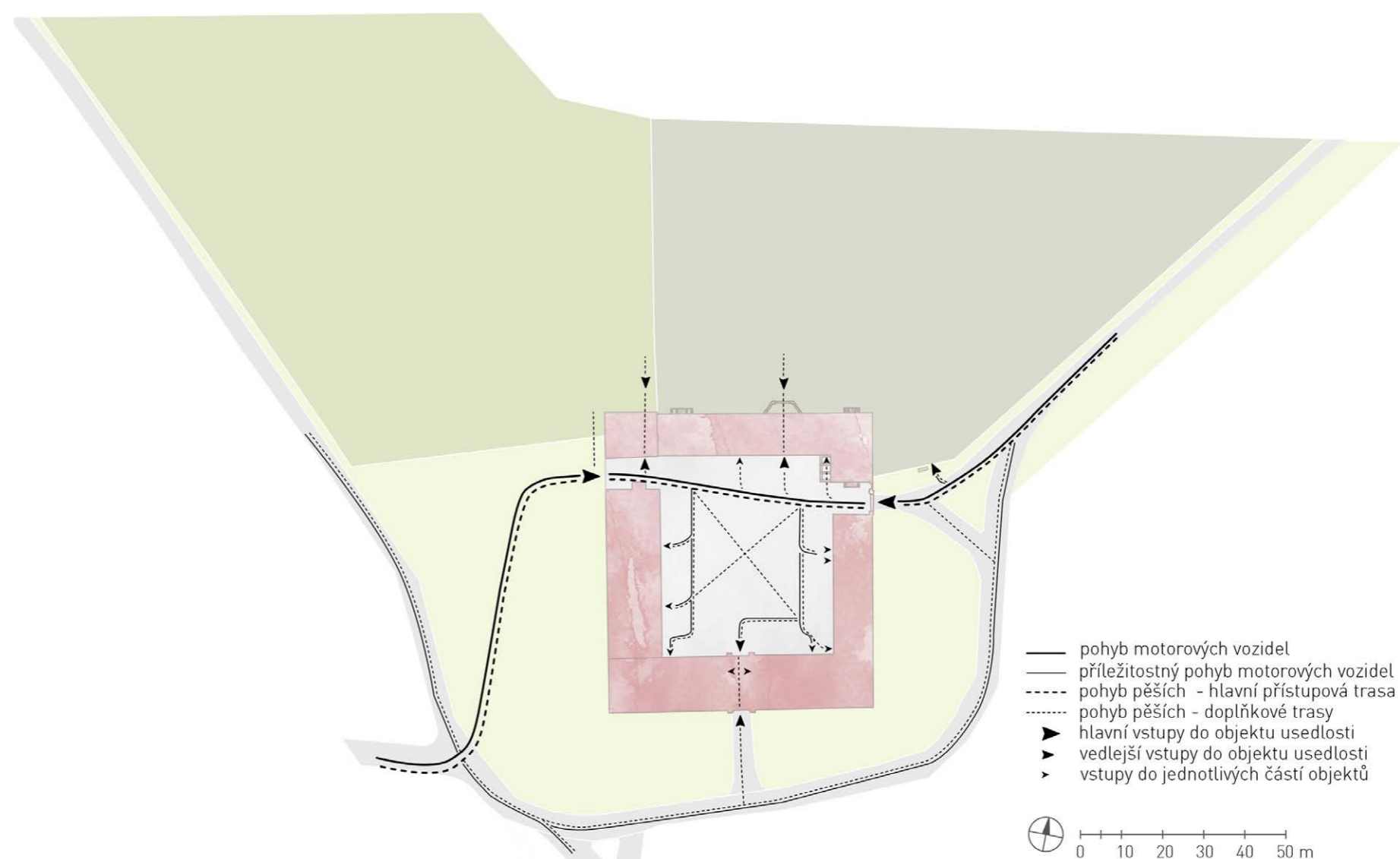
4.6.2 PROVOZNÍ ROZBOR

Usedlost je pro automobilovou dopravu přístupná ze severovýchodní a ze západní strany. Na západní straně objektu usedlosti bude vybudovaná nová příjezdová komunikace, která zabezpečí průjezdnost nádvoří mezi západní a východní bránou. I když nádvoří nebude primárně určeno pro automobilovou dopravu, průjezd a krátkodobé parkování bude možné např. pro účely zásobování restaurace. Pro výjimečné účely (stěhování, zásah hasičů apod.) bude možný i pojezd v ostatním prostoru nádvoří.

Prostor sadu a parku bude pro technickou údržbu přístupný z východní strany.

V rámci rekonstrukce usedlosti zatím nebyla vyřešena otázka dopravy v klidu. Celková potřeba pro účely bydlení a ostatních provozů byla určena na 80 parkovacích stání, z toho čtyři místa pro invalidy. V rámci prostoru pro parkování je dále potřeba vyřešit umístění sběru komunálního odpadu. V prostoru u restaurace se dále počítá s umístěním cyklostojanů.

Z hlediska pěší přístupnosti je usedlost přístupná kromě východní a západní strany ještě i jižní bránou. Prostory parku a sadu budou přístupné dvěma průchody v severní budově a kolem objektu usedlosti.

Obr. 92 Provozní rozbor Háječho dvorce

4.7 POTENCIÁL ROZVOJE

4.7.1 MÍSTNÍ ROZVOJ

Areál Hájičho dvorce je významně negativně ovlivněn celkovou nedostatečnou úpravou a údržbou přístupových cest a části okolitých prostor.

S cílem vytvořit vhodnější rámec nejen pro zasazení usedlosti do prostoru, ale taky pro návaznost na prostory v okolí by bylo vhodné nejen povrchy přístupových cest, ale i jejich okolní prostory výsadbou alejí. Zejména důležité se to jeví u příjezdové cesty ze západu skrz obchodně průmyslový areál.

V blízkém okolí usedlosti se dále nacházejí tři místa, úpravou kterých by se usedlost jako taková a její okolí výrazně pozvedly. Přímo u západního okraje areálu usedlosti se nachází menší prostor u výrobní haly, osázením kterého by bylo možné výrobní halu pohledově odclonit.

Severovýchodně od usedlosti, v blízkosti Kaple sv. Kříže a sv. Heleny se nachází nevyužívaná travnatá plocha, která by realizací vhodné sadovnické úpravy mohla vytvořit důstojné zázemí kapli. Skrz vysazenou alej by se tak okolí kaple a těsně navazující ovocný sad u usedlosti prakticky propojily.

Jižně od usedlosti vede trasa vzdušného vysokého napětí, pod kterou se nachází málo udržovaná vegetace travních a keřových společenstev. Vhodnou parkovou úpravou tohoto prostoru by vznikl další zajímavý, zkulturněný prostor pro napojení usedlosti na své okolí.

4.7.2 ŠIRŠÍ NÁVAZNOST

Zvýšení prostupnosti širšího území narušené zejména existujícími silnicemi a skladovými areály by mohlo vést i k vyšším cílům. Západním směrem by se lokalita mohla skrz přírodní oblast Na pískách s pramenem Motolského potoka a Stodůlecký hřbitov propojit s památkovou rezervací Stodůlky tvořenou centrem historické obce Stodůlky, případně otevřít do krajiny za Prahou.

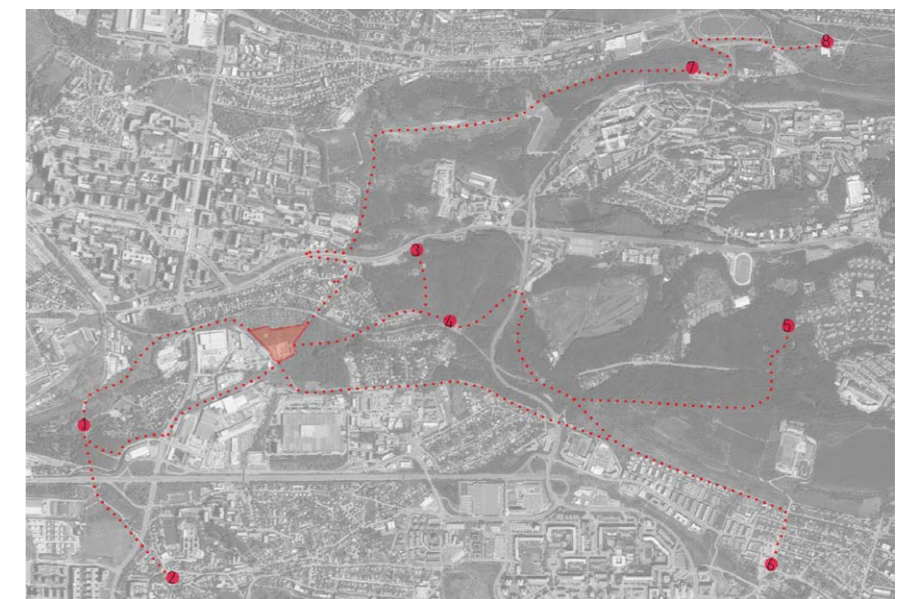
Směrem na východ by bylo zajímavé vytvoření propojení s přírodními památkami Kalvárie v Motole a Motolský ordovik a dále do Přírodního parku Košíře – Motol k usedlosti Cibulka nebo přes Vidouli k usedlosti Jinonický dvůr. Směrem na sever se nabízí vytvoření propojení s druhou částí přírodní památky Kalvárie v Motole, kolem usedlosti Šafránka až do parku u usedlosti Ladronka.

Vznikly by tak nové turistické a cyklistické trasy propojující dnes izolované rekreační prostory na periferii hlavního města. Tyto trasy vedené stopách historické kulturní krajiny, včetně krajiny pražských usedlostí, by přinesly kromě běžného rekreačního potenciálu taky prostor pro identifikování se s kulturní krajinou a vytvoření si hlubšího vztahu k ní.

Obr. 93 Možnosti místního rozvoje – rozvojové plochy a místa pro výsadbu alejí

1 – prostor u výrobní haly, 2 – plocha u Kaple sv. Kříže a sv. Heleny, 3 – plocha pod vzdušným vedením vysokého napětí (podklad IPR Praha 2010–2019)

Obr. 94 Širší rozvojová návaznost (Podklad CENIA 2010–2019)

1 – Na pískách, 2 – historické centrum Stodůlek, 3 – Kalvárie v Motole, 4 – Motolský ordovik, 5 – usedlost Cibulka, 6 – Jinonický dvůr, 7 – usedlost Šafránka, 8 – usedlost Ladronka

5 PROJEKT

5.1 CÍL NÁVRHU

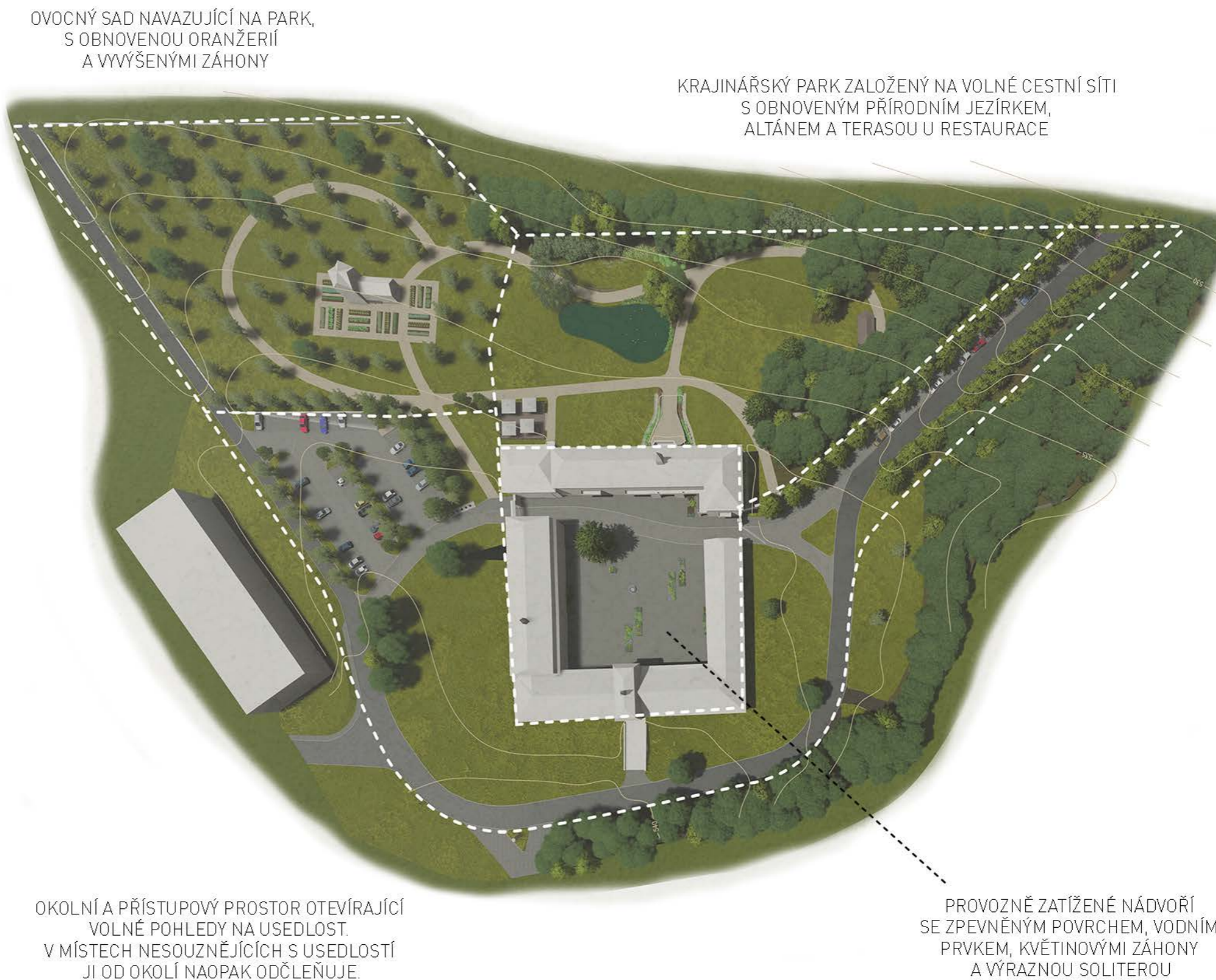
Cílem předkládané studie je navázat na probíhající rekonstrukci objektu nemovité kulturní památky – usedlosti Hájí dvorec a v dlouhodobě zanedbaném prostoru vytvořit návrh sadových úprav respektujících a obnovujících její kulturní odkaz a podtrhujících historický objekt usedlosti.

Vzhledem k jenom částečnému dochování informací o úpravě prostoru v minulosti se jedná o rehabilitaci historického objektu zeleně, založené na sloučení novodobé funkce rezidenčního bydlení, obnovení prvků s historickou a kulturní hodnotou a vhodného zakomponování do okolního prostoru.

5.2 KONCEPT

Navrhovaný prostor je koncipovaný jako poloveřejný. Je určen zejména jeho budoucím obyvatelům, ale částečně i návštěvníkům restaurace, galerie a pod.

Návrh je založen na obnovení čtyř samostatných částí – nádvoří, krajinářského parku, extenzivního ovocného sadu a okolního prostoru, ze kterých má každá rozdílnou funkci a mírně rozdílné pojetí, ale společně vytvářejí funkční a harmonický celek.

Obr. 95 Koncept řešení

5.3. NÁVRH
5.3.1. CELKOVÁ SITUACE

Obr. 96 Celková situace

5.3.2 ŘEŠENÍ PROSTORU NÁDVOŘÍ

Nádvoří usedlosti představuje centrální prostor s nejvyššími provozními nároky. Svými nároky na využití je tím blízký historickým hospodářským dvorům. Zároveň však představuje prostor, který by měl sloužit potřebám jeho obyvatel. Měl by vykazovat jisté známky intimity a sloužit obyvatelům jako tranzitní prostor mezi vnitřním a vnějším prostředím (Alexander et al. 1977).

Koncept prostoru nádvoří nepřináší připodobovací rekonstrukci historického nádvoří, ale vytváří nenáročnou novodobou úpravu, která působí nerušivě vůči obnoveným historickým budovám a zároveň přináší historický odkaz daného prostoru.

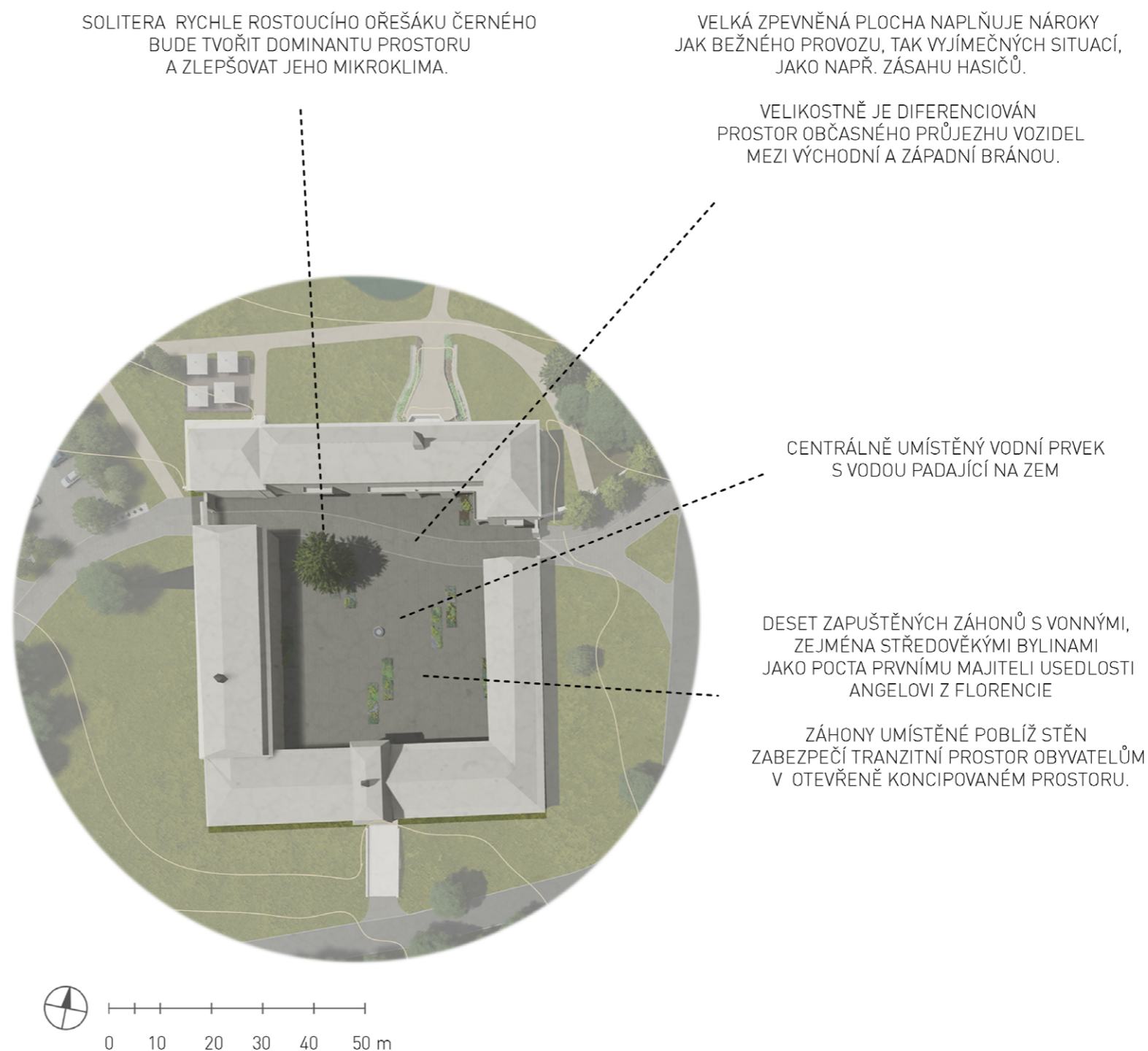
Primární zpevněná plocha z mramorových dlažebních kostek plní provozní funkci a umožňuje pohyb pěších a občasný přesun dopravních prostředků (zásobování restaurace, přivezení vybavení do domácností). V budoucnosti je možné ji využít i např. jako prostor pro umístění uměleckých děl.

Vegetační složka je zastoupena deseti vonnými květinovými záhony v úrovni terénu a jedním vzrostlým stromem.

Záhony s pečlivě volenými druhy středověkých a dalších evropských léčivých a aromatických trvalek představují počtu prvnímu majiteli usedlosti, Angelovi z Florencie, lékárníkovi Karla IV. a zakladateli již neexistující středověké zahrady v centru Prahy. Záhony svým umístěním taky vytváří příjemné zázemí a potřebný tranzitní prostor pro místní obyvatele.

Prostoru dominuje rychle rostoucí Ořešák černý (*Juglans nigra*). Spolu s vodním prvkem představuje upomínku na zemědělskou minulost dvora (pěstování ořechů jako rostlin odpuzujících hmyz, vodní prvek jako upomínka studny nebo napajedla). Vegetační složka a vodní prvek zároveň plní v uzavřeném prostoru dvora důležitou mikroklimatickou funkci.

Podél budovy, zejména v blízkosti záhonů a vchodů do bytů budou umístěny lavičky, které odpočívajícím poskytují příjemné zázemí, intimitu a výhled (Gehl 2011).

Obr. 97 Koncept nádvoří

Obr. 98 Vizualizace prostoru nádvoří

Historizující povrch z dlažebních kostek v odstínu respektujícím objekt usedlosti a nízké záhony s aromatickými a nenáročnými trvalkami zdůrazňují historický objekt usedlosti. V centrální části nádvoří se nachází vodní prvek s padající vodou. Dominantu prostoru tvoří vzrostlý strom.

5.3.3 ŘEŠENÍ KRAJINÁŘSKÉHO PARKU

Přílehlý výrazně zanedbaný park bude obnovený do podoby krajinářského parku. Jeho charakter a sortiment vychází z podob parků založených za doby Leopolda Lämmela a je doplněn o objekty (jezíčko, dřevěný altán), které se v parku v minulosti prokazatelně nacházely.

Prostor parku bude sloužit zejména jako rekreační zázemí pro obyvatele usedlosti.

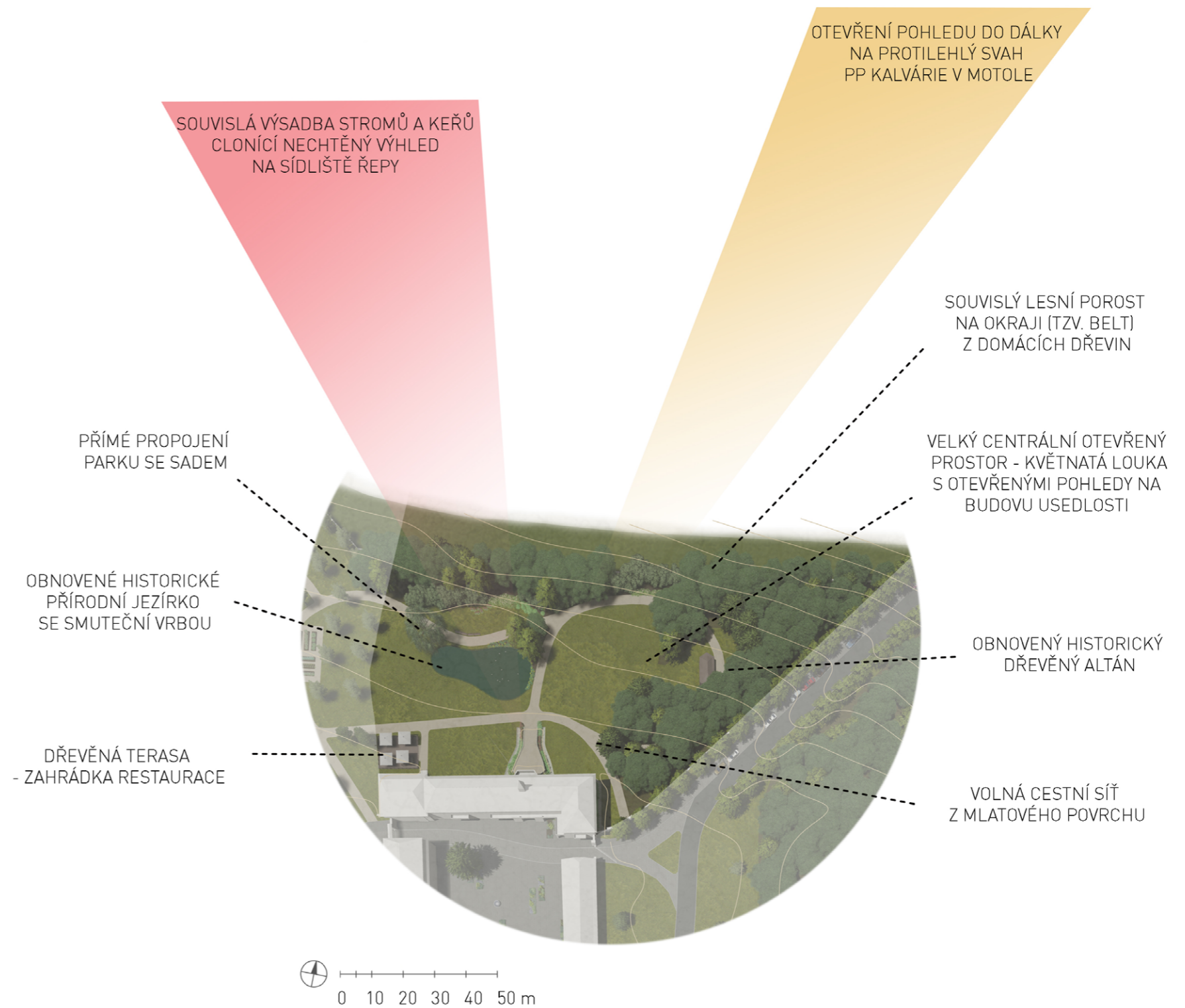
Park bude definovaný charakteristickou volnou cestní sítí s použitím mlatového povrchu, lesním porostem, několika shluky stromů a větší volnou plochou v podobě květnaté louky. Centrální části parku bude dominovat obnovené přírodní jezíčko.

Prostor parku bude lemován pásem stromů, který bude zvýrazněný a doplněný zejména v místech nechtěných pohledů – bude odcloněn pohled na sídliště Řepy a naopak otevřen pohled na část protilehlého svahu přírodní památky kalvárie v Motole.

Vegetační složka bude založena především na domácích druhích stromů. Na břehu jezírka bude opět vysazena historicky doložená smuteční vrba. Mezi nově navrhované stromy je zařazeno i několik jedinců třešně ptačí, které tvoří prvek propojení parku se sousedícím ovocným sadem. V okrajovém pásu budou zejména kvůli nechtěným výhledům na sídliště a kvůli odclonění sousedící zahrádkářské osady vysazeny skupiny vzrůstnějších keřů.

Centrální část parku bude osázena květnatou loukou, která svým charakterem souzní s přírodním charakterem parku. Podél vybraných keřových skupin, podél drenážních příkopů u budovy usedlosti a u jezírka vzniknou výsadby z nenáročných trvalek.

V prostoru parku bude obnoven historicky doložený dřevěný altán a na rozhraní se sadem bude u budovy vystavěna terasa pro potřeby restaurace.

Obr. 99 Koncept krajinářského parku

Obr. 100 Vizualizace krajinářského parku

Velká plocha květnaté louky otevírá dlouhé pohledy z parku k usedlosti a naopak. Centrálním prvkem parku je obnovené historické jezírko - rybníček se smuteční vrbou.

5.3.4. ŘEŠENÍ OVOCNÉHO SADU

Zanedbaný ovocný sad bude obnoven do podoby extenzivního sadu s odolnými odrůdami vysokokmenných jabloní, hrušní a třešní s podsadbou květnaté louky.

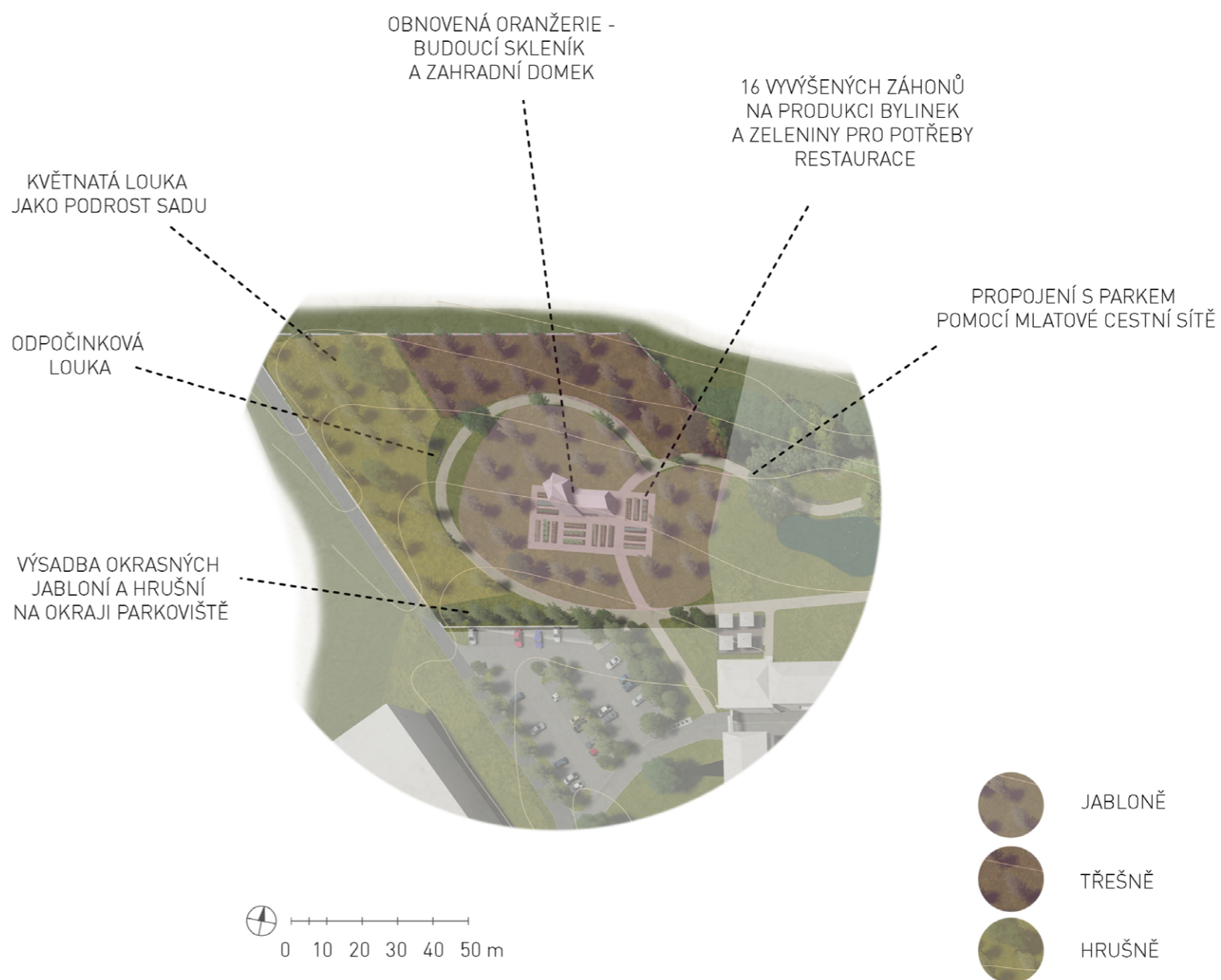
Navrhované odrůdy ovocných dřevin jsou speciálně voleny s ohledem na vyšší pravděpodobnost ovlivnění suchem a větrem. Podrost květnaté louky Slunná strážka je kvůli zvýšení poutání vzdušného dusíku obohacen o vybrané druhy z čeledě Fabaceae.

V prostoru sadu bude obnovena bývalá oranžerie, která bude sloužit jako skleník a částečně jako zahradní domek.

Poblíž oranžerie budou vybudovány nízké vyvýšené záhony určené pro pěstování bylinek a zeleniny. Produkty sadu by měli sloužit potřebám restaurace anebo přidružené výroby.

Prostor sadu bude plynule propojen s parkem volnou cestní sítí z mlatu a bude taky sloužit potřebám odpočinku. V jeho části vznikne menší odpočinková loučka.

Scílem propojit prostor sadu a parku a podpořit biologickou rozmanitost, mimoprodukční funkce a regulaci výskytu nežádoucích organismů bude v prostoru sadu ponechána část stávajících doprovodných dřevin (např. jilm horský, dub zimní, myrobalán třešňový) a část senescentních a odumřelých ovocných dřevin.

Obr. 101 Koncept ovocného sadu

Obr. 102 Vizualizace ovocného sadu - propojení odpočinku a produkčního hlediska

V extenzivním ovocném sadu bude obnoven historický objekt oranžerie, který bude sloužit jako skleník a zahradní domek. Nízké vyvýšené záhony přinesou prostor pro pěstování zeleniny a bylinek.

5.3.5 ŘEŠENÍ OKOLNÍHO PROSTORU

Okolní prostor významně definuje umístění historického objektu usedlosti a podtrhuje jeho charakter. S cílem nechat objekt co nejvíce vyniknout tvoří podstatnou část prostoru květnatá louka se soliterními stromy.

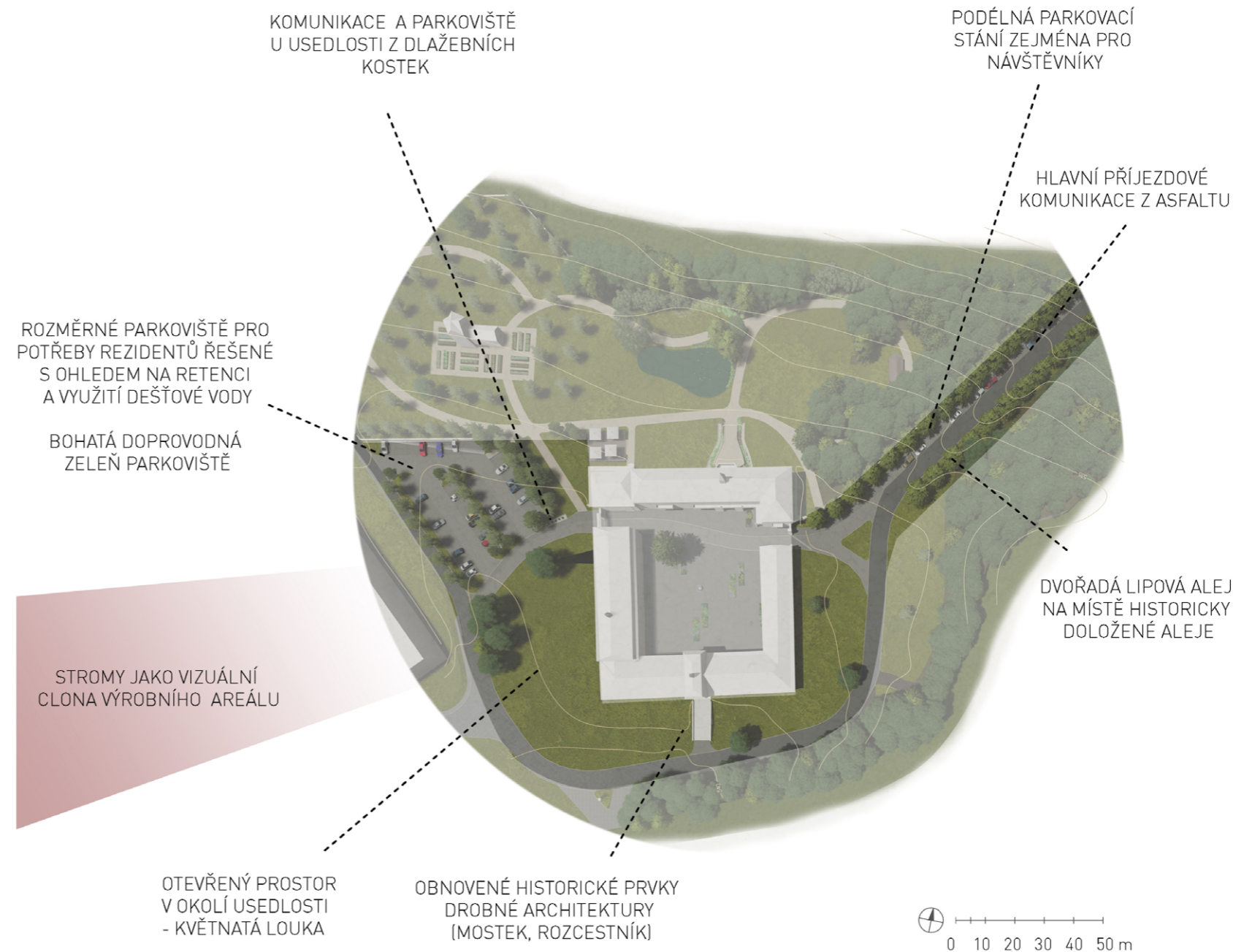
V místě poblíž výrobní haly bude naopak vysazena skupina stromů, která zabezpečí odčlenění prostoru usedlosti od výrobního areálu a částečně zamezí nechtěným pohledům.

Podél příjezdové komunikace ze severu bude vysazena historicky doložená alej. Bude tvořena lípou *Tilia x europaea* 'Pallida', která bude vysazena po obou stranách příjezdové komunikace.

Okolní prostor plní taky významnou provozní funkci. V prostoru je navrženo celkem 80 parkovacích stání, a to zejména v západní části. Tady jsou umístěny i kontejnery pro komunální a tříděný odpad řešené jako podzemní z důvodu zachování vizuální čistoty prostoru.

V prostoru parkoviště a poblíž něj jsou vysázeny početné stromy definující prostor parkoviště a bránící nechtěným pohledům na něj.

V prostoru parkoviště bude řešena otázka retence dešťové vody pro potřeby vysazených stromů.

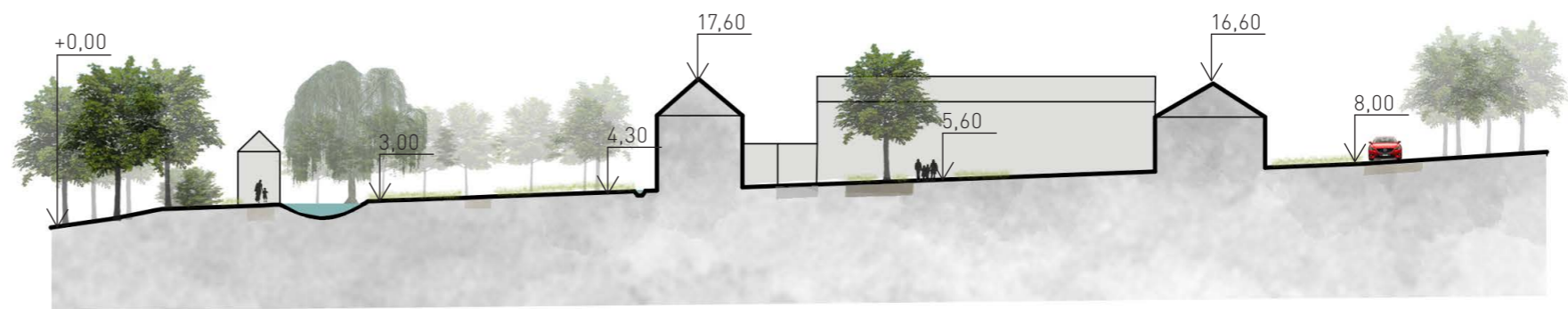
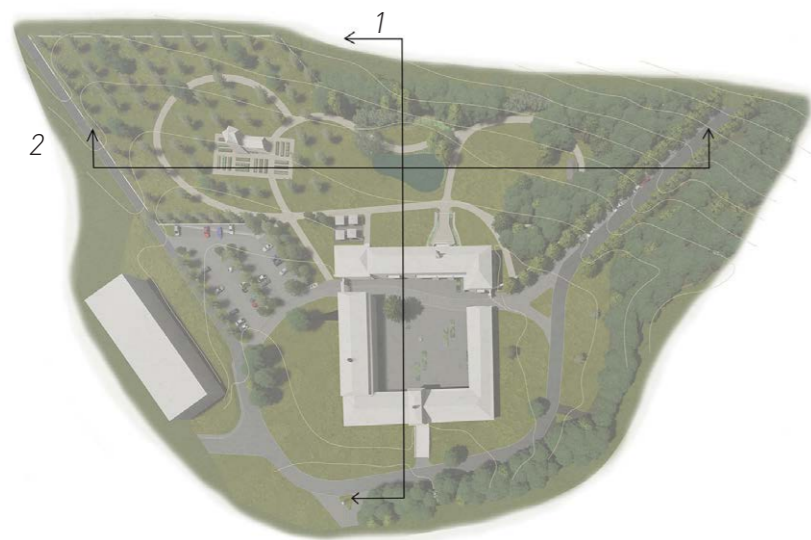
Obr. 103 Koncept okolního prostoru

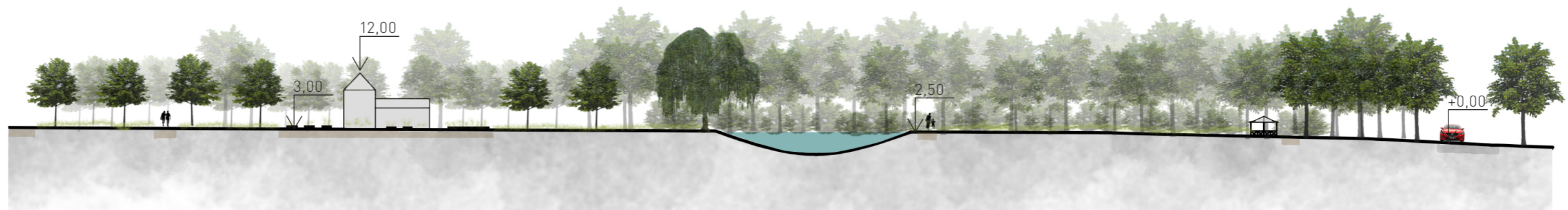
Obr. 104 Vizualizace prostoru mezi usedlostí a parkovištěm

Pohled na parkoviště a výrobní halu částečně odclouňují stromy. V popředí se na jedné straně nachází obnovený historický rozcestník, na druhé straně zapuštěné podzemní kontejnery na smíšený a tříděný odpad.

5.4 ŘEZPOHLEDY

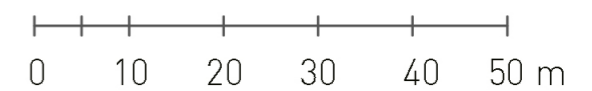
1/ řezopohled ve směru sever - jih

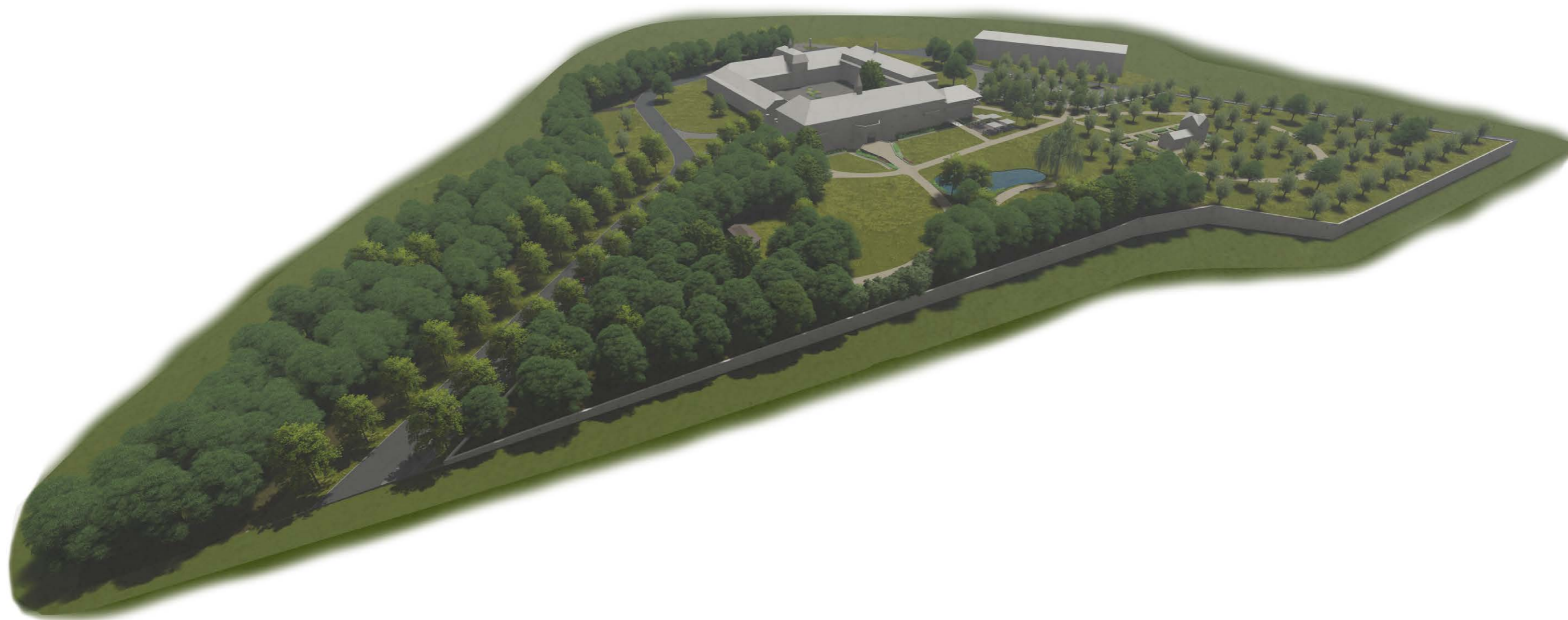
2/ řezopohled ve směru západ-východ

Obr. 105 Řezopohledy sadových úprav

Řezopohled sever-jih poukazuje na postupný pokles terénu v parku. Řezopohled ve směru západ - východ zachycuje vzájemné propojení prostoru parku a sadu a taky znázorňuje vytvoření tzv. beltu - pásu dřevin po okraji parku, který ho vyčleňuje od okolí.

5.5 NADHLED

Obr. 106 Nadhled ze severní strany, vytvořený ve směru stoupající nadmořské výšky

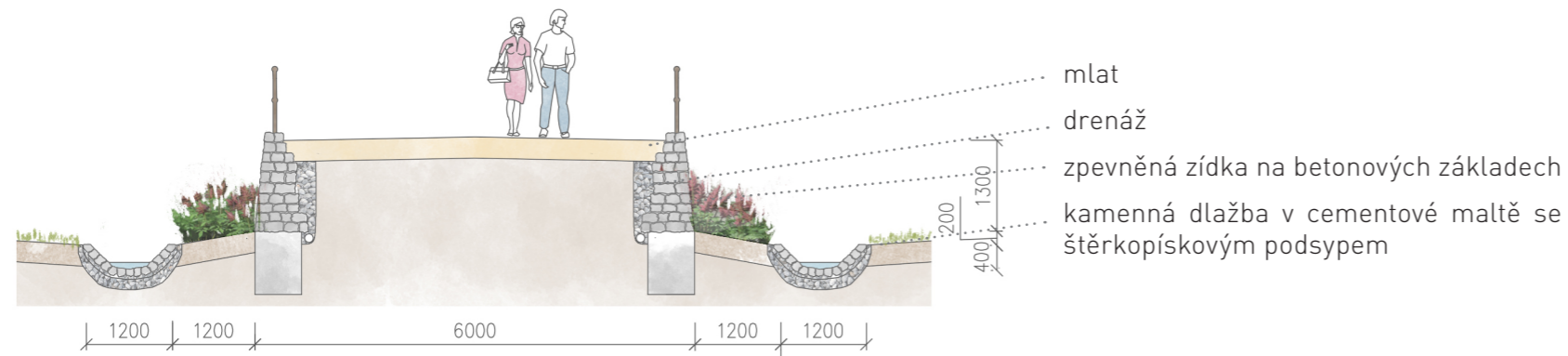
Nadhled navrhovaných sadových úprav znázorňuje vytvoření významných volných ploch jak uvnitř parku, tak v okolí usedlosti, které nechávají vyniknout obnovený historický objekt usedlosti. Zeleň u parkoviště a výrobní haly odčleňuje historický prostor usedlosti od novodobých struktur.

5.6 DETAILS

5.6.1. VYVÝŠENÁ CESTA A KORYTO DRENÁŽNÍHO ODTOKU

Můstek a mlatová cesta na zpevněné kamenné zídce navazují na průchod z nádvoří a tvoří hlavní vstup do parku. Těsně na ně navazují koryta drenážních kanálů, které odvodňují okolí historických budov a zásobují jezírko v parku.

Oproti stávajícímu stavu jsou navrženy méně mohutné, zabírající výrazně menší prostor parku.

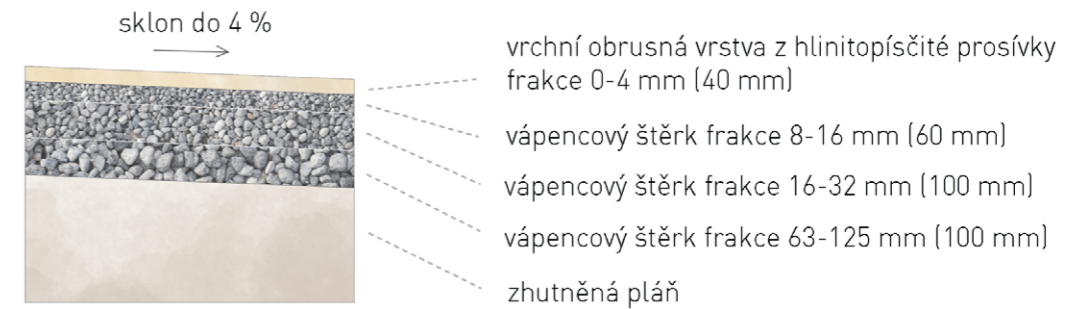
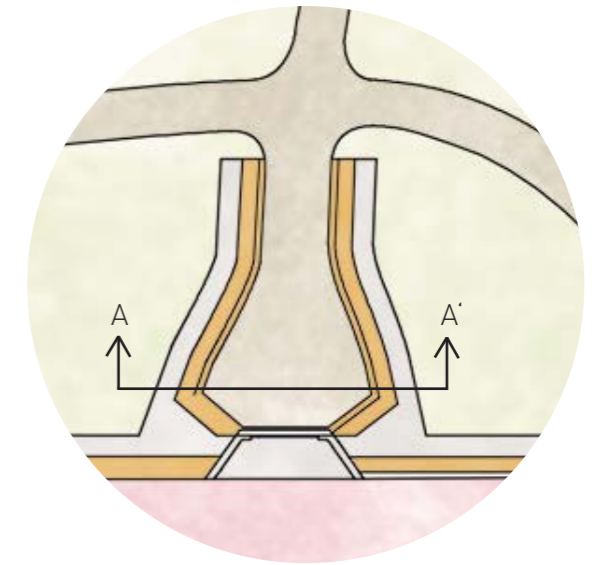

Obr. 107 Řez AA' zídka s mlatovou cestou a korytem drenážního odtoku u vstupu do parku z nádvoří (1:200)

Cesta v zídce vyrovnává výškový rozdíl přes 1,5 metru mezi nádvořím a parkem. Na cestu na zpevněné kamenné zídce navazují obnovené historické drenážní odtoky. Mezi zídka a odtoky vznikl prostor pro výsadbu stínomilných trvalek.

Obr. 109 Východní pohled na zídka s mlatovou cestou (1:200)

Obr. 108 Detail konstrukce mlatu (1:20)

Obr. 110 Vizualizace navrhované kamenné zídky

Navrhovaná zídka zabezpečí propojení objektu usedlosti a níže položeného parku a vyrovná výškové rozdíly.

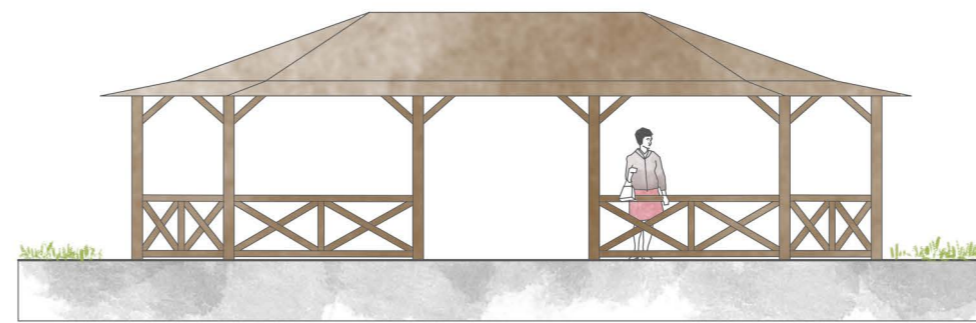
5.6.2 DŘEVĚNÝ ALTÁN

Ve východní části krajinářského parku, na rozmezí květnaté louky a lesního porostu, bude obnovený dřevěný altán, který se zde v minulosti vyskytoval.

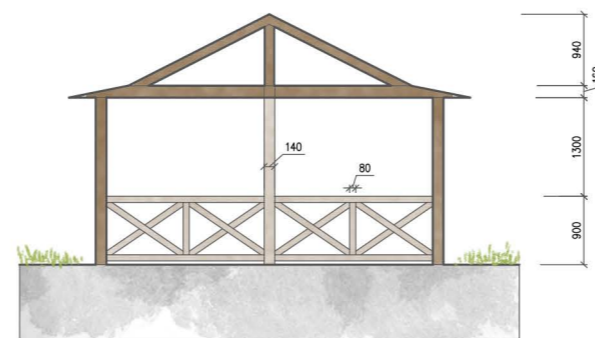
Vzhledem k nedochovaným bližším údajům ke konstrukci, je altán navržen na základě tvaru a charakteru jiných dochovaných altánů z doby jeho vzniku.

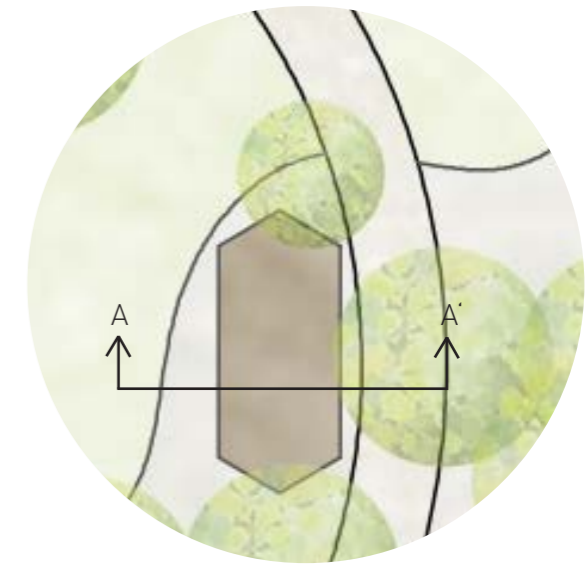
Obr. 111 Půdorys dřevěného altánu (1:100)

Obr. 112 Západní pohled na dřevěný altán (1:100)

Obr. 113 Řez AA' konstrukcí dřevěného altánu (1:100)

Obr. 114 Vizualizace dřevěného altánu

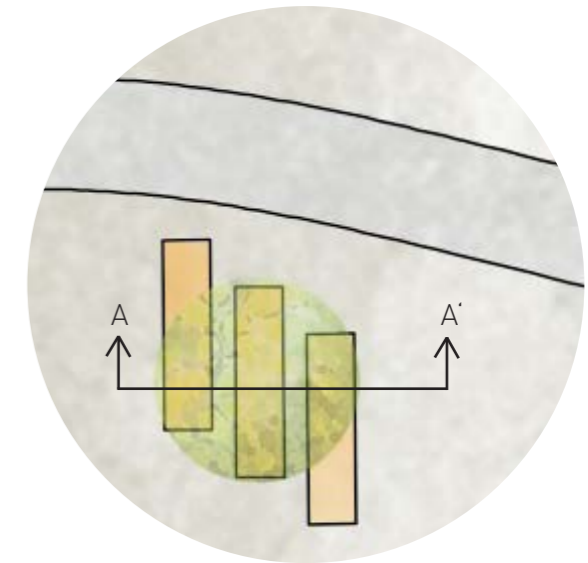
5.6.3 PROKOŘENITELNÝ PROSTOR PRO STROM

Dominantu a zároveň důležitý mikroklimatický prvek rozměrného uzavřeného nádvoří (42 x 49 metrů) představuje navrhovaná solitera ořešáku černého (*Juglas nigra*).

S cílem zabezpečit stromu co nejlepší růstové podmínky bude

vysazen do záhonu o rozměru 8 x 2 metry.

Prokořenitelný prostor stromu přístupný vzduchu je rozšířen o dva sousedící záhony o stejném rozměru. Celkově tak vznikne prostor velký 8 x 8 metrů zabezpečující základní potřeby budoucí dominanty.

Obr. 115 Řez AA' vytvořeným prokořenitelným prostorem pro strom (1:100)

Celkový prokořenitelný prostor s přístupem vzduchu se díky propojení prostoru zvětší na 8 x 8 metrů.

Obr. 116 Detail přechodu mezi dlažbou a záhonem (1:10)

Obr. 117 Vizualizace výsadby stromu na nádvoří

5.7 SADOVNICKÉ ŘEŠENÍ

5.7.1 NÁVRH PROBÍREK A KÁCENÍ

Vzhledem k dlouhodobému zanedbání péče o plochy zeleně náležící k usedlosti je při procesu kácení potřebné jako první krok realizovat odstranění podrostu v prostoru parku (porosty II. a III.), tvořeného zejména náletovými dřevinami.

Po odstranění podrostu bude následovat odstranění jedinců v inventarizaci posouzených jako nevýznamných pro budoucí kompozici a navržených ke kácení (tab. 1, obr. 118).

Z celkových 204 bude odstraněných 129 jedinců. Jedná se o všechny invazivní dřeviny (*Robinia pseudoacacia*). Z ostatních náletových dřevin budou ponechány jenom zajímaví, zdraví jedinci, kteří budou vhodně zapadat do kompozice parku. Odstraněna bude především převážná většina jasanů ztepilých (*Fraxinus excelsior*), které osídlily zejména západní část parku. Taky budou odstraněny suché a poškozené stromy.

Navrhované kácení vytvoří v parku volné místo pro vznik nových otevřených prostorů a prostorů pro cílenou dosadbu nových stromů a keřů.

Prostor sadu bude řešen mírně odlišným způsobem. Bude v něm odstraněna převážná většina náletových jedinců i senescentních jedinců ovocných stromů. Dle odborného posouzení budou ponechány vybrané jabloně (*Malus domestica*) a hrušně (*Pyrus communis*). S cílem podpořit biodiverzitu budou taky ponechány vybraní jedinci jiných taxonů, jako např. *Prunus cerasifera*, *Prunus avium* a *Quercus petraea*.

Vzhledem k zanedbanosti porostů bude potřeba ponechané stromy nechat odborně ošetřit arboristou.

Obr. 118 Návrh kácení

5.7.2 VÝCHODISKA

Hlavním cílem sadových úprav je nechat vyniknout jedinečnost historického objektu usedlosti. S tímto cílem je prostor v blízkosti budov ponechán volný.

Výsadba zeleně je založená zejména na stromovém patře a bylinném patře. Va severním okraji parku je doplněná o keře, které tvoří vizuální bariéru nechtěným pohledům.

Sortiment stromů, keřů i trvalek je volený jako nenáročný na údržbu a suchomilný. Jsou voleny převážně osvědčené domácí druhy, doplněné o vybrané importované druhy a odolné kultivary.

Navazující krajinářský park a sad jsou vizuálně propojené částečným použitím druhů z druhé části. V parku jsou navrženy třešně *Prunus avium* ‚Plena‘, v sadu zůstanou kvůli podpoře biodiverzity zachované vybrané jedince neovocných stromů (např. *Quercus petraea*).

Trvalky na nádvoří byly voleny jako upomínka na prvního majitele usedlosti, Angela z Florencie. V středověku pěstované druhy byly doplněné o další odolné a aromatické evroasijské druhy. Trvalkové záhony navrhované v parku mají spíše lesní charakter a souzní s celkovým pojetím prostoru parku.

Místo trávníku je volena květnatá louka, která ladí s charakterem prostoru, přináší biodiverzitu a je lépe odolná suchu. Selektivní sečí bude možné její části lépe zpřístupnit obyvatelům a návštěvníkům.

5.7.3 STROMY A KEŘE

Největší souvislý porost stromů v krajinářském parku je doplněn zejména o již vyskytující se osvědčené druhy *Quercus petraea*, *Aesculus hippocastanum* a *Acer platanoides*. Sortiment je doplněn o na podzim výrazně barevný kultivar *Acer rubrum* ‚October Glory‘.

Na severním okraji parku je vytvořená pohledová bariéra z opadavých i neopadavých keřů *Aesculus parviflora*, *Coryllus avellana*, *Ligustrum vulgare*, *Viburnum* ‚Pragense‘ a *Weigela florida* ‚Carnaval‘.

Dominantu centrálního prostoru parku tvoří historicky pěstovaná *Salix alba* ‚Tristis‘, navrhnutá na okraji jezírka.

Z ostatních navrhovaných stromů hraje významnou roli Ořešák černý (*Juglans nigra*) představující dominantu nádvoří. Do prostoru byl zvolen pro svůj dominantní růst (nad 20 metrů), toleranci k suchým půdám a vyšší rychlost růstu. Jeho použití představuje taky upomínku na pěstování ořešáků na hospodářských dvorech kvůli odpuzujícím účinkům na hmyz.

Významný prvek tvoří i navrhnutá oboustranná alej na přístupové cestě od Plzeňské ulice (alej se zde historicky vyskytovala). Pro výsadbu byla zvolena lípa, která bude částečně kontrastovat s převážně dubovým porostem v blízkém parku. Zvolený kultivar *Tilia x europaea* ‚Pallida‘ lépe odolává městským podmínkám a má slabší výmladnost.

V okolí parkoviště, které přímo navazuje na ovocný sad a částečně se nachází v prostoru současného zanedbaného sadu, byly navrženy zejména okrasné ovocné kultivary jabloní a hrušně.

K pěstování v extenzivním sadu byli zvoleny druhy a odrůdy ovocných stromů lépe odolávajících suchu. Z archivu starých odrůd byly zvoleny vysokokmenné jabloně, hrušně a třešně na semenné podnoži (Český svaz ochránců přírody 2020). Výsadba stromů je navržena v sponu 10 x 12 metrů.

Jabloně:

Panenské české, druhá půlka září, vhodné na přímý konzum, výška 8 metrů, toleruje i mělké půdy a toleruje přísušek,

Albrechtovo, druhá půlka září, podzimní, vhodné na přímý konzum, výška 8 metrů, toleruje i mělké půdy a toleruje přísušek,

Hrušně:

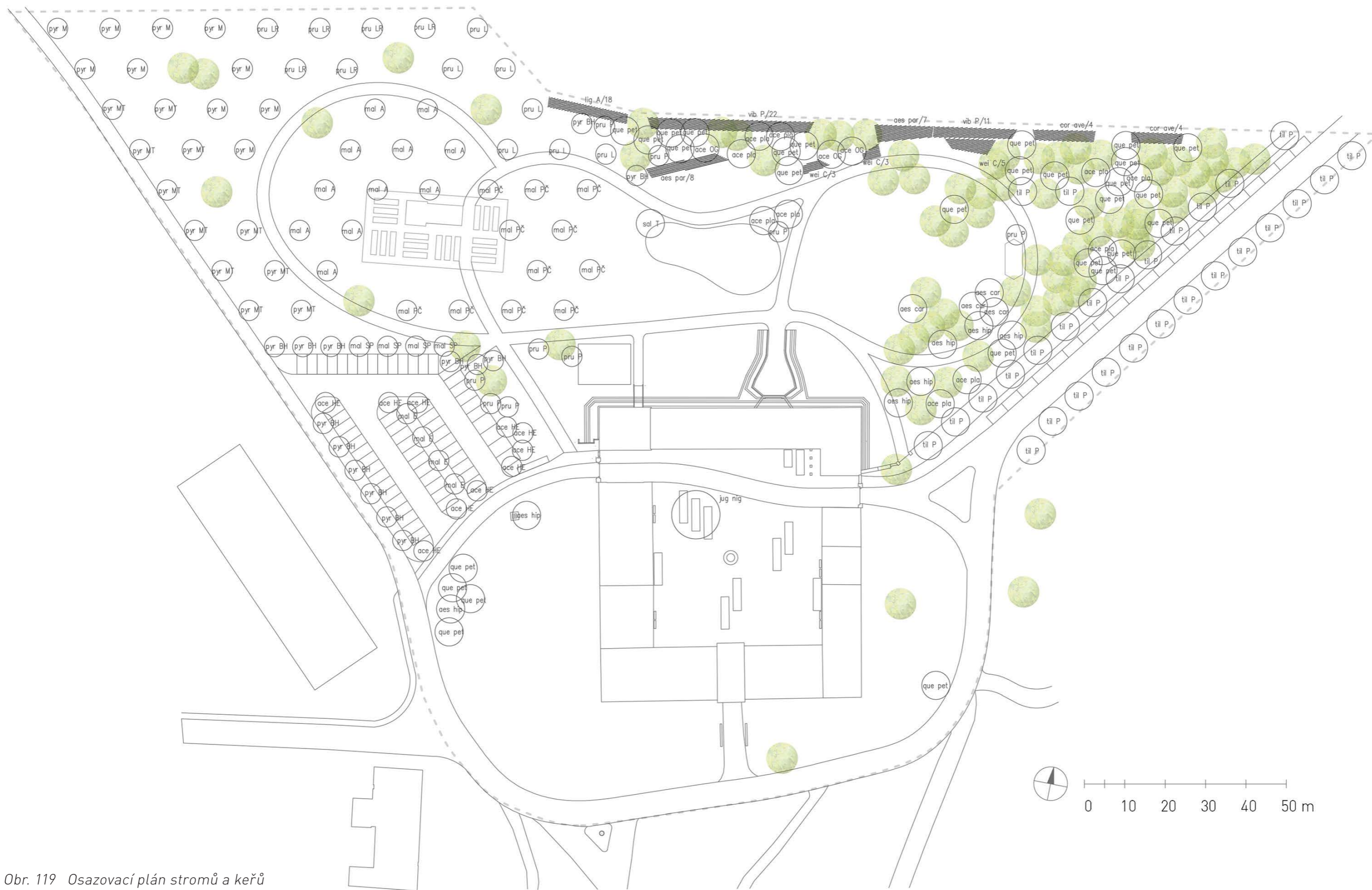
Merodova, podzimní druhá půlka září, výška 10 metrů, nenáročná na půdu, vhodná na přímý konzum,

Muškatelka turecká, regionální pro Střední Čechy, letní odrůda, druhá půlka srpna, nenáročná na půdu,

Třešně:

Libějovická, nejranější, první půlka června, výška 8 metrů, toleruje přísušek a zvládne i mělké a lehčí půdy, málo náchylná k monilióze a uniká vrtuli třešňové,

Lyonská raná, druhá půlka června, výška 6 metrů, toleruje přísušek a zvládne i mělké a lehčí půdy, málo náchylná k monilióze a uniká vrtuli třešňové.

Obr. 119 Osazovací plán stromů a keřů

zkratka	název (latinsky)	název (česky)	charakteristika	počet (ks)
Ace HE	<i>Acer campestre</i> 'Huibers Elegant'	javor polní 'Huibers Elegant'	strom, výška 9 m, kvetení IV	10
ace pla	<i>Acer platanoides</i>	javor mléč	strom, výška 25 m, kvetení IV-V	10
ace OG	<i>Acer rubrum</i> 'October Glory'	javor červený 'October Glory'	strom, výška 15 m, kvetení III-IV	3
aes car	<i>Aesculus x carnea</i>	jírovec červený	strom, výška 12 m, kvetení V-VI	4
aes hip	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec maďal	strom, výška 25 m, kvetení V-VI	7
aes par	<i>Aesculus parviflora</i>	jírovec drobnokvětý	keř, výška 4 m, kvetení VII-VIII	15
cor ave	<i>Corylus avellana</i>	líška obecná	keř, výška 4 m, kvetení II-III	8
Jug nig	<i>Juglans nigra</i>	ořešák černý	strom, výška 30 m, kvetení V-VI	1
lig A	<i>Ligustrum vulgare</i> 'Atrovirens'	ptačí zob obecný 'Atrovirens'	keř, výška 3 m, kvetení VI-VII	18
Mal SP	<i>Malus baccata</i> 'Street Parade'	jabloň bobulovitá 'Street Parade'	strom, výška 8 m, kvetení V	4
Mal A	<i>Malus domestica</i> 'Albrechtovo'	jabloň domácí 'Albrechtovo'	strom, výška 8 m, kvetení V	11
Mal PČ	<i>Malus domestica</i> 'Panenské české'	jabloň domácí 'Panenské české'	strom, výška 6 m, kvetení V	11
Mal E	<i>Malus</i> 'Evereste'	okrasná jabloň 'Evereste'	strom, výška 6 m, kvetení IV-V	4
Pru L	<i>Prunus avium</i> 'Libějovická'	třešeň ptačí 'Libějovická'	strom, výška 10 m, kvetení IV-V	7
Pru LR	<i>Prunus avium</i> 'Lyonská raná'	třešeň ptačí 'Lyonská raná'	strom, výška 10 m, kvetení IV-V	6
pru P	<i>Prunus avium</i> 'Plena'	třešeň ptačí 'Plena'	strom, výška 10 m, kvetení IV-V	9
Pyr BH	<i>Pyrus communis</i> 'Beech Hill'	hrušeň obecná 'Beech Hill'	strom, výška 10 m, kvetení IV-V	14
Pyr M	<i>Pyrus communis</i> 'Merodova'	hrušeň obecná 'Merodova'	strom, výška 10 m, kvetení IV-V	10
Pyr MT	<i>Pyrus communis</i> 'Muškatelka turecká'	hrušeň obecná 'Muškatelka turecká'	strom, výška 10 m, kvetení IV-V	11
que pet	<i>Quercus petraea</i>	dub zimní	strom, výška 40 m, kvetení IV-VI	24
sal T	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	vrba bílá 'Tristis'	strom, výška 20 m, kvetení IV-V	1
til P	<i>Tilia xeuropaea</i> 'Pallida'	lípa evropská 'Pallida'	strom, výška 30 m, kvetení VI	28
vib P	<i>Viburnum</i> 'Pragense'	kalina pražská	keř, výška 3 m, kvetení V-VI	33
wei C	<i>Weigela florida</i> 'Carnaval'	vajgélíe 'Carnaval'	keř, výška 2 m, kvetení V-VII	11

Tab. 2 Sortiment stromů a keřů

Acer platanoides

Aesculus x carnea

Aesculus hippocastanum

Juglans nigra

Prunus avium 'Plena'

Quercus petraea

Salix alba 'Tristis'

Tilia xeuropaea 'Pallida'

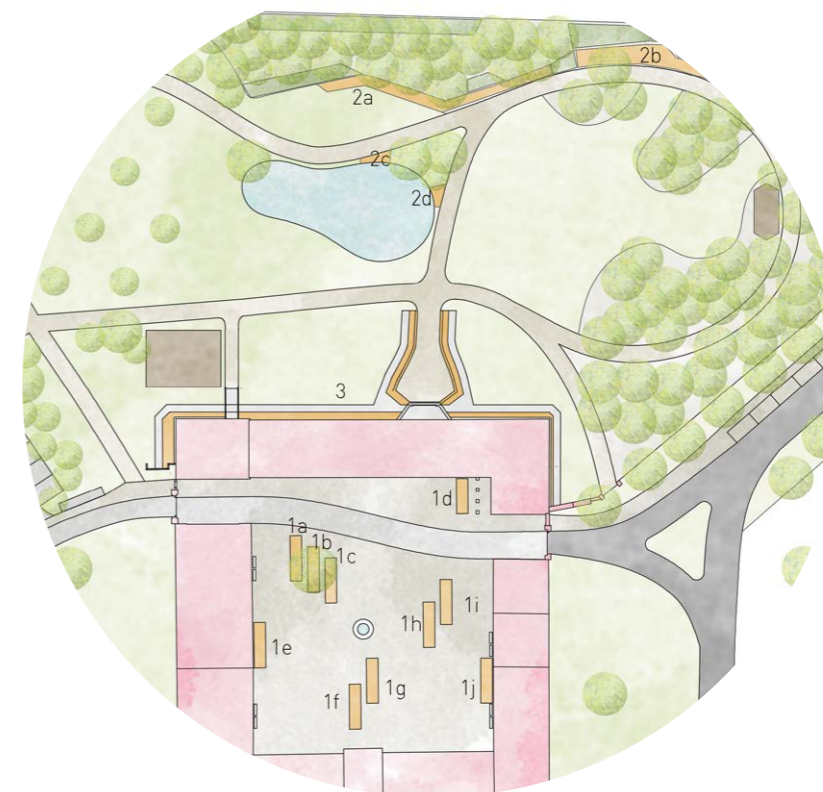
Obr. 120 Nejdůležitější stromy pro kompozici

5.7.4 BYLINNÉ PATRO

zkratka	název (lat.)	název (česky)	charakteristika	počet (ks)
achi C	<i>Achillea filipendulina</i> 'Coronation Gold'	řebříček tužebníkovitý 'Coronation Gold'	výška 90 cm, kvetení VII-VIII	37
ane A	<i>Anemone hupehensis</i> forma 'Alba'	sasanka japonská 'Alba'	výška 100 cm, kvetení VIII-X	112
ane syl	<i>Anemone sylvestris</i>	sasanka lesní	výška 30 cm, kvetení IV-VI	754
ane R	<i>Anemone tomentosa</i> 'Robustissima'	sasanka plstnatá 'Robustissima'	výška 100 cm, kvetení IX-X	111
aqu vul	<i>Aquilegia vulgaris</i> (směs barev)	orlíček obecný	výška 60 cm, kvetení V-VI	21
aru K	<i>Aruncus dioicus</i> 'Kneiffii-Whirlwind'	udatna lesní 'Whirlwind'	výška 140 cm, kvetení V-VI	30
ast Mo	<i>Aster x frikartii</i> 'Monch'	hvězdnice 'Mönch'	výška 80 cm, kvetení VIII-IX	72
ast S	<i>Aster amellus</i> 'Sternkugel'	hvězdnice chlumní 'Sternkugel'	výška 50 cm, kvetení VIII-IX	59
ast M	<i>Aster ptarmicoides</i> 'Mago'	hvězdnice bertrámová 'Mago'	výška 50 cm, kvetení VIII-X	56
ast G	<i>Astilbe arendsii</i> 'Glut'	čechrava Arendsova 'Glut'	výška 60 cm, kvetení VII-VIII	152
cal nep	<i>Calamintha nepeta</i>	marulka lékařská	výška 40 cm, kvetení VIII-IX	40
cal W	<i>Calamintha nepeta</i> 'White Cloud Strain'	marulka lékařská 'White Cloud Strain'	výška 30 cm, kvetení VII-VIII	156
dig pur	<i>Digitalis purpurea</i>	náprstník červený	výška 120 cm, kvetení VI-VIII	23
dry fil	<i>Dryopteris filix-mas</i>	kaprad' samec	výška 100 cm	12
fil K	<i>Filipendula palmata</i> 'Kahome'	tužebník 'Kahome'	výška 50 cm, kvetení VII-IX	156
ger S	<i>Geranium phaeum</i> 'Samobor'	kakost hnědočervený 'Samobor'	výška 80 cm, kvetení VI-VII	157
ger A	<i>Geranium sanguineum</i> 'Album'	kakost krvavý 'Album'	výška 40 cm, kvetení VII-VIII	100
ger K	<i>Geranium x cantabrigiense</i> 'Karmina'	kakost kantabrijský 'Karmina'	výška 30 cm, kvetení VI-VII	161
hed hel	<i>Hedera helix</i>	břečtan popínavý	výška 10 cm	6
hos G	<i>Hosta plantaginea</i> 'Grandiflora'	bohyška jitrocelová 'Grandiflora'	výška 40 cm, kvetení VI-VII	49
iri T	<i>Iris barbata elatior</i> 'Thriller'	kosatec bradnatý 'Thriller'	výška 90 cm, kvetení V-VI	23
iri fla	<i>Iris flavescens</i>	kosatec žlutavý	výška 60 cm, kvetení V-VI	35
iri B	<i>Iris sibirica</i> 'Butter and Sugar'	kosatec sibiřský 'Butter and Sugar'	výška 70 cm, kvetení V-VI	86
lav HB	<i>Lavandula angustifila</i> 'Hidcote Blue'	levandule úzkolistá 'Hidcote Blue'	výška 50 cm, kvetení VI-VIII	90
lav HW	<i>Lavandula angustifila</i> 'Hidcote White'	levandule úzkolistá 'Hidcote White'	výška 50 cm, kvetení VI-VIII	43
lil can	<i>Lilium candidum</i>	lilie bělostná	výška 120 cm, kvetení VI-VII	63
nar J	<i>Narcissus cyclamineus</i> 'Jetfire'	narcis bramboříkokvětý 'Jetfire'	výška 30 cm, kvetení III-IV	294
nep S	<i>Nepeta x faassenii</i> 'Six Hills Giant'	šanta 'Six Hills Giant'	výška 60 cm, kvetení VII-IX	90
ori R	<i>Origanum</i> 'Rosenkuppel'	dobromysl 'Rosenkuppel'	výška 40 cm, kvetení VII-VIII	36
pae P	<i>Paeonia officinalis</i> 'Rubra Plena'	pivoňka lékařská 'Rubra Plena'	výška 70 cm, kvetení V-VI	31
Ros L	<i>Rosa</i> 'Lavender Dream'	růže mnohokvětá 'Lavender Dream'	výška 90 cm, kvetení VI-X	14
sal A	<i>Salvia nemorosa</i> 'Amethyst'	šalvěj hajní 'Amethyst'	výška 60 cm, kvetení VI-VII	28
sal C	<i>Salvia nemorosa</i> 'Caradonna'	šalvěj hajní 'Caradonna'	výška 60 cm, kvetení VI-VII	100
sal R	<i>Salvia officinalis</i> 'Rosea'	šalvěj lékařská 'Rosea'	výška 60 cm, kvetení VI-VIII	66
san cham	<i>Santolina chamaecyparissus</i>	svatolina cypřišková	výška 50 cm, kvetení VI-VII	90
sym H	<i>Symphytum grandiflorum</i> 'Hidcote Pink'	kostival 'Hidcote Pink'	výška 40 cm, kvetení III-V	60

Tab. 3 Sortiment a základní charakteristiky navrhovaných trvalek

Obr. 121 Umístění jednotlivých trvalkových záhonů

NÁDVOŘÍ - LÉKARNICKÁ A VONNÁ ZAHRADA (záhony 1a - 1j)

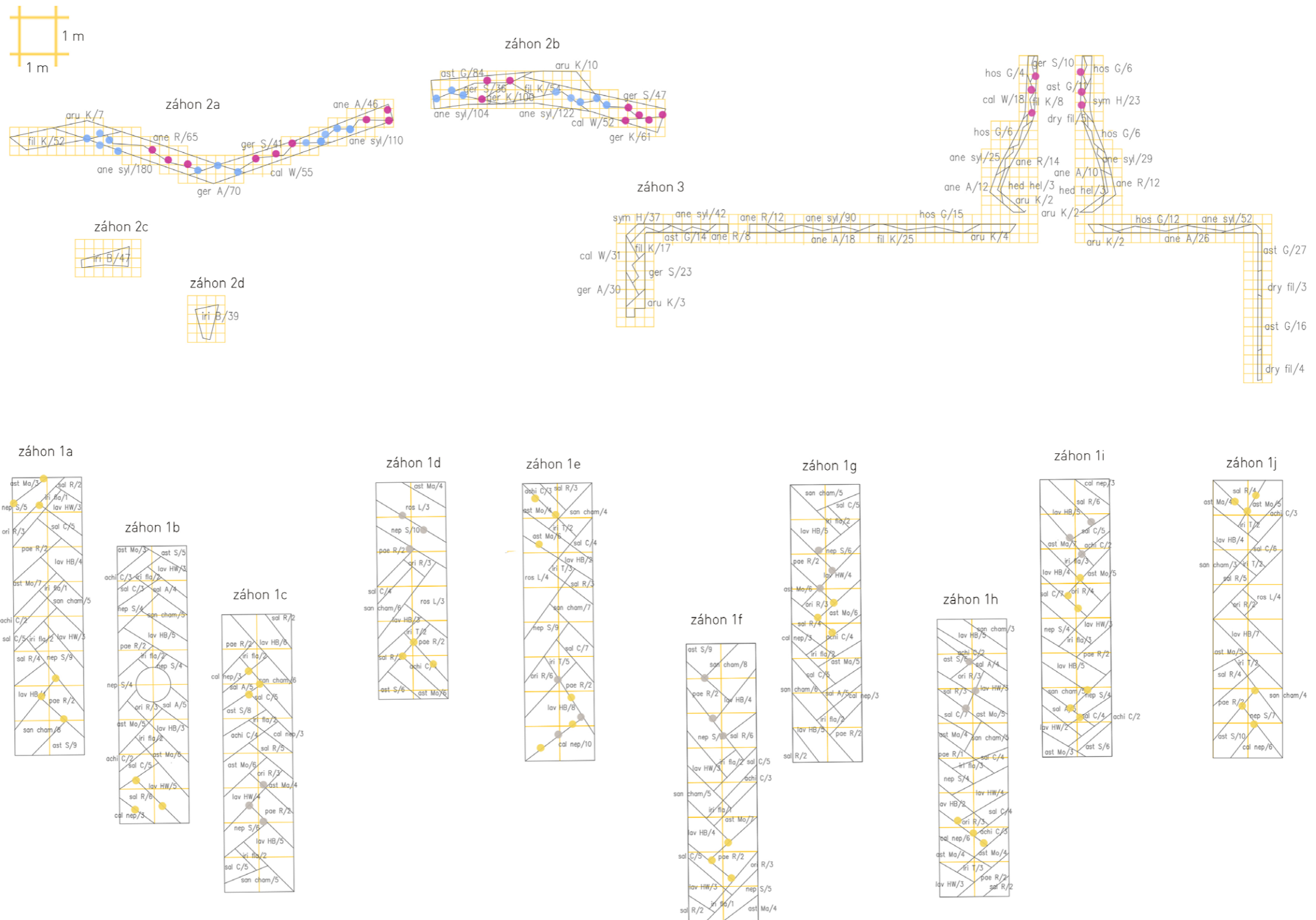
Celkem 10 záhonů o rozměrech 2 x 8 metrů vytvoří upomínku středověké vonné a lékárnické zahrady. Středověké (např. růže, lilie, iris, pivoňka) doplní další vonné a léčivé vonné trvalky (např. levandule, šalvěj, oregáno). Rostliny jsou pečlivě zvoleny vzhledem k toleranci suchých podmínek.

PARK - PŘÍRODNÍ LEMY (záhony 2a - 2d)

Přírodně laděné velkoplošné záhony u vody (iris) a podél keřových výsadeb na okraji (sasanky, kakosty,...). Součástí výsadby je náprstník, který časem rozbije monotónnost jednotlivých ploch a přidá jim ještě přirozenější charakter.

PARK - OBRUBA U BUDOVY (záhon 3)

Nevyužitý prostor mezi budovou a drenážními kanálky na severní straně bude osázen nanáročnými, většinou stínomilnými trvalkami.

Obr. 122 Osazovací plány jednotlivých záhonů

Achillea filipendulina
'Coronation Gold'

Anemone sylvestris

Anemone tomentosa
'Robustissima'

Aquilegia vulgaris

Aster amellus
'Sternkugel'

Aster ptarmicoides 'Mago'

Astilbe arendsii 'Glut'

Calamintha nepeta

Digitalis purpurea

Filipendula palmata
'Kahome'

Geranium phaeum 'Samobor'

Iris barbata elatior
'Thriller'

Iris sibirica 'Butter and Sugar'

Lavandula angustifolia
'Hidcote Blue'

Lavandula angustifolia
'Hidcote White'

Lilium candidum

Narcissus cyclamineus
'Jetfire'

Nepeta x faassenii 'Six Hills Giant'

Origanum 'Rosenkuppel'

Paeonia officinalis 'Rubra Plena'

Rosa 'Lavender Dream'

Salvia nemorosa
'Caradonna'

Salvia officinalis 'Rosea'

Santolina chamaecyparissus

Převážná část bylinného patra v parku, sadu i okolním prosotru je koncipována jako květnatá louka.

Svých charakterem navozuje, na rozdíl od klasického trávníku, venkovský charakter, zvyšuje biodiverzitu. Květnatá louka Slunná stráňka od Planta Naturalis byla zvolena především s ohledem na vyšší odolnost vůči suchu.

V prostoru sadu je směs doplněna o vybrané druhy z čeledě Fabaceae s cílem zabezpečit přirozený přísun dusíku pro stromy v ovocném sadu.

Selektivní sečí bude možné v zejména v prostoru parku libovolně vytvářet posečené pobytové plochy.

Obr. 124 Květnatá louka Slunná stráňka, Planta Naturalis (Planta Naturalis 2020)

Luční květiny 75 %

název (latinsky)	název (česky)
<i>Achillea millefolium</i>	řebříček obecný
<i>Acinos arvensis</i>	pamětník rolní
<i>Agrimonia eupatoria</i>	řepík lékařský
<i>Allium senescens sp. montanum</i>	česnek šerý horský
<i>Anchusa officinalis</i>	pilát lékařský
<i>Artemisia campestris</i>	pelyněk ladní
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	kozinec sladkolistý
<i>Carlina vulgaris</i>	pupava obecná
<i>Centaurea stoebe</i>	chrpa latnatá
<i>Daucus carota</i>	mrkev obecná
<i>Dianthus carthusianorum</i>	hvozdík kartouzek
<i>Dianthus deltoides</i>	hvozdík kropenatý
<i>Dianthus serotinus</i>	hvozdík pozdní
<i>Echium vulgare</i>	hadinec obecný
<i>Galatella linosyris</i>	hvězdnice zlatovlásek
<i>Galium verum</i>	svízel syřišťový
<i>Helianthemum grandiflorum</i>	devaterník velkokvětý
<i>Hypochaeris glabra</i>	prasetník lysý
<i>Inula hirta</i>	oman srstnatý
<i>Leucanthemum vulgare</i>	kopretina bílá
<i>Linaria genistifolia</i>	lnice kručinkolistá
<i>Malva alcea</i>	sléz velkokvětý
<i>Origanum vulgare</i>	dobromysl obecná

název (latinsky)	název (česky)
<i>Petrorhagia saxifraga</i>	hvozdíček lomikamenovitý
<i>Peucedanum alsaticum</i>	smldník alsaský
<i>Pilosella cymosa</i>	chlupáček chocholičnatý
<i>Plantago lanceolata</i>	jitrocel kopinatý
<i>Plantago media</i>	jitrocel prostřední
<i>Potentilla argentea</i>	mochna stříbrná
<i>Prunella grandiflora</i>	černohlávek velkokvětý
<i>Ranunculus bulbosus</i>	pryskyřník hliznatý
<i>Reseda lutea</i>	rýt žlutý
<i>Sanquisorba minor</i>	krvavec menší
<i>Scabiosa ochroleuca</i>	hlaváč žlutavý
<i>Scorzonera hispanica</i>	hadí mord španělský
<i>Securigera varia</i>	čičorka pestrá
<i>Seseli osseum</i>	sesel sivý
<i>Silene nutans</i>	silenska níčí
<i>Thymus pulegioides</i>	mateřídouška vejčitá
<i>Trifolium medium</i>	jetel prostřední
<i>Trifolium ochroleucon</i>	jetel bledožlutý
<i>Verbascum nigrum</i>	divizna černá
<i>Verbascum phoeniceum</i>	divizna brunátná
<i>Veronica spicata</i>	rozrazil klasnatý
<i>Viscaria vulgaris</i>	smolnička obecná
<i>Xeranthemum annuum</i>	suchokvět roční

Traviny 25%

název (latinsky)	název (česky)
<i>Agrostis capillaris</i>	psineček obecný
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	tomka vonná
<i>Anthyllis vulneraria</i>	úročník bolhoj
<i>Armeria elongata</i>	trávnička obecná
<i>Aurinia montanum</i>	tařice horská
<i>Berteroa incana</i>	šedivka šedá
<i>Bromus erectus</i>	sveřep vzpřímený
<i>Campanula rotundifolia</i>	zvonek okrouhlolistý
<i>Crepis capillaris</i>	škarda vláskovitá
<i>Festuca brevipila</i>	kostřava drsnolistá
<i>Festuca ovina</i>	kostřava ovčí
<i>Festuca rubra</i>	kostřava červená
<i>Koeleria macrantha</i>	smělek štíhlý
<i>Koeleria pyramidata</i>	smělek jehlancový
<i>Lotus corniculatus</i>	štírovník růžkatý
<i>Phleum nodosum</i>	bojínek hliznatý
<i>Poa bulbosa</i>	lipnice cibulkatá
<i>Poa pratensis</i>	lipnice luční
<i>Salvia nemorosa</i>	šalvěj hajní
<i>Salvia pratensis</i>	šalvěj luční
<i>Salvia verticillata</i>	šalvěj přeslenitá
<i>Vulpia myuros</i>	mrvka myší ocásek

- v sadě obohaceno o nektarodárné rostliny z čeledě fabaceae: *Lotus corniculatus*, *Medicago sativa*, *Trifolium pratense*, *Vicia villosa*

Tab. 4 Druhové složení květnaté louky Slunná stráňka, Planta Naturalis (Planta Naturalis 2020)

5.8. MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ

Obr. 125 Dlažba a kameny ze Sliveneckého mramoru ve světle šedých odstínech a mlat představují základní povrchy využitě v návrhu.

Slivenecký mramor bude využit i v podobě kamenů při konstrukci zídky, drenážního koryta a břehů jezírka. Na přírodním kameni se dřív uchytily machy a lišejníky a bude tak rychleji působit přirozeněji (Lettlewood 1993).

Obr. 126 Přechody mezi jednotlivými materiály jsou řešeny pomocí ocelové pásoviny Higrade, výška 150 mm (Kinley. 2020).

Pochozí a pojízdné plochy dlažby jsou odlišeny velikostně, kdy pro pojezd aut bude využit větší rozměr.

Obr. 127 Doplnkový materiál představuje dřevo a kov. Ze dřeva bude zhotoven altán, terasa, vyvýšené záhony a lavičky.

Z kovu bude zhotoven vodní prvek na nádvoří, zábradlí u budovy, podzemní popelnice, koše v parku.

5.9 VYBRANÉ STAVEBNĚ TECHNICKÉ PRVKY

Obr. 128 Inspirační fotografie parkoviště postaveného s cílem zadržovat dešťovou vodu

(SvR Design Company 2020)

Umístění parkoviště pro 80 aut významně ovlivní charakter okolního prostoru usedlosti. Část parkovacích míst (20) je řešena podél příjezdové komunikace ze severu. Jsou určena zejména pro potřeby zaměstnanců a návštěvníků. Pro potřeby rezidentů bude sloužit zejména rozlehlé parkoviště na západní straně usedlosti, kde jsou vyčleněna i parkovací stání pro invalidy (celkem 4).

Z cílem optimalizovat hospodaření s vodou, bude povrch parkoviště tvořen dlažebními kostkami, v prostoru parkoviště bude věnován značný prostor větším zeleným ostrůvkům, které zabezpečí

dostatečný objem zeminy a vytvoří vhodné růstové podmínky pro stromy (Hopper et al. 2007).

Parkoviště je řešeno za využití principu retence dešťové vody, kdy bude tato voda využita zejména pro potřeby početných stromů v prostoru parkoviště. Vegetace bude vysazena v mělkých prohlubních, do kterých bude odvedena přebytečná voda z parkovacích stání (Collett et al. 2013).

Obr. 129 Podzemní kontejnery pro komunální i směsný odpad

(Villiger Entsorgungssysteme AG 2020).

S cílem minimalizovat vnější rušivé prvky ovlivňující okolní prostředí usedlosti projekt počítá s umístěním celkem pěti podzemních kontejnerů Baléro 170: Ø 580 mm, z toho dva o objemu 5 m³ na smíšený odpad a tři o objemu 4 m³ na tříděný odpad (papír, plast, sklo) s frekvencí vyvážení jednou za dva týdny.

Kontejnery svými objemy odpovídají potřebám rezidentů a plánované restaurace. Svoji dispozicí jsou vhodné i pro použití vozíčkáři.

Obr. 130 Kovový vodní prvek na nádvoří připomene bývalou existenci studny a zlepší mikroklima v prostoru.

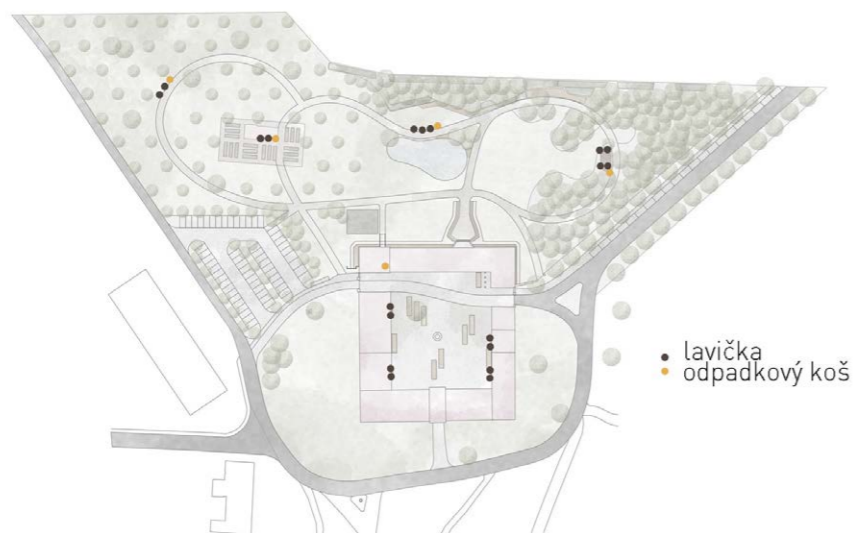
Bude mít tvar zapuštěného obráceného kužele o vrchním průměru 2 metry a výšce 60 cm. Klidná vodní hladina bude sahat po okraj a voda před něj bude přepadat podobně jako na inspirační fotografii z Melku (foto Eva Caithamlová).

Obr. 131 Celkem 18 vyvýšených záhonů o rozměrech 6 x 1,4 metru bude představovat součást produkčních ploch v usedlosti.

Záhony vysoké 18 centimetrů budou umístěny v mlatovém povchu poblíž oranžerie podobně jako na inspirativní fotografii z Květné zahrady v Olomouci (foto Eva Caithamlová).

5.10 MOBILIÁŘ

Obr. 132 Rozmístění mobiláře

Obr. 133 Na nádvoří podél zdí budov a na vybraných místech v parku a sadu budou umístěny dřevěné lavičky podobné lavičce z inspirační fotografie z Kinského zahrady (foto Eva Caithamlová).

Obr. 134 V parku a sadu bude umístěno celkem pět historizujících kovových odpadkových košů Tino (ZAO 2020).

Obr. 135 Na okrajových záhonech na nádvoří budou umístěny venkovní svítidla Zone illuminated bollard (External Works 2020), které nebudou nadměrně svítit do bytů obyvatel.

Prostor parku a sadu nebude osvětlen.

5.11 VÝKAZ VÝMĚR PROJEKTU

položka	množství
Odstranění nevhodných dřevin průměru kmene do 100 mm	9000 m2
Kácení vzrostlých stromů včetně odstranění pařezů (celkem cca 200)	1 kpl
Ořez a ošetření stávajících stromů (celkem cca 130 ks)	1kpl
Odstranění ruderálního porostu	12000 m2
Odstranění drnu	19000 m2
Plošná úprava terénu	6000 m2
Doplnění zeminy	2000 m2
Obdělání půdy	19000 m2
Dodávka a výsadba vzrostlých stromů s balem (celkem 115 ks)	1kpl
Dodávka a výsadba prostokořených ovocných stromů (celkem 60 ks)	1kpl
Dodávka a výsadba keřů (celkem 85 ks)	1kpl
Dodávka a výsadba tvalek (438 m2, 3413 ks)	1kpl
Dodávka a založení květnaté louky (17500 m2)	1kpl
Odstranění starého a založení nového asfalového povrchu (2700 m2)	1kpl
Založení povrchu z dlažby (4600 m2)	1kpl
Založení mlatových povrchů (2500 m2)	1kpl
Založení kamenných prvků (zídka, drenážní koryta)	1kpl
Odkopávky, přesun a odvoz hmot	7000 t
Dodávka dlažebních kostek	730 t
Dodávka kamene	900 t
Dodávka šterku	1400 t
Dodávka písku	400 t
Dodávka substrátu	700 t
Dodávka stavby oranžerie	1kpl
Dodávka dřevěného altánu	1kpl
Dodávka dřevěné terasy	1kpl
Dodávka přírodního jezírka	1kpl
Dodávka vyvýšených záhonů	1kpl
Dodávka vodního prvku	1kpl
Dodávka a instalace 5 ks podzemních popelnic	1kpl
Dodávka a instalace 5 ks odpadkových košů	1kpl
Dodávka 19 ks dřevěných laviček	1kpl
Dodávka a instalace 6 ks venkovních svítidel	1kpl

Tab. 5 Výkaz výměr projektu

6 DISKUZE

V návrhu obnovy areálu Hájčího dvorce se prolíná respekt a návrat k minulosti na jedné straně a potřeba vytvořit návrh odpovídající moderním požadavkům pro využívání objektu a jeho okolí pro potřeby rezidenčního bydlení.

V prostorech s nejvyššími nároky na provoz mírně dominuje funkční hledisko, díky kterému vzniklo například moderní uspořádání trvalkových záhonů na dvoře nebo bylo navrženo velké parkoviště poblíž usedlosti, v méně vytížených prostorách získala zase dominantní roli historická věrohodnost.

V méně vytíženém prostoru byla v podobě extenzivního sadu, vyvýšených záhonů a oranžerie (skleníku) obnovena v minulosti nedílná produkční část usedlosti. Její přímé propojení a provázání s ostatními částmi usedlosti vytváří celek blízký historickému konceptu tzv. ferme ornée.

Do budoucna bude zajímavé sledovat vývoj a udržitelnost tohoto propojení v současných podmínkách, kdy se sice neustále rozvíjí trend návratu k lokálním produktům a sebe zásobení, ale na druhé straně současný člověk není vždy připraven věnovat čas a energii péči o produkční plochy.

7 ZÁVĚR

Obnova historického objektu usedlosti Hájčí dvorec v pražských Stodůlkách a navrhovaná obnova souvisejících okolních ploch v podobě nádvoří, krajinářského parku, extenzivního ovocného sadu a okolního prostoru představuje proces, který bude trvat několik let.

Obnova zanedbaných okolních ploch bude finančně náročná. Proces obnovy vegetačních prvků, zejména stromového patra, bude vzhledem k stupni zanedbání představovat náročný proces. Bude potřebné ho rozdělit do několika samostatných etap a jeho výsledky budou v plném rozsahu patrné až za několik desítek let.

Je však zjevné, že preciznost, úsilí a pečlivost, které se sadovým úpravám věnují, přinesou další rozměr obnovené historické památce. Díky nim se na okraji hlavního města, části charakterizované spíše sídlištěm, skladovacími plochami a obchodními areály, obnoví místo plné historie s jedinečným Genius loci.

V spojitosti s již uskutečněnou (např. kaple sv. Kříže, usedlost Ladronka) nebo předpokládanou (např. usedlost Cibulka) obnovou dalších větších i menších památek, přispěje obnova usedlosti k alespoň fragmentární obnově místní kulturní krajiny zaniklé v procesu urbanizace. Její obnova přinese místním obyvatelům možnost znovuobjevit historické a kulturní hodnoty a lépe se s ní identifikovat. Zároveň posílí volnočasový a turistický potenciál prostoru.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Alexander Ch.; Ishikawa S.; Silverstein M.; Jacobson M; Fiksdahl-King I.; Angel S. 1977. A pattern language, Oxford University Press, New York.

Architizer. 2020. Leyteire Courtyard. Available from: <https://architizer.com/projects/leyteire-courtyard/>. [accessed March 2020].

Association des Parcs & Jardins du Languedoc-Roussillon. 2020. Jardin monastique de l'Abbaye de Lagrasse. Available from: <http://www.jardinslanguedoc.com/parcs-jardins.php?jardin=166>. [accessed March 2020].

Augusta P. 2000. Kniha o Praze 13. MILPO, Praha.

AV ČR. 2016. Průhonický park, historie. Available from: <http://www.pruhonickypark.cz/cs/park/pruhonicky-park/>. [accessed February 2020].

Babnik I. 2020. Historical Gardens as an Inspiration for the Future of Urban Horticultural GardensInes, Pages: 1-18. Urban Horticulture - Necessity of the Future. IntechOpen, Ljubljana.

Bašeová O. 1991. Pražské zahrady. Panorama, Praha.

Baunetz. 2020. Schloss Freudenstein in Freiberg, Sanierung und Umnutzung zum Sächsischen Bergarchiv. Available from: <https://www.baunetzwissen.de/altbau/objekte/kulturbauten/schloss-freudenstein-in-freiberg-660417>. [accessed March 2020].

Bayerische Schlösserverwaltung. 2020. Rundgang zu den Parkbauten. Available from: <https://www.schlosslinderhof.de/deutsch/park/bauten.htm>. [accessed February 2020].

Birnbaum Ch. A. 1994. Protecting cultural landscapes: planning, treatment and management of historic landscapes. United States. National Park Service. Heritage Preservation Assistance Division, Washington.

Bund Deutscher Landschaftsarchitekten bdla ed. 2011.Grüner Wohnen, Green living. Birkhäuser, Basel.

Bureš M. 2015. Stavebně historický průzkum Hájčí dvorec. Praha [veřejně nepublikováno].

Capitolivm. 2020. La villa rustica e la villa urbana. Available from: <https://www.capitolivm.it/societa-romana/la-villa-rustica-e-la-villa-urbana/>. [accessed March 2020].

CENIA, 2010-2019. Geoportal. Mapy. Available from: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>. [accessed February 2020].

Centre de recherche du château de Versailles. 2020a. Les jardins, L'art de la perspective. Available from: <http://www.chateauversailles.fr/decouvrir/domaine/jardins>. [accessed March 2020].

Centre de recherche du château de Versailles. 2020b. Le domaine de Marly, Chesse, fêtes et promenades royales. Available from: <http://www.chateauversailles.fr/decouvrir/domaine/domaine-marly>. [accessed March 2020].

Centre de recherche du château de Versailles. 2020c. Le hameau de la reine. Available from: <http://www.chateauversailles.fr/decouvrir/domaine/domaine-trianon/hameau-reine#histoire-du-lieu%C2%A0>. [accessed March 2020].

Centre des Monuments Nationaux. 2018. The Restoration of the Mont-Saint-Michel Abbey Cloister Available from: <http://www.abbaye-mont-saint-michel.fr/Actualites/Participez-a-la-restauration-du-cloitre>. [accessed March 2020].

Cilliers L.; Retief F. P. 2009. Horticulture in Antiquity, with Emphasis on the Graeco-Roman Era. Akroterion 54: 1-10.

Collett B.; Friedman V.; Miller W. 2013. Low Impact Development Opportunities for the PlanET Region. Available from: https://issuu.com/utkcoad/docs/2013_0807_-_lid_opportunities_for_t/133 [accessed May 2020]

Čerňanský M; Procházka L. 2015. Vesnice a osady na území Velké Prahy s památkami slohové a lidové architektury. Hlavní město Praha - odbor památkové péče, Praha.

Česká národní rada. 1987. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, 1987, částka 6. Česká republika.

Český svaz ochránců přírody. 2020. Archiv starých odrůd ovoce. Available from: <http://www.plantsdata.com/Webovoce.aspx> . [accessed March 2020].

ČSN 83 9001. 1999. Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice. Český normalizační institut, Praha.

- Dandová M. 2010. Rehabilitace zahrady Kinských v Praze na Smíchově, Pages: 81-96 in Historická zeleň regionu Střední Čechy 1. Vyšší odborná škola zahradnická a Střední zahradnická škola, Mělník.
- Downing A.J. 1921. Landscape Gardening. Technical Composition, Cambridge. Available from: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/56683#page/14/mode/1up>. (accessed March 2020).
- Ehrlich M., Kuča K., Kučová V., Pacáková B., Pavlátová M., Salašová A., Šantrůčková M., Vorel I., Weber M. 2019. Typologie historické kulturní krajiny České republiky. Národní památkový ústav, Edice odborné a metodické publikace, Praha. Available from: <https://www.hikk-naki.cz/clanky/publikace-a-vystupy/>. (accessed March 2020).
- External Works. 2020. Zone illuminated bollard. Available from: <https://www.externalworksindex.co.uk/entry/119303/Architectural-Street-Furnishings/Zone-illuminated-bollard/> (accessed May 2020).
- Federální shromáždění. 1992. Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Pages 666 - in Sběrka zákonů České republiky, 1992, částka 28, Česká republika.
- Fekete A.; Kollányi L. 2019. Research-Based Design Approaches in Historic Garden Renovation. Land 8:192.
- Fiske K. 1917. The Beginnings of Landscape Gardening in America, Landscape Architecture Magazine 7(4): 181-187.
- Gehl J. 2011. Life Between Buildings : Using Public Space. Island Press, Washington.
- Halbrooks M. C. 2015. The English Garden at Stan Hywet Hall and Gardens: Interpretation, Analysis, and Documentation of a Historic Garden Restoration, Hortechology 15 (2): 196-213.
- Harewood House Trust. 2020. Gardens & Grounds. Available from <https://harewood.org/explore/gardens-and-grounds/>. (accessed February 2020).
- Hawkstone Park Follies. 2020. Gallery. Available from: <https://www.hawkstoneparkfollies.co.uk/gallery>. (accessed February 2020).
- Hendrych J. 2011. Zahrady v kontextu renesance a baroka. Pages: 34-41 in Slavné zahrady a parky Středočeského kraje. Foibos, Praha.
- Hess GmbH Licht + Form. 2020. Reference Schloss Freudenstein. Available from: https://www.hess.eu/en/Unternehmen/Aktuell/Referenz_Schloss_Freudenstein/. (accessed March 2020).
- Historický ústav AC ČR. 2019. Mapa č. 65: Smíchovské usedlosti jako součást pražského příměstského osídlení. Rekonstrukční mapa Evy Semotanové. Available from: <http://www.hiu.cas.cz/cs/mapova-sbirka/historicky-atlas-mest-cr/rekonstrukcni-mapy/praha-smichov.ep/>. (accessed October 2019).
- Hlavní město Praha. 2018. Regulativy funkčního a prostorového uspořádání území hlavního města Prahy (příloha č. 1 OOP 55/2018), Available from: <http://www.iprpraha.cz/clanek/70/dokumenty-ke-stazeni>. (accessed March 2020).
- Hlavní město Praha. 2013a. Ovocné sady a aleje. Available from: <http://www.praha-priroda.cz/ovocne-sady-a-aleje/>. (accessed March 2020).
- Hlavní město Praha. 2013b. Sady a aleje dle katastru. Available from: <http://www.praha-priroda.cz/ovocne-sady-a-aleje/sady-a-aleje-dle-katastru/> (accessed March 2020).
- Hochtief 2015. Praha, Rekonstrukce a dostavba usedlosti Šafránka. Available from: <http://www.hochtief.cz/nase-projekty/referencni-projekty/bytove/praha-rekonstrukce-a-dostavba-usedlosti-safranka>. (accessed March 2020).
- Hopper L. et al. 2007. Landscape architectural graphic standards. John Wiley & Sons, New Jersey.
- Hurych V. 2011. Historický vývoj zahrad a parků, Pages: 23-38 in Hurych V., Stejskalová J., Ezechel M., Svoboda S., Michalková R. Tvorba zeleně, sadovnictví – krajinářství. Vyšší odborná škola zahradnická a Střední zahradnická škola, Mělník.
- Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V., Lustyk P. 2010. Katalog biotopů České republiky. AOPK, Praha.
- ICOMOS. 1982. Historic Gardens (The Florence Charter 1981). Available from: https://www.icomos.org/charters/gardens_e.pdf. (accessed March 2020).
- IPR Praha. 2016. Grafická část ke stažení. Available from: <http://www.iprpraha.cz/clanek/1346/graficka-cast-ke-stazeni>. (accessed March 2020).
- IPR Praha. 2010–2019. Ortofotomapa Prahy – poslední snímkování. Available from: <http://www.geoportalpraha.cz/cs/opensdata>. (accessed March 2020).
- IPR Praha. 2020a. 3D model Prahy, Available from: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/model3d/>. (accessed November 2019).
- IPR Praha. 2020b. Metropolitní plán. Available from: <https://plan.app.iprpraha.cz/vykresy/>. (accessed March 2020).
- Kalusok M. 2004. Zahradní architektura. Computer Press, Brno.

- Kinley Systems. 2020. exceledge, lawn edging&paver restraints. Available from: https://cms.esi.info/Media/documents/Kinle_Exceledge2011_ML.pdf. [accessed May 2020].
- King R. W. 1974. The "Ferme Ornée": Philip Southcote and Wooburn Farm, *Garden History* 2(3): 27-60.
- Kolařík J. 2017. Oceňování dřevin rostoucích mimo les: včetně výpočtu kompenzačních opatření za kácené nebo poškozené dřeviny: metodika AOPK. Available from: <http://www.ochranaprirody.cz/metodicka-podpora/metodiky-aopk-cr/kalkulacka-pro-ocenovani-drevin/>. [accessed January 2020].
- Kupka J. 2006. Zeleň v historii města. České vysoké učení technické, Praha.
- Kupka J. 2010. Krajiny kulturní a historické, vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny. ČVUT, Praha.
- Lašfovková B. 2016. Pražské usedlosti. Scriptorium, Dolní Břežany.
- Le Château de Villandry. 2020. Villandry season after season. Available from: <https://www.chateauvillandry.fr/en/explore/the-garden/season-after-season/>. [accessed March 2020].
- Lettlewood M. 1993. Landscape detailing, Volume 2, Surfaces, Routledge, London and New York.
- Lom Horní Dvorce, s.r.o. 2010 - 2020. Žulové výrobky. Available from: <http://www.lomhornidvorce.cz/vyroby.html>. [accessed March 2020].
- Louvre. 2011. Pastoral Landscape. Available from: <http://lelorrain.louvre.fr/en/html/ll09.html>. [accessed February 2020].
- Mapire. 2020a. Königreich Böhmen (1764–1767) - First Military Survey. Available from: <https://mapire.eu/en/map/firstsurvey-bohemia/?layers=141&bbox=1587733.401696189%2C6454738.926574304%2C1599882.1118792642%2C6458560.777988563>. [accessed October 2019].
- Mapire. 2020b. Bohemia (1842–1853) - Second military survey of the Habsburg Empire. Available from: <https://mapire.eu/en/map/secondsurvey-bohemia/?layers=7&bbox=1507963.7418340463%2C6428669.225896893%2C1740179.4337644116%2C6505106.254182069>. [accessed October 2019].
- Ministerstvo zahraničních věcí. 2017. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí, kterým se mění a doplňuje sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 13/2005 Sb. m. s. Pages 1614 – 1621 in *Sbírka mezinárodních smluv 2017, částka 12. Česká republika*.
- Mitchell N, Rössler M, Tricaud P. 2009. *World Heritage Cultural Landscapes, A Handbook for Conservation and Management*. UNESCO, Paris.
- museumsfernsehen. 2020. Städel Museum – Kunst|Stück – Oberrheinischer Meister: Das Paradiesgärtlein. Available from: <https://museumsfernsehen.de/staedel-museum-kunststueck-oberrheinischer-meister-das-paradiesgaertlein/>. [accessed March 2020].
- Národní archiv leteckých měřických snímků. 2020. Archivní ortofotografie. Available from: https://lms.cuzk.cz/lms/lms_prehl_05.html. [accessed March 2020].
- Národní památkový ústav. 2020. Památkově chráněná území. Available from: <https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/pamatkove-chranena-uzemi>. [accessed March 2020].
- Národní výbor hl. m. Praha. 1982. Plán péče – přírodní památka U Hájů, Available from: z <http://www.praha-priroda.cz/priloha/51c198dd49fc0/planpece-pp-uhaju-2010-2020-51cc33fae3115.pdf>. [accessed March 2019].
- Neuhäuslová Z., Blažková J., Grulich V., Husová M., Chytrý M., Jeník J., Jirásek J., Kolbek J., Kropáč Z., Ložek V., Moravec J., Prach K., Rybníček K., Rybníčková E., Sádlo J. 1998. Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky – textová část. Botanický ústav AV ČR. Průhonice.
- Nijhuis S. 2011. Visual Research in Landscape Architecture. In *Exploring the Visual Landscape. Research in Urbanism Series 2*: 103-146.
- Novák M. 2015. K.Ú. Stodůlky – okolí Hájčeho dvorce, Rekonstrukce situace, mapa dle pozemkového katastru (veřejně nepublikováno).
- Otruba I. 2005. Krásy anglických zahrad. ERA, Brno.
- Pacáková-Hošťálková B. 2000. Pražské zahrady a parky. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha.
- Pincová V. 2016. Zahrada, kterou zakládal Karel IV. Historická šlechta. Available from: <https://www.historickaslechta.cz/karel-iv/zahrada-kterou-zakladal-karel-iv/>. [accessed March 2020].
- Pizzoni F. 1999. *The Garden: A History in Landscape and Art*. Rizzoli, New York.

- Planta Naturalis. 2020. Slunná strážka. Available from: <http://plantanaturalis.com/louky/slunna-stranka/>. (accessed May 2020).
- Podolak K.; Kondolf G. M. 2016. The Line of Beauty in River Designs: Hogarth's Aesthetic Theory on Capability Brown's Eighteenth-Century River Design and Twentieth-Century River Restoration Design, *Landscape Research*, 41:1, 149-167.
- Potter B. 2008. Old Orchards, New possibilities. Pages: 101 – 108 in Rotherdam ID, editor. *Orchards and Groves: Their History, Ecology, Culture and Archeology*. *Landscape Archeology and Ecology* 7.
- Praha, Odbor památkové péče. 2008a. Usedlosti a jejich lokace. Available from: http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/usedlosti_na_uzemi_hlavniho_mesta_prahy/index.html. (accessed February 2020).
- Praha, Odbor památkové péče. 2008b. Památkový fond, Břevnov. Available from: http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/usedlosti_na_uzemi_hlavniho_mesta_prahy/brevnov/index.html. (accessed February 2020).
- Pregill P, Volkman N. 1999. *Landscapes in history : design and planning in the eastern and western traditions*. John Wiley & Sons, New York.
- Prix D. et al. 2017. *Umělecké památky Prahy, Velká Praha 1. M – U*. Academia, Praha.
- Quitt E. 1971. Klimatické oblasti Československa. *Studia geographica* 16. Geografický ústav ČSAV, Brno.
- Rogers E. B. 2001. *Landscape design: A Cultural and Architectural History*. H.NA, New York.
- Rotherdam ID. 2008. An introduction to Orchards and groves: their History, Ecology Culture and Archeology. Pages: 6–8 in Rotherdam ID, editor. *Orchards and Groves: Their History, Ecology, Culture and Archeology*. *Landscape Archeology and Ecology* 7.
- Smook C. 2004. Stelling van Amsterdam – Defence Line of Amsterdam: Built to Protect People, Sustained to Connect People. Pages 125-128 in Merode E, Smeets R., Westric C, editors. *Linking Universal and Local Values: Managing a Sustainable Future for World Heritage*. UNESCO, Paris.
- SPPK C02 003:2016. 2016. Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Praha.
- Stejskalová J., Síbrtová I., Vlasák M. 2018. *Pražské historické zahrady a parky*. Academia, Praha.
- SvR Design Company. 2020. Olympic College: Greening The Parking Lot. Available from: <http://www.svrdesign.com/blog/2012/06/olympic-college-greening-the-parking-lot>. (accessed May 2020).
- Switzer S. 1718. *Ichnographia rustica or The Nobleman, Gentleman and Gardener's Recreation*. Available from: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/67390#page/10/mode/2up>. (accessed March 2020).
- Thacker Ch. 1979. *The History of Gardens*. California Press, Berkley and Los Angeles.
- The Bathurst Estate, A name enshrined in history. 2020. Available from: <https://www.bathurstestate.co.uk/about/our-history/>. (accessed February 2020).
- The Cultural Landscape Foundation. 2001-2020. Ornamental Farm. Available from: <https://tclf.org/category/designed-landscape-types/ornamental-farm>. (accessed March 2020).
- Trebah Garden. 2020. Stumpery & Cascade. Available from: <https://www.trebahgarden.co.uk/garden/stumpery-and-cascade>. (accessed February 2020).
- Turner T. 2005. *Garden history, philosophy and design 2000 BC - 2000 AD*. Taylor & Francis, Abingdon.
- Turner T. 2011. *European Gardens, History, philosophy and design*. Routledge, Abingdon.
- Turner T. 2013. *British Gardens, History, philosophy and design*. Routledge, London and New York.
- Uffelen Ch. 2013: *Green City Spaces, Urban Landscape Architecture*. Braun, Berlin.
- UNESCO. 1992-2020a. Cultural Landscapes. Available from: <http://whc.unesco.org/en/culturallandscape#1>. (accessed March 2020).
- UNESCO. 1992-2020b. Villa d'Este, Tivoli. Available from: <https://whc.unesco.org/en/list/1025/>. (accessed March 2020).
- UNESCO. 2011. Recommendation on the Historic Urban Landscape adopted by the General Conference at its 36th session. Available from: <http://historicurbanlandscape.com/themes/196/userfiles/download/2014/3/31/3ptdwsom3eihfb.pdf>. (accessed March 2020).

- UNESCO. 2013. New life for historic cities, The historic urban landscape approach explained. UNESCO, Paris.
- UNESCO. 2019. Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention. Available from: <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>. (accessed March 2020).
- UNESCO. 2020. The Historic Urban Landscape. Available from: <http://historicurbanlandscape.com/index.php?classid=5352&id=29&t=show>. (accessed March 2020).
- Ústřední archiv zeměměřictví a katastru. 2020. Stabilní katastr Čech – Stodůlky. Available from: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/am_query_05.html?mapxy=-750599.10886322+-1044996.3872833. (accessed March 2020).
- V Invest Development. 2018a. Jinonický dvůr. Available from: <https://www.jinonicky-dvur.cz/cs/etapa2/predstaveni-etapy>. (accessed February 2019).
- V Invest Development. 2018b. Jinonický dvůr. Available from: <https://www.jinonicky-dvur.cz/cs/etapa2/predstaveni-etapy>. (accessed February 2020).
- Villiger Entsorgungssysteme AG. 2020. Sub Vil, Elegant underfloor system. Available from: <https://www.villiger.com/en/products/underfloor-systems/sub-vil-p81>. (accessed March 2020).
- VÚMOP. 2020. eKatalog BPEJ. Available from: <https://bpej.vumop.cz/>. (accessed March 2020).
- Whateley T. 1770. Observations on modern gardening. Available from: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/97211#page/4/mode/1up>. (accessed March 2020).
- Zámek Kačina. 2010. Zámek Kačina Vás vítá. Available from: <https://www.kacina.cz/>. (accessed February 2020).
- ZANO.2020. Litter Bin Tino. Available from: <https://www.zano.pl/en/street-furniture/catalogue/litter-bins/litter-bin-03-034>. (accessed June 2020).
- Zavřel J.; Beránek B. 2005. Před branami Velké Prahy (obrazový průvodce územím Prahy 6 před rokem 1920). Městská část Praha 6, Praha.